

Πρόγραμμα Μεταπτυχιακών Σπουδών στη Διοίκηση & ΟΡΓΑΝΩΣΗ ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΙΚΩΝ ΜΟΝΑΔΩΝ

Διπλωματική Εργασία

**Συγκριτική μελέτη ελληνικού και γαλλικού εκπαιδευτικού συστήματος: η
περίπτωση της επαγγελματικής εκπαίδευσης**

της

Γκανιάτσα Δήμητρας

Επιβλέπουσα Καθηγήτρια
Οικονόμου Ασπασία

Υποβλήθηκε ως απαιτούμενο για την απόκτηση του μεταπτυχιακού διπλώματος
ειδίκευσης στη διοίκηση & οργάνωση εκπαιδευτικών μονάδων

Θεσσαλονίκη

Απρίλιος 2019

Η παρούσα Διπλωματική Εργασία καλύπτεται στο σύνολό της νομικά από δημόσια άδεια πνευματικών δικαιωμάτων CreativeCommons:

Αναφορά Δημιουργού - Μη Εμπορική Χρήση - Παρόμοια Διανομή

Μπορείτε να:

Μοιραστείτε: αντιγράψετε και αναδιανέμετε το παρόν υλικό με κάθε μέσο και τρόπο
Προσαρμόστε: αναμείξτε, τροποποιήστε και δημιουργήστε πάνω στο παρόν υλικό

Υπό τους ακόλουθους όρους:

Αναφορά Δημιουργού: Θα πρέπει να καταχωρίσετε αναφορά στο δημιουργό, με σύνδεσμο της άδειας, και με αναφορά αν έχουν γίνει αλλαγές. Μπορείτε να το κάνετε αυτό με οποιονδήποτε εύλογο τρόπο, αλλά όχι με τρόπο που να υπονοεί ότι ο δημιουργός αποδέχεται το έργο σας ή τη χρήση που εσείς κάνετε.

Μη Εμπορική Χρήση: Δε μπορείτε να χρησιμοποιήσετε το υλικό για εμπορικούς σκοπούς.

Παρόμοια Διανομή: Αν αναμείξετε, τροποποιήσετε, ή δημιουργήσετε πάνω στο παρόν υλικό, πρέπει να διανείμετε τις δικές σας συνεισφορές υπό την ίδια άδεια Creative Commons όπως και το πρωτότυπο.

Αναλυτικές πληροφορίες νομικού κώδικα στην ηλεκτρονική διεύθυνση:
<https://creativecommons.org/licenses/by-nc-sa/4.0/legalcode>

Υπεύθυνη Δήλωση

Με ατομική μου ευθύνη και γνωρίζοντας τις κυρώσεις που προβλέπονται από τον Κανονισμό Σπουδών του Μεταπτυχιακού Προγράμματος στη Διοίκηση & Οργάνωση Εκπαιδευτικών Μονάδων του Αλεξάνδρειου ΤΕΙ Θεσσαλονίκης, δηλώνω υπεύθυνα ότι:

- Η παρούσα Διπλωματική Εργασία αποτελεί έργο αποκλειστικά δικής μου δημιουργίας, έρευνας, μελέτης και συγγραφής.
- Για τη συγγραφή της Διπλωματικής μου Εργασίας δεν χρησιμοποίησα ολόκληρο ή μέρος έργου άλλου δημιουργού ή τις ιδέες και αντιλήψεις άλλου δημιουργού χωρίς να γίνεται σαφής αναφορά στην πηγή προέλευσης(βιβλίο, άρθρο από επιστημονικό περιοδικό, ιστοσελίδα κλπ.).

Θεσσαλονίκη, 08/04/2019

Ο/Η Δηλών/ούσα: Δήμητρα Γκανιάτσα

ΕΥΧΑΡΙΣΤΙΕΣ

Θα ήθελα να ευχαριστήσω την επιβλέπουσα καθηγήτριά μου, κ. Οικονόμου Ασπασία, για την άριστη συνεργασία, την πολύτιμη βοήθεια, την επιστημονική καθοδήγηση αλλά κυρίως την ελευθερία επιλογών που μου έδωσε κατά τη διάρκεια της εκπόνησης της εργασίας. Επίσης, θα ήθελα να ευχαριστήσω τους καθηγητές της τριμελούς συμβουλευτικής επιτροπής, για την αρωγή τους και το χρόνο τους.

Τέλος αισθάνομαι ότι οφείλω ένα μεγάλο ευχαριστώ, στην οικογένειά μου, το σύζυγο και τα παιδιά μου, για την ανοχή και την κατανόηση που επέδειξαν καθ' όλη τη διάρκεια του μεταπτυχιακού προγράμματος, καθώς και για την απαραίτητη ηθική συμπαράσταση που μου πρόσφεραν για την ολοκλήρωση της μεταπτυχιακής μου εργασίας.

Περίληψη

Η παρούσα έρευνα αποτελεί μία βιβλιογραφική επισκόπηση της επαγγελματικής εκπαίδευσης στην Ελλάδα, και τη Γαλλία, μελετά και παρουσιάζει ορισμένες ευρωπαϊκές καλές πρακτικές σχετικά με τον τρόπο δόμησης και λειτουργίας της επαγγελματικής εκπαίδευσης ενώ παράλληλα καταγράφει διαπιστώσεις και προτάσεις.

Η μελέτη περιλαμβάνει τέσσερα κεφάλαια: Το πρώτο κεφάλαιο αναφέρεται στην παρουσίαση της πολιτικής της Ευρωπαϊκής Ένωσης, το θεσμικό υπόβαθρο και την ιστορική εξέλιξη της επαγγελματικής εκπαίδευσης και ιδιαίτερα κατά την περίοδο 2000-2020. Στο δεύτερο κεφάλαιο καταγράφεται η πολιτική και αναλύεται η οργάνωση, οι δομές και η μαθητεία που ακολουθεί η Ελλάδα στην επαγγελματική εκπαίδευση και κατάρτιση, και περιγράφεται το εκπαιδευτικό σύστημα της Γαλλίας σχετικά με την επαγγελματική εκπαίδευση. Το τρίτο κεφάλαιο επιχειρεί μέσω της ανάλυσης περιεχομένου μια σύγκριση του ελληνικού και γαλλικού εκπαιδευτικού συστήματος για την επαγγελματική εκπαίδευση και το τέταρτο περιλαμβάνει τα συμπεράσματα και τις προτάσεις.

Κύριο συμπέρασμα είναι ότι ενώ η Ελλάδα έχει προχωρήσει σε μια σειρά μεταρρυθμίσεων με στόχο την αναβάθμιση της επαγγελματικής εκπαίδευσης και κατάρτισης, οι μεταρρυθμίσεις αυτές χρειάζεται να εμπλουτισθούν ώστε τα θετικά αποτελέσματα που έχουν ως τώρα επιφέρει να ενισχυθούν. Απαραίτητη προϋπόθεση είναι η παροχή οικονομικών πόρων με στόχο την ενίσχυση των Επαγγελματικών Λυκείων.

Λέξεις-κλειδιά: Επαγγελματική εκπαίδευση, ελληνικό εκπαιδευτικό σύστημα, γαλλικό εκπαιδευτικό σύστημα, επιμόρφωση εκπαιδευτικών, μεταρρυθμίσεις επαγγελματικής εκπαίδευσης και κατάρτισης

Abstract

This research is a bibliographic overview of vocational education in Greece and France, it studies and presents some European good practices on how to build and operate vocational education while recording findings and suggestions.

The survey contains seven chapters: chapter 1 presents the European Union's policy, the institutional background and the historical development of vocational education, especially during the period 2000-2020. The second chapter describes the policy and analyzes the organization, structures and apprenticeship that Greece is pursuing in vocational education and training, and describes France's education system regarding vocational training. The third chapter attempts through content analysis a comparison of the Greek and French education system for vocational education and the fourth includes the conclusions and proposals

The main conclusions are that although Greece has made a series of reforms aiming at upgrading vocational education and training, these reforms need to be enriched so that the positive results they have so far have been reinforced. A prerequisite is the provision of financial resources aimed at enhancing Vocational Lyceums.

Keywords: vocational education and training, lifelong learning, teacher training, vocational education and training reforms

Πίνακας Περιεχομένων

ΕΥΧΑΡΙΣΤΙΕΣ	4
Περίληψη.....	5
Abstract	6
Εισαγωγή.....	8
ΚΕΦΑΛΑΙΟ 1^ο: ΕΠΑΓΓΕΛΜΑΤΙΚΗ ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗ ΚΑΙ ΚΑΤΑΡΤΙΣΗ	12
1.1 Πολιτική της Ευρωπαϊκής ένωσης για επαγγελματική εκπαίδευση και κατάρτιση.....	12
1.2 Θεσμικό υπόβαθρο και ιστορική εξέλιξη της επαγγελματικής εκπαίδευσης και κατάρτισης της ΕΕ.....	21
1.3 Περίοδος 2000 – 2020	28
ΚΕΦΑΛΑΙΟ 2^ο: ΕΠΑΓΓΕΛΜΑΤΙΚΗ ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗ ΚΑΙ ΚΑΤΑΡΤΙΣΗ ΣΤΗΝ ΕΛΛΑΔΑ ΚΑΙ ΤΗ ΓΑΛΛΙΑ	39
2.1 Ελληνική πολιτική για την επαγγελματική εκπαίδευση και κατάρτιση	39
2.2 Οργάνωση επαγγελματικής εκπαίδευσης και κατάρτισης στην Ελλάδα	47
2.3 Δομές επαγγελματικής εκπαίδευσης.....	57
2.4 Μαθητεία.....	60
2.5 Το εκπαιδευτικό σύστημα της Γαλλίας.....	68
ΚΕΦΑΛΑΙΟ 3^ο: ΕΡΕΥΝΗΤΙΚΗ ΜΕΘΟΔΟΛΟΓΙΑ	79
3.1 Μεθοδολογία	79
3.2 Λόγοι επιλογής της μεθοδολογίας.....	80
3.3 Συγκριτική προσέγγιση γαλλικού και ελληνικού εκπαιδευτικού συστήματος	81
ΚΕΦΑΛΑΙΟ 4: ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑΤΑ ΚΑΙ ΕΠΙΛΟΓΟΣ	91
4.1 Συμπεράσματα	91
4.2 Επίλογος	94
Βιβλιογραφία.....	96
Ελληνική.....	96
Ξενόγλωσση	100

Εισαγωγή

Η επαγγελματική εκπαίδευση/κατάρτιση θεωρήθηκε ότι αποτελεί μέσο για την καταπολέμηση της αυξανόμενης ανεργίας, δεδομένου ότι επιτρέπει στους ανθρώπους να αποκτήσουν προσόντα ώστε να μπορούν να βρουν δουλειά. Σχεδόν οι μισές θέσεις εργασίας στην Ευρώπη απαιτούν μεσαίου επιπέδου προσόντα, πολλά εκ των οποίων αποκτώνται μέσω της επαγγελματικής εκπαίδευσης και κατάρτισης.

Η επαγγελματική εκπαίδευση στις χώρες της Ευρωπαϊκής Ένωσης, διαφέρει από χώρα σε χώρα ενώ η ανάπτυξή της, ο σχεδιασμός της αλλά και η εκπαιδευτική της βαρύτητα έχει να κάνει με τον αναπτυξιακό χαρακτήρα της κάθε χώρας, καθώς και με την οικονομική της δυνατότητα. Στις μέρες μας, η ευρωπαϊκή ήπειρος προσπαθεί να ανακάμψει από μια σοβαρή χρηματοπιστωτική κρίση, ενώ τα ποσοστά ανεργίας, ιδίως για τους νέους, παραμένουν ιδιαίτερα υψηλά. Στη χώρα μας το ποσοστό των νέων ανέργων, ηλικίας 15-24 ετών ανήλθε στα 47,3 % το 2016 (eurostat – επεξεργασία ΚΑΝΕΠ/ΓΣΕΕ, 2017). Επιπλέον, η χώρα μας κατείχε το 2015 την πρώτη θέση στην Ε.Ε των 28 στην ανεργία των νέων που είναι ταυτόχρονα εκτός εκπαίδευσης/κατάρτισης και εκτός εργασίας με ποσοστό 27,1%. Ταυτόχρονα, υπάρχουν 76 εκατομμύρια άτομα στην Ευρώπη με λίγα ή καθόλου προσόντα.

Καθώς επεκτείνεται ο παγκόσμιος ανταγωνισμός, τα άτομα με λίγα ή καθόλου τυπικά προσόντα αντιμετωπίζουν μεγαλύτερες δυσκολίες να βρουν απασχόληση. Παρότι οι αποδοχές των εργαζομένων με υψηλές δεξιότητες σημειώνουν κατά κανόνα αύξηση, οι αποδοχές των εργαζομένων με χαμηλές ή καθόλου δεξιότητες σημειώνουν μείωση. Πέραν του ανταγωνισμού που αντιμετωπίζει η Ευρώπη στην παγκόσμια οικονομία, η ευρωπαϊκή κοινωνία γερνάει. Κατά συνέπεια, οι ηλικιωμένοι εργαζόμενοι οφείλουν να βελτιώνουν και να διευρύνουν τις δεξιότητες τους μέσω της συνεχούς κατάρτισης. Η ανάγκη αυτή, σε συνδυασμό με τη χρηματοπιστωτική κρίση, επιβάλλουν τη μεταρρύθμιση των ευρωπαϊκών οικονομιών και κοινωνιών. Για να μπορέσει να υποστηριχτεί η μεταρρύθμιση αυτή, η επαγγελματική εκπαίδευση και κατάρτιση πρέπει να σχεδιαστεί έτσι ώστε να ενθαρρύνει τους ενήλικες να βελτιώνουν τις δεξιότητές τους κατά τη διάρκεια του επαγγελματικού τους βίου. Κατά τον τρόπο αυτό, σύμφωνα με την οπτική της Ε.Ε., η επαγγελματική εκπαίδευση και κατάρτιση (ΕΕΚ) συμβάλλει στην επίτευξη των απαραίτητων συνθηκών για τη

δημιουργία μιας πιο ανταγωνιστικής αγοράς και καλύτερων κοινωνικών και οικονομικών συνθηκών σε όλα τα κράτη-μέλη της Ευρωπαϊκής Ένωσης.

Η Ευρώπη χρειάζεται επίσης ένα ευέλικτο εργατικό δυναμικό, που να μπορεί να ανταποκριθεί στις εξελίξεις της «πράσινης οικονομίας», στον αυξημένο ανταγωνισμό και τις ταχείες τεχνολογικές εξελίξεις. Για να μπορέσει να ανταγωνιστεί στην παγκόσμια αγορά, η Ευρώπη πρέπει να είναι πιο έξυπνη και να προωθεί την ανάπτυξη κλάδων που να είναι βιώσιμοι και να μπορούν να προσαρμοστούν στις αλλαγές. Για την επίτευξη του στόχου αυτού, η Ευρώπη χρειάζεται συστήματα εκπαίδευσης και κατάρτισης που να ανταποκρίνονται στις απαιτήσεις της αγοράς εργασίας και των εκπαιδευόμενων. Η παροχή αποτελεσματικής και κατάλληλης κατάρτισης εγγυάται στους εργοδότες με τον καλύτερο τρόπο ότι θα μπορούν να προσλαμβάνουν άτομα με δεξιότητες που θα είναι σε θέση να οδηγήσουν την επιχείρησή τους στην επιτυχία. Δίνει επίσης περισσότερες ευκαιρίες στους εργαζόμενους, ώστε να κάνουν την επαγγελματική σταδιοδρομία που τους ικανοποιεί.

Σε έναν ραγδαία μεταβαλλόμενο κόσμο, η δια βίου μάθηση πρέπει να αποτελεί προτεραιότητα για την απασχόληση και την οικονομική επιτυχία καθώς επιτρέπει στα άτομα να συμμετέχουν πλήρως στην κοινωνία. Για τους νέους η επαγγελματική εκπαίδευση και κατάρτιση θα πρέπει να παρέχει εναλλακτικές λύσεις τόσο για να βρουν εργασία όσο και για να συνεχίσουν τις σπουδές τους. Θα πρέπει να τους βοηθά να αποκτήσουν τις πρακτικές δεξιότητες που έχουν καίρια σημασία για πολλές θέσεις εργασίας και επίσης να διατηρούν τη δυνατότητα να αποκτήσουν υψηλότερα προσόντα.

Έρευνες (Cedefop 2011a, b, c & d) καταδεικνύουν τα κοινωνικά και οικονομικά οφέλη της Επαγγελματικής Εκπαίδευσης στην κοινωνία, όπως μείωση της ανεργίας, οικονομική ανάπτυξη, μείωση της εγκληματικότητας, ενδυνάμωση της κοινωνικής συνοχής, στις επιχειρήσεις – παραγωγικές ομάδες, όπως αύξηση της επιχειρησιακής και εργασιακής απόδοσης, ένταξη ευπαθών ατόμων και τέλος σε προσωπικό επίπεδο, όπως ευκαιρίες απασχόλησης, καλύτερες αποδοχές, επαγγελματικό κύρος, προσωπική ικανοποίηση. Τα οφέλη αυτά αφορούν στα άτομα, στις επιχειρήσεις αλλά και στην κοινωνία και την οικονομία γενικότερα.

Συμπερασματικά αξίζει να αναφερθεί ότι σημαντικά κείμενα πολιτικής όπως το «Ανασχεδιασμός της Εκπαίδευσης» δείχνουν ότι αυξάνεται η σημασία της επαγγελματικής κατάρτισης, ως διαδικασίας απόκτησης δεξιοτήτων, για την

οικονομία και την παραγωγική διαδικασία. Οι γρήγορες τεχνολογικές εξελίξεις και ο παγκόσμιος ανταγωνισμός αλλάζουν διαρκώς το χάρτη των προσφερόμενων και ζητούμενων δεξιοτήτων, ακόμα και για την περίπτωση των υψηλού επιπέδου δεξιοτήτων που ήταν αποκλειστικό προνόμιο των πλούσιων χωρών. Η εξέλιξη αυτή τροποποιεί τους στρατηγικούς αναπτυξιακούς σχεδιασμούς των κρατών και ασκεί μεγάλες πιέσεις στα εκπαιδευτικά συστήματα.

Οι εξελίξεις στην επαγγελματική κατάρτιση τα επόμενα χρόνια θα καθοριστούν, από δύο παραμέτρους:

- i. τη διάρκεια και τις επιπτώσεις της οικονομικής κρίσης, που από δημοσιονομική και χρηματοοικονομική μετατρέπεται σε κρίση της εργασίας (και της κοινωνίας). Ο διπλός κίνδυνος που μας απειλεί είναι αφενός της χρόνιας εξασθένησης των εκπαιδευτικών συστημάτων λόγω των συρρικνωμένων δημόσιων επενδύσεων σε εκπαίδευση και έρευνα και αφετέρου της μεταγενέστερης (και καθυστερημένης) οικονομικής μεγέθυνσης χωρίς εργασία.
- ii. τη διακύμανση στην ποσότητα και την ποιότητα της προσφοράς και ζήτησης δεξιοτήτων στην Ευρώπη και ειδικότερα στην ελληνική οικονομία, βάσει του παραγωγικού μοντέλου που θα επιλεγεί / επιβληθεί. Στο πλαίσιο αυτό αυξημένη είναι η σημασία των πολιτικών απόκτησης δεξιοτήτων του ανθρώπινου δυναμικού λόγω του εντεινόμενου διεθνούς ανταγωνισμού και λόγω του ότι διεθνώς έχουμε εισέλθει σε μια φάση «παγκόσμιας δημοπρασίας δεξιοτήτων» με χαρακτηριστικό τη μετακίνηση της επιχειρηματικής δραστηριότητας σε τοπικό και υπερτοπικό επίπεδο, με κριτήριο την ανεύρεση του μίγματος υψηλά προσόντα – χαμηλοί μισθοί.

Από το γεγονός αυτό προκύπτει και η προτεραιότητα της ΕΕ για τα θέματα των δεξιοτήτων. Σε κάθε περίπτωση, φαίνεται η εκπαίδευση - κατάρτιση να διαψεύδει τις προσδοκίες που δημιουργούσε καθ' όλο το δεύτερο μισό του 20ου αιώνα ο απλουστευτικός ισχυρισμός της θεωρίας του ανθρώπινου κεφαλαίου ότι περισσότερη μόρφωση και αυξημένα προσόντα ισοδυναμούν αυτομάτως με εξασφαλισμένη θέση εργασίας και υψηλότερες αποδοχές, επομένως με καλύτερο επίπεδο ζωής.

Για την Ελλάδα, ιδιαίτερα, αρκετοί είναι αυτοί που θεωρούν πως αν ενισχυθεί η επαγγελματική κατάρτιση και ιδίως εάν υιοθετηθούν μορφές συνδυασμού επαγγελματικής εκπαίδευσης και απόκτησης επαγγελματικής εμπειρίας, τότε θα

διευκολυνθεί και θα συντομεύσει η μετάβαση των νέων από το σχολείο στην αγορά εργασίας, κάτι που θα έχει ως αποτέλεσμα τη μείωση της ανεργίας.

Η παρούσα εργασία είναι διαρθρωμένη πάνω σε δυο θεματικούς άξονες. Στο πρώτο, το θεωρητικό μέρος, αναφέρουμε τις βασικές έννοιες της εκπαιδευτικής πολιτικής όπως διαμορφώνονται στην Ευρώπη και αφορούν την επαγγελματική εκπαίδευση, το θεσμικό υπόβαθρο και την ιστορική εξέλιξη της επαγγελματικής εκπαίδευσης και ιδιαίτερα κατά την περίοδο 2000-2020. Επίσης αναλύονται η οργάνωση, οι δομές και η μαθητεία που ακολουθεί η Ελλάδα στην επαγγελματική εκπαίδευση και κατάρτιση, και περιγράφεται το εκπαιδευτικό σύστημα της Γαλλίας σχετικά με την επαγγελματική εκπαίδευση. Στο δεύτερο μέρος επιδιώκουμε ανάλυση περιεχομένου σε επιλεγμένα κείμενα που περιγράφουν τους άξονες προτεραιότητας, τους στόχους, και τις διαφορές μεταξύ της Ελλάδας και της Γαλλίας ως προς την επαγγελματική εκπαίδευση.

Σκοπός και αντικείμενο αυτής της εργασίας είναι η συγκριτική μελέτη των εκπαιδευτικών συστημάτων στο επίπεδο της επαγγελματικής εκπαίδευσης και κατάρτισης, της Ελλάδας και της Γαλλίας. Στόχος της είναι να αναδείξει τους βασικούς άξονες προτεραιότητας, τους στόχους, τις ομοιότητες και τις διαφορές καθώς και τον τρόπο με τον οποίο αλληλεπιδρούν τα δυο συστήματα κατά τις τελευταίες δεκαετίες.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 1^ο: ΕΠΑΓΓΕΛΜΑΤΙΚΗ ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗ ΚΑΙ ΚΑΤΑΡΤΙΣΗ

1.1 Πολιτική της Ευρωπαϊκής Ένωσης για επαγγελματική εκπαίδευση και κατάρτιση

Η δημιουργία συστημάτων αρχικής και συνεχιζόμενης επαγγελματικής κατάρτισης αποτελεί σαφή προτεραιότητα για όλες τις χώρες. Τα μέτρα για την προστασία των ομάδων που διατρέχουν κίνδυνο αποκλεισμού, όπως είναι τα άτομα χαμηλής ειδίκευσης και όσοι εγκαταλείπουν πρόωρα την εκπαίδευση, επεκτείνονται και γίνονται πιο ολοκληρωμένα. Η Βουλγαρία έχει σχηματίσει εθνική στρατηγική, και η φλαμανδόφωνη κοινότητα του Βελγίου σχέδιο δράσης, για την πρόληψη και τη μείωση του ποσοστού πρόωρης εγκατάλειψης της εκπαίδευσης και της κατάρτισης. Οι στρατηγικές διά βίου μάθησης σε χώρες όπως η Εσθονία, η Κροατία, η Κύπρος, η Λιθουανία και η Ρουμανία περιλαμβάνουν μέτρα ενίσχυσης διάφορων ομάδων που διατρέχουν κίνδυνο αποκλεισμού. Στη Γερμανία υλοποιούνται πρωτοβουλίες για την απόκτηση βασικών εργασιακών γνώσεων και δεξιοτήτων από άτομα χαμηλής ειδίκευσης και ανειδίκευτους. Παράλληλα, παρέχονται κίνητρα σε εκπαιδευόμενους, επιχειρήσεις και ιδρύματα επαγγελματικής εκπαίδευσης και κατάρτισης για την παροχή συνδρομής σε ομάδες που διατρέχουν κίνδυνο αποκλεισμού. Η Ισλανδία και οι Κάτω Χώρες αύξησαν τη χρηματοδότηση προγραμμάτων για την αποτροπή της πρόωρης εγκατάλειψης της εκπαίδευσης. Επιπλέον, τα κίνητρα συνδέονται με τα αποτελέσματα. Η Ιρλανδία ενισχύει οικονομικά τους φορείς που παρέχουν κατάρτιση σε μακροχρόνια ανέργους ώστε να ενθαρρύνουν την ολοκλήρωση της παρακολούθησης των συναφών προγραμμάτων. Στο Ηνωμένο Βασίλειο (Αγγλία), το κράτος καταβάλλει στο φορέα παροχής κατάρτισης το 10% του κόστους της κατάρτισης εάν ο καταρτιζόμενος βρει δουλειά μετά το πέρας της κατάρτισης.

Οι συνεργασίες για την προαγωγή της δημιουργικότητας και της καινοτομίας αναπτύσσονται με αργό ρυθμό. Η Ρουμανία, για παράδειγμα, συνδέει την εκπαίδευση με τον κόσμο των επιχειρήσεων με στόχο την προαγωγή της καινοτομίας μέσω της ανταλλαγής γνώσεων και της προώθησης των συνεργασιών. Η Γαλλία δημιουργεί επίσης κέντρα εκπαίδευσης τα οποία συνδέουν ιδρύματα επαγγελματικής εκπαίδευσης και κατάρτισης, επιχειρήσεις και ερευνητικά ιδρύματα, που δραστηριοποιούνται σε διάφορους κλάδους της οικονομίας και συμβάλλουν στη

δημιουργία θέσεων απασχόλησης και στην καλλιέργεια της καινοτομίας. Τα δίκτυα και οι συνεργασίες μεταξύ εκπαιδευτικών φορέων και επιχειρήσεων με σκοπό την αποτελεσματικότητα και ποιότητα της τεχνολογίας που χρησιμοποιείται στον τομέα της κατάρτισης, ή την παροχή σχετικών κινήτρων, εξακολουθούν σε πολλές χώρες να σπανίζουν. Αρκετές όμως διοργανώνουν διαγωνισμούς με στόχο την προαγωγή της καινοτομίας. Στην Ουγγαρία, οι επιτυχόντες σε εθνικούς διαγωνισμούς καινοτομίας απαλλάσσονται από τις εξετάσεις σε συναφή μαθησιακά πεδία ή από τις εξετάσεις επιλογής για την είσοδό τους στην τριτοβάθμια εκπαίδευση. Η Τσεχική Δημοκρατία διοργανώνει εθνικό διαγωνισμό με θέμα τις καινοτόμες μεθόδους και υλικά διδασκαλίας.

Η επιχειρηματικότητα τείνει να γίνει θεμελιώδης αρχή της επαγγελματικής εκπαίδευσης και κατάρτισης, ενώ οι δεσμοί μεταξύ κατάρτισης και των επιχειρήσεων διαρκώς διευρύνονται. Για παράδειγμα, η Δανία, η Εσθονία, η Γαλλία, η Ισπανία, η Νορβηγία, η Πολωνία, η Ρουμανία και η Σλοβενία έχουν εισαγάγει την επιχειρηματικότητα ως μαθησιακή ενότητα ή ως μάθημα στα οικεία προγράμματα σπουδών, όμως υπάρχουν ακόμη περιθώρια ενίσχυσης της υποστήριξης προς τους καινοτόμους επιχειρηματίες. Υπάρχουν επίσης περιθώρια περαιτέρω υποστήριξης προς τους εκπαιδευτικούς και τους εκπαιδευτές του τομέα της ΕΕΚ για την απόκτηση συναφών με την επιχειρηματικότητα δεξιοτήτων. Ορισμένες χώρες, όπως η Γερμανία, η Ιρλανδία, η Νορβηγία, η Πορτογαλία, η Σλοβακία και η Σλοβενία, θέσπισαν κύκλους κατάρτισης για εκπαιδευτικούς με στόχο να διευκολύνεται η διδασκαλία της επιχειρηματικότητας στην τάξη μέσω ενοτήτων ηλεκτρονικής κατάρτισης και επιχειρηματικών παιχνιδιών.

Η Ευρωπαϊκή Ένωση τείνει να επιτύχει τον στόχο της για μείωση του ποσοστού της πρόωρης εγκατάλειψης της εκπαίδευσης στο 10% ή και λιγότερο έως το 2020. Όσο συνεχίζεται η χρηματοδότηση περισσότερων ευκαιριών κατάρτισης για την ικανοποίηση των μαθησιακών και πρακτικών αναγκών των ατόμων με χαμηλή ειδίκευση και των άλλων ομάδων που διατρέχουν κίνδυνο αποκλεισμού, η συμμετοχή των συγκεκριμένων ομάδων στα συναφή προγράμματα αυξάνεται. Ωστόσο, η συνολική συμμετοχή των ενηλίκων στα προγράμματα διά βίου μάθησης έφτασε στα επιθυμητά επίπεδα. Οι περισσότερες χώρες δε φαίνεται ότι θα επιτύχουν τον στόχο για συμμετοχή του 15% των ενηλίκων σε προγράμματα διά βίου μάθησης έως το 2020. Εξάλλου, δεν έχουν αξιοποιηθεί πλήρως οι δυνατότητες μάθησης τις οποίες παρέχει η τεχνολογία πληροφορίας και επικοινωνίας (ΤΠΕ) στις ομάδες που

διατρέχουν κίνδυνο αποκλεισμού – όμως σημειώνεται πρόοδος. Για παράδειγμα, το πρόγραμμα «Διαδίκτυο για όλους» που εφαρμόζει το Λουξεμβούργο λύνει το πρόβλημα του ψηφιακού αποκλεισμού, βελτιώνοντας την πρόσβαση και προσφέροντας κατάρτιση για τη χρήση του Διαδικτύου. Η Αυστρία και η Σλοβακία εστιάζουν στις ανάγκες ΤΠΕ των εκπαιδευόμενων μεγαλύτερης ηλικίας, ενώ το Ηνωμένο Βασίλειο προωθεί τη χρήση και την παραγωγή ανοικτών εκπαιδευτικών πόρων.

Σχετικά με τις προκλήσεις δεν έχει επιτευχθεί αρκετή πρόοδος στην παρακολούθηση ομάδων που διατρέχουν κίνδυνο αποκλεισμού από την κατάρτιση, ώστε να καλύπτονται πιο αποτελεσματικά οι ανάγκες τους. Ωστόσο, ορισμένες χώρες λαμβάνουν σχετικά μέτρα. Για παράδειγμα, στην Τσεχική Δημοκρατία τα σχετικά πορίσματα αξιοποιούνται για τη λήψη διορθωτικών μέτρων στον τομέα της επαγγελματικής εκπαίδευσης και κατάρτισης και αποτελούν βάση για την παροχή υποστήριξης από συμβούλους, εκπαιδευτικούς και ψυχολόγους. Η Ιρλανδία εφαρμόζει νέο μοντέλο προσδιορισμού των αναγκών, με σκοπό να συγκεντρώνονται κατά προτεραιότητα τα μέτρα ενεργοποίησης της κατάρτισης στις ομάδες που διατρέχουν μεγαλύτερο κίνδυνο μακροχρόνιας ανεργίας.

Το δίκτυο ευρωπαϊκών πολιτικών για την επαγγελματική κατάρτιση, που καθορίζει τις εξελίξεις και στη χώρα μας είναι η λεγόμενη Διαδικασία της Κοπεγχάγης. Στο πλαίσιο αυτής της πολιτικής έχουμε μια βασική καθοδηγητική αρχή, τη στροφή στα μαθησιακά αποτελέσματα, αρχή που στη χώρα μας προσπαθεί να εκφραστεί και στην «αλυσίδα» επαγγελματικά περιγράμματα – προγράμματα κατάρτισης – πιστοποίηση προσόντων. Στο πλαίσιο της διαδικασίας της Κοπεγχάγης έχουμε επίσης μια πλειάδα κειμένων πολιτικής (Ανακοινωθέν της Μπρίζ), κυρίως όμως έχουμε τέσσερα κοινά ευρωπαϊκά μέσα (EQF/NQF, ECVET, EQAVET, Europass) και δύο κοινές αρχές – κατευθύνσεις (διά βίου επαγγελματικός προσανατολισμός και συμβουλευτική, και επικύρωση της μη τυπικής και άτυπης μάθησης).

Για να εξεταστεί σε βάθος και να γίνει κατανοητή η ανάπτυξη της πολιτικής εκπαίδευσης και της κατάρτισης της Ευρωπαϊκής Ένωσης, μπορούν να προσδιοριστούν τέσσερις φάσεις μέχρι τη σημερινή στρατηγική Ευρώπη 2020. Οι φάσεις αυτές συνοψίζονται παρακάτω (Perin, 2007):

1. Περίοδος 1957-1971: αποτελεί την λεγόμενη «προϊστορία» της πολιτικής εκπαίδευσης και της κατάρτισης της Ευρωπαϊκής Ένωσης, όπου η εκπαίδευση

και η κατάρτιση έχουν διαφορετικά σημεία αφετηρίας. Κατά τη διάρκειά της δεν υπήρξε σχεδόν καμία ενέργεια σχετικά με τη συνεργασία στον τομέα της εκπαίδευσης και καμία στρατηγική σε θέματα της εκπαίδευσης και της κατάρτισης. Με τη Συνθήκη της Ρώμης, το μόνο κυρίαρχο ζήτημα ήταν η οικονομική ενοποίηση μετά τον Δεύτερο Παγκόσμιο Πόλεμο για να ενωθούν οι Ευρωπαίοι πολίτες. Η πολιτιστική και εκπαιδευτική συνεργασία παρέμεινε ουσιαστικά διακυβερνητική, ένα περίγραμμα που της αποδόθηκε στο πλαίσιο του Συμβουλίου της Ευρώπης, που θεώρησε το συγκεκριμένο ζήτημα ως πολύ ευαίσθητο και έτσι το άφησε «ανέγγιχτο» για σχεδόν 20 χρόνια. Μόνο στις αρχές της δεκαετίας του 1970, υιοθετήθηκαν τα πρώτα βήματα για τη δημιουργία ενός προγράμματος δράσης. Όσον αφορά την επαγγελματική κατάρτιση, στην πραγματικότητα, η Συνθήκη της Ρώμης περιελάμβανε προφανώς μια κοινή προσέγγιση, δεδομένου ότι ήταν σημαντική για την προώθηση της εγκαθίδρυσης της οικονομικής ολοκλήρωσης. Ωστόσο, οι ενέργειες και οι αποφάσεις προς την κατεύθυνση της υλοποίησης της επαγγελματικής κατάρτισης παρέμειναν περιορισμένες.

2. Περίοδος 1971-1992: αποτελεί τα θεμελιώδη έτη για τη συνεργασία στον τομέα της εκπαίδευσης. Προς το τέλος της δεκαετίας του 1960 και στις αρχές της δεκαετίας του 1970, η εκπαίδευση άρχισε να αποκτά μια θέση στην ημερήσια διάταξη τόσο στο σύνολο της Κοινότητας όσο και σε διεθνές επίπεδο. Η πετρελαϊκή κρίση έφερε ανεργία και οικονομικές δυσκολίες, οδηγώντας τα κράτη-μέλη να σκεφτούν τη συνεργασία στον τομέα της εκπαίδευσης και κυρίως της επαγγελματικής κατάρτισης. Το 1976, οι Υπουργοί Παιδείας των κρατών-μελών της Ευρωπαϊκής Ένωσης αποφάσισαν τη θέσπιση κοινοτικού προγράμματος δράσης, που είχε πολιτική σημασία, δεδομένου ότι αντιπροσώπευε τη θέληση για συνεργασία στον τομέα της εκπαίδευσης με πλήρη σεβασμό στα εθνικά συστήματα και χωρίς ακόμη την εναρμόνιση. Οι πρώτες εφαρμογές προγραμμάτων δράσης ήταν μέσω πιλοτικών σχεδίων και κοινών προγράμματα σπουδών, που προετοίμασαν το έδαφος για το πρόγραμμα Erasmus. Στον τομέα της επαγγελματικής κατάρτισης, ιδρύθηκε το Ευρωπαϊκό Κέντρο για την Ανάπτυξη της Επαγγελματικής Κατάρτισης (European Centre for the Development of Vocational Training (Cedefop)). Κατά τη διάρκεια της δεκαετίας του 1970, κυρίως χάρη στην αναφορά του Ζανέ, η σημασία των δεσμών μεταξύ της

εκπαίδευσης και της οικονομίας έγινε αποδεκτή. Ωστόσο, παρά την αυξανόμενη συνειδητοποίηση, η πρόοδος ήταν πολύ αργή. Αργότερα, κατά τη διάρκεια των δεκαετιών 1980 και 1990, μιας περιόδου κατά την οποία η εκπαίδευση απέκτησε νομική αναγνώριση με τη Συνθήκη του Μάαστριχτ, πολλά προγράμματα εγκρίθηκαν με την αύξηση των δραστηριοτήτων συνεργασίας και των διαθέσιμων προϋπολογισμών. Όσον αφορά την επαγγελματική κατάρτιση, η Συνθήκη του Μάαστριχτ οδήγησε στη στενότερη σχέση μεταξύ κατάρτισης και εκπαίδευσης. Η επικουρικότητα παρέμεινε ακόμα στο επίκεντρο της εκπαίδευσης στη Συνθήκη του Μάαστριχτ.

3. Περίοδος 1992-2000: αποτελεί την περίοδο της εμφάνισης των εννοιών δια βίου μάθηση και κοινωνία της γνώσης και τη στενότερης συνεργασίας μεταξύ εκπαίδευσης και κατάρτισης. Η φάση αυτή περιλαμβάνει κυρίως τον τρόπο με τον οποίο η δια βίου μάθηση έγινε κεντρικό θέμα στην ημερήσια διάταξη της πολιτικής εκπαίδευσης και κατάρτισης της Ευρωπαϊκής Ένωσης από την δεκαετία του 1990. Οι παρατηρήσεις του Ντελόρ το 1993 στη Λευκή Βίβλο για την Ανάπτυξη, την Ανταγωνιστικότητα και την Απασχόληση, σχετικά με την έννοια της δια βίου μάθησης έπαιξαν σημαντικό ρόλο στην αύξηση της συναίσθησης και της επίγνωσης αυτής. Μετά από προτάσεις του, το έτος 1996 ορίστηκε ως το «Ευρωπαϊκό Έτος της Δια Βίου Εκπαίδευσης». Η Λευκή Βίβλος του Ντελόρ, η Λευκή Βίβλος Ανάπτυξη, Ανταγωνιστικότητα, Απασχόληση και η Λευκή Βίβλος «Διδασκαλία και Εκμάθηση - προς την Κοινωνία της Γνώσης» ήταν τα κλειδιά για να επεξηγηθεί η μετάβαση προς μια πιο ολοκληρωμένη προσέγγιση στις πολιτικές εκπαίδευσης και κατάρτισης, που αργότερα θα οδηγούσε στη δημιουργία ενός προγράμματος-ομπρέλα με τίτλο Πρόγραμμα Δια Βίου Μάθησης, που κάλυπτε διαφορετικά προγράμματα. Οι πρωτοβουλίες και οι συνθήκες της δεκαετίας του 1990 έκαναν τους ανθρώπους να καταλάβουν ότι η συνεργασία στον τομέα της εκπαίδευσης και της κατάρτισης είναι απαραίτητη για την ανάπτυξη της Ευρωπαϊκής Ένωσης. Επιπλέον, η δεκαετία του 1990 αποσαφήνισε σε μεγαλύτερο βαθμό την πολιτική θέση και τους στόχους της εκπαίδευσης, προετοιμάζοντας το έδαφος για τη στρατηγική της Λισαβόνας.
4. Περίοδος 2000-2006/2010: αποτελεί την περίοδο της στρατηγικής της Λισαβόνας και της μετάβασης της δια βίου μάθησης στην εφαρμογή. Το Ευρωπαϊκό Συμβούλιο που πραγματοποιήθηκε το 2000 στη Λισαβόνα

κατέληξε με την υιοθέτηση της στρατηγικής της Λισαβόνας, που ήταν η νέα 10ετής οικονομική και κοινωνική στρατηγική της Ευρωπαϊκής Ένωσης, η οποία καλούσε τα κράτη-μέλη να συμφωνήσουν σε ένα τολμηρό πρόγραμμα για τον εκσυγχρονισμό των εκπαιδευτικών συστημάτων. Ήταν η πρώτη φορά που μια τέτοια άμεση σύγκλιση για τον εκσυγχρονισμό του εκπαιδευτικού συστήματος προερχόταν από το υψηλότερο επίπεδο της Ευρωπαϊκής Ένωσης. Η στρατηγική της Λισαβόνας διευκόλυνε τη συνεργασία σε δράσεις εκπαίδευσης και κατάρτισης σε στενή σχέση με οικονομικές και κοινωνικές πολιτικές. Ως συνέχεια της ατζέντας της Λισαβόνας, οι υπουργοί παιδείας αποφάσισαν εφάρμοσαν την «Εκπαίδευση και Κατάρτιση 2010», που κάλυπτε τους στόχους προς επίτευξη και τις προτεραιότητες που θα ακολουθήσουν. Η εφαρμογή της στρατηγικής της Λισαβόνας οδήγησε σε ένα κοινό πλαίσιο βασικών ικανοτήτων του Ευρωπαϊκού Πλαισίου Επαγγελματικών Προσόντων, σε κοινές αρχές για την επικύρωση τυπικών και άτυπων ικανοτήτων και στη διασφάλιση της ποιότητας στην επαγγελματική κατάρτιση. Σήμερα, τα ζητήματα που τέθηκαν από τη στρατηγική της Λισαβόνας συνεχίζουν να διαμορφώνουν την κατεύθυνση πολιτικής της εκπαίδευσης και της κατάρτισης της Ευρωπαϊκής Ένωσης.

Στις παραπάνω τέσσερις περιόδους του *Perip*, πρέπει πλέον να προστεθεί και μια ακόμη περίοδος, αυτή δηλαδή από το 2006/2010 μέχρι και σήμερα. Η συγκεκριμένη περίοδος χαρακτηρίζεται, από τη συνθήκη Ευρώπη 2020 και την «Εκπαίδευση και Κατάρτιση 2020», που αποτελούν ουσιαστικά τη συνέχεια της στρατηγικής της Λισαβόνας και με τις οποίες στοχεύονται η έξυπνη, βιώσιμη και χωρίς αποκλεισμούς ανάπτυξη της Ευρωπαϊκής Ένωσης μέσα από σειρά συνεργατικών δράσεων και πρωτοβουλιών, που στοχεύουν στην περαιτέρω βελτίωση της εκπαίδευσης και της κατάρτισης, καθώς και της δια βίου μάθησης.

Στο πλαίσιο αυτό η Ευρωπαϊκή Επιτροπή αναφέρεται στη σημασία της εκπαίδευσης και της κατάρτισης για την επίτευξη των στόχων της Ευρώπης 2020 [http://www.consilium.europa.eu/uedocs/cms_data/docs/pressdata/en/educ/119282.pdf]. Ο κύριος στόχος του στρατηγικού πλαισίου είναι η στήριξη των κρατών μελών όσον αφορά την περαιτέρω ανάπτυξη των συστημάτων εκπαίδευσης και κατάρτισής τους. Αυτά τα συστήματα θα πρέπει να παρέχουν τα μέσα σε όλους τους πολίτες να αναπτύξουν τις ικανότητές τους, καθώς επίσης να διασφαλίζουν τη βιώσιμη οικονομική ευμάρεια και απασχολησιμότητα. Το πλαίσιο θα πρέπει να λαμβάνει

υπόψη ολόκληρο το φάσμα των συστημάτων εκπαίδευσης και κατάρτισης με την προοπτική της δια βίου μάθησης, καλύπτοντας όλα τα επίπεδα και τα είδη μάθησης (συμπεριλαμβανομένης της μη τυπικής και της άτυπης μάθησης). Τα συμπεράσματα (Επίσημη Εφημερίδα C 119, 2009) θέτουν τέσσερις στρατηγικούς στόχους για το πλαίσιο:

1. «Υλοποίηση της δια βίου μάθησης και της κινητικότητας. Απαιτείται πρόοδος όσον αφορά την εφαρμογή των στρατηγικών δια βίου μάθησης, την εκπόνηση εθνικών πλαισίων προσόντων συνδεδεμένων με το ευρωπαϊκό πλαίσιο επαγγελματικών προσόντων και τη δημιουργία περισσότερο ευέλικτων οδών μάθησης. Η κινητικότητα θα πρέπει να επεκτείνεται, ενώ θα πρέπει να εφαρμόζεται ο ευρωπαϊκός χάρτης ποιότητας για την κινητικότητα.
2. Βελτίωση της ποιότητας και της αποτελεσματικότητας της εκπαίδευσης και της κατάρτισης. Όλοι οι πολίτες πρέπει να μπορούν να αποκτήσουν βασικές ικανότητες και όλα τα επίπεδα εκπαίδευσης και κατάρτισης πρέπει να γίνουν ελκυστικότερα και αποτελεσματικότερα.
3. Προαγωγή της ισοτιμίας, της κοινωνικής συνοχής και της ενεργού συμμετοχής στα κοινά. Η εκπαίδευση και η κατάρτιση θα πρέπει να δίνουν τη δυνατότητα σε όλους τους πολίτες να αποκτούν και να αναπτύσσουν τις δεξιότητες και τις ικανότητες που είναι αναγκαίες για την απασχολησιμότητά τους, καθώς επίσης να υποστηρίζουν την περαιτέρω μάθηση, την ενεργό συμμετοχή στα κοινά και το διαπολιτισμικό διάλογο. Τα εκπαιδευτικά μειονεκτήματα θα πρέπει να αντιμετωπίζονται με υψηλής ποιότητας εκπαίδευση χωρίς αποκλεισμούς από τις μικρές ηλικίες.
4. Ενίσχυση της καινοτομίας και της δημιουργικότητας καθώς και του επιχειρηματικού πνεύματος, σε όλα τα επίπεδα εκπαίδευσης και κατάρτισης. Θα πρέπει να προάγεται η απόκτηση εγκάρσιων ικανοτήτων από όλους τους πολίτες και να διασφαλίζεται η λειτουργία του τριγώνου γνώσης (εκπαίδευση-έρευνα-καινοτομία). Θα πρέπει να προάγεται η συνεργασία μεταξύ επιχειρήσεων και εκπαιδευτικών ιδρυμάτων, καθώς και των ευρύτερων μαθησιακών κοινοτήτων με την κοινωνία των πολιτών και άλλους ενδιαφερόμενους.»

Το 2012 δημοσιεύθηκε ένα σημαντικό κείμενο πολιτικής εκ μέρους της Ευρωπαϊκής Επιτροπής με τίτλο «Ανασχεδιασμός της εκπαίδευσης:

επενδύοντας στις δεξιότητες για καλύτερα κοινωνικοοικονομικά αποτελέσματα» Το κείμενο αυτό, επαναλαμβάνει την άποψη της Ε.Ε. για τη σημασία της εκπαίδευσης / κατάρτισης στην ανάπτυξη και την ανταγωνιστικότητα και εκτιμά ότι οι προσφερόμενες από το ανθρώπινο δυναμικό δεξιότητες καθορίζουν την παραγωγικότητα, είναι μοχλός για την καινοτομία και αυξάνουν την παραγωγική αλυσίδα αξίας. Το κείμενο εκτιμά ότι τα βασικά προβλήματα των ευρωπαϊκών συστημάτων εκπαίδευσης είναι τα ακόλουθα:

- Δεν εξασφαλίζουν τις κατάλληλες δεξιότητες για απασχολησιμότητα.
- Δε συνεργάζονται επαρκώς με τις επιχειρήσεις, ώστε να φέρουν την εκπαίδευση πιο κοντά στην εργασία.
- Περισσότεροι ευρωπαίοι πρέπει να φοιτούν στην τριτοβάθμια εκπαίδευση (40%).
- Απαιτείται μικρότερη πρόωρη εγκατάλειψη του σχολείου.
- Παρατηρείται ανεπαρκής απόδοση σε τομείς όπως το ποσοστό πολιτών με χαμηλό επίπεδο εκπαίδευσης, το ποσοστό εφήβων με επαρκείς δεξιότητες ανάγνωσης και το ποσοστό συμμετοχής στη διά βίου μάθηση
- Υπάρχει ανάγκη για υψηλότερο επίπεδο τόσο τεχνικών, όσο και οριζόντιων δεξιοτήτων (ιδίως δεξιότητες στην επιχειρηματικότητα ώστε τα άτομα να προσαρμόζονται στις αλλαγές της αγοράς εργασίας).

Η ανακοίνωση της Επιτροπής καλύπτει τα ακόλουθα πεδία – επιδιώξεις:

- Ανάπτυξη επαγγελματικής εκπαίδευσης και κατάρτισης παγκοσμίου επιπέδου με στόχο την βελτίωση της ποιότητας των επαγγελματικών δεξιοτήτων.
- Προώθηση της μάθησης με βάση την εργασία (πρακτική άσκηση, μαθητεία, διττό μοντέλο μάθησης) που διευκολύνει την μετάβαση στην εργασία.
- Προώθηση εταιρικών σχέσεων μεταξύ δημόσιων και ιδιωτικών φορέων για κατάλληλα προγράμματα σπουδών και παροχή κατάλληλων δεξιοτήτων.
- Προώθηση της κινητικότητας («Erasmus για όλους»)

Οι μεσοπρόθεσμες προβλέψεις του Cedefop για το 2020 (Cedefop, 2010α) κάνουν λόγο για σαφή άνοδο των θέσεων εργασίας που απαιτούν τυπικά προσόντα υψηλού επιπέδου (34%) στην Ευρώπη, ενώ το 50% των εργαζομένων θα καλύπτουν θέσεις εργασίας που απαιτούν προσόντα μεσαίου επιπέδου. Ταυτόχρονα, στις

περισσότερες ευρωπαϊκές χώρες προβλέπεται μείωση στην απασχόληση των ανειδίκευτων εργατών. Οι τάσεις που καταγράφονται για την Ελλάδα ακολουθούν τις γενικές ευρωπαϊκές τάσεις. Η απασχόληση των ατόμων με προσόντα χαμηλού επιπέδου αναμένεται να μειωθεί από 32% σε 21%, ενώ εντονότερη θα είναι η ζήτηση για θέσεις εργασίας με προσόντα μεσαίου (από 41% σε 45%) και ανώτερου επιπέδου (από 27% σε 34%) για την περίοδο 2013-2025. Προβλέπεται συρρίκνωση κυρίως στον πρωτογενή αλλά και στον δευτερογενή τομέα, ενώ στον τομέα των υπηρεσιών προβλέπεται αύξηση των θέσεων εργασίας μέχρι το 2025. Έτσι, και σε αντίθεση με την Ελλάδα, σε αρκετές χώρες της Ευρώπης ο στρατηγικός σχεδιασμός για την οικονομική ανάπτυξη περιλαμβάνει την Επαγγελματική Εκπαίδευση (Cedefop 2014, Alasoini, Heikkil, Ramstad, and Ylstlo 2008). Στη Φιλανδία, που θεωρείται χώρα με ένα από τα καλύτερα εκπαιδευτικά συστήματα παγκοσμίως (Lyyttinen 2002, OECD 2010 a & b, Simolla 2005) οι μαθητές επιλέγουν σε ποσοστό 55% τη μέση επαγγελματική εκπαίδευση και κατά 45% τη γενική (Leinhardt 2012, Abo, Pitka and Sahlberg 2006). Σε αυτό βέβαια συμβάλλει και το γεγονός ότι η πρόσβαση στα Ανώτατα Εκπαιδευτικά Ιδρύματα είναι απρόσκοπτη και από τα δύο επίπεδα της μέσης εκπαίδευσης (Ahoetal, 2006). Άλλα χαρακτηριστικά παραδείγματα χωρών με υψηλά ποσοστά προτίμησης της Επαγγελματικής Εκπαίδευσης από τους μαθητές είναι η Ολλανδία με ποσοστό 68%, η Ελβετία με 64%, η Γερμανία με 57%, (Ioannidou&Staurou, 2013). Επίσης, μελετώντας τις χώρες στις οποίες η Μέση Επαγγελματική Εκπαίδευση είναι ευρύτερα διαδεδομένη, παρατηρείται ότι το ποσοστό ανεργίας των νέων εμφανίζεται χαμηλότερο σε σχέση με άλλες όπου η συγκεκριμένη εκπαιδευτική βαθμίδα είναι περιορισμένη στις επιλογές των μαθητών. Χαρακτηριστικά παραδείγματα αποτελούν η Ελβετία, η Αυστρία, η Τσεχία, κ.α (Cedefop, 2012a). Η διαπίστωση αυτή είναι ιδιαίτερα σημαντική, δεδομένης της σημασίας της επαγγελματικής εκπαίδευσης στις παρούσες συνθήκες της πρωτοφανούς κρίσης η οποία έχει εκτινάξει τα ποσοστά ανεργίας των νέων σε δυσθεώρητα ύψη. Ακριβώς στο πλαίσιο αυτό, υπάρχουν στοιχεία που δείχνουν ότι στις χώρες που η τεχνική – επαγγελματική εκπαίδευση είναι ευρύτερα διαδεδομένη, το ποσοστό ανεργίας των νέων είναι χαμηλότερο. Η διαπίστωση αυτή αποκτά ιδιαίτερη αξία για τη χώρα μας, όπου τα περιθώρια ανάπτυξης της επαγγελματικής εκπαίδευσης είναι μεγάλα

1.2 Θεσμικό υπόβαθρο και ιστορική εξέλιξη της επαγγελματικής εκπαίδευσης και κατάρτισης της ΕΕ

Η Ευρωπαϊκή Ένωση, επικεντρώνεται κυρίως στην οικονομική ολοκλήρωση και την ειρήνη και τη σταθερότητα στην περιοχή. Αυτό έχει σαν αποτέλεσμα, η εμφάνιση και εξέλιξη της πολιτικής εκπαίδευσης και κατάρτισης της Ευρωπαϊκής Ένωσης, να βασίστηκε στη βελτίωση του εργατικού δυναμικού και των εργαζομένων. Έτσι, τα πρώτα συγκεκριμένα βήματα παρατηρήθηκαν στον τομέα της επαγγελματικής κατάρτισης, ενώ αργότερα επεκτάθηκαν σε όλους τους τομείς της εκπαίδευσης και της κατάρτισης. Σήμερα, η Ευρωπαϊκή Ένωση έχει φτάσει σε ένα στάδιο, όπου το θεσμικό υπόβαθρο της πολιτικής εκπαίδευσης και Κατάρτισης να προωθεί προγράμματα δράσης για τη στήριξη της εκπαίδευσης και της κατάρτισης σε όλα τα στάδια της ζωής ενός ατόμου (Dehmel, 2005). Καθ' όλη την ιστορία της Ευρωπαϊκής Ένωσης, υπήρξαν σημαντικές εξελίξεις για οικονομικούς λόγους, στον τομέα της πολιτικής εκπαίδευσης και κατάρτισης (Dehmel, 2005).

Η Συνθήκη των Παρισίων και η Συνθήκη της Ρώμης

Η πολιτική εκπαίδευσης και κατάρτισης της Ευρωπαϊκής Ένωσης εμφανίστηκε με σκοπό τη στήριξη του εργατικού δυναμικού και τη βελτίωση της οικονομίας μέσω της κατάρτισης των εργαζομένων. Η μόνη αναφορά για την εκπαιδευτική δράση της Ευρώπης την εποχή της ενοποίησης, γίνεται στη Συνθήκη των Παρισίων (με την οποία ιδρύθηκε η Ευρωπαϊκή Κοινότητα Άνθρακα και Χάλυβα) το 1951 και μάλιστα περιλαμβάνεται στο άρθρο 56, όπου ως έργο της Κοινότητας δηλώνεται η χρηματοδότηση της επανεκπαίδευσης των εργαζομένων (Rees, 1998, σελ. ix; Ελεγκτικό Συνέδριο, 1995).

Η επαγγελματική κατάρτιση αναγνωρίστηκε ως τομέας της κοινοτικής δράσης στη Συνθήκη της Ρώμης το 1957, κατά την οποία η Κοινότητα στόχευε κυρίως στην οικονομική ανάπτυξη και την ευημερία γεγονός που επηρέαζε τις εκπαιδευτικές δράσεις της εποχής (Phillips και Ertl, 2003). Το άρθρο 41 της Συνθήκης της Ρώμης πρότεινε συνεργασία στον τομέα της επαγγελματικής κατάρτισης, το άρθρο 50 προέβλεπε προγράμματα ανταλλαγών για τους νέους και τους εργαζομένους και το άρθρο 57 πρότεινε την αμοιβαία αναγνώριση των διπλωμάτων και εξετάσεων που στόχευαν στη βελτίωση της επαγγελματικής κατάρτισης (Phillips και Ertl, 2003). Επιπλέον, η Συνθήκη της Ρώμης περιελάμβανε το άρθρο 118 που πρότεινε την ενίσχυση της συνεργασίας στην τεχνική και περαιτέρω εκπαίδευση και το άρθρο 128

που αποσκοπούσε στη βελτίωση της γνώσης του ευρωπαϊκού πολιτισμού και της ιστορίας (European Commission, 2006 β).

Το 1963, η απόφαση του Ευρωπαϊκού Συμβουλίου καθόρισε τις γενικές αρχές για την εφαρμογή κοινής πολιτικής επαγγελματικής κατάρτισης. Αυτές οι αρχές πρότειναν την παροχή ευκαιριών κατάρτισης ώστε να είναι σε θέση οι Ευρωπαίοι να επιλέξουν το επάγγελμα και τον τόπο εργασίας τους (Συμβούλιο της Ευρωπαϊκής Ένωσης, 1963). Το 1967, με τη Συνθήκη Συγχώνευσης, όλα τα όργανα της Ευρωπαϊκής Κοινότητας Άνθρακα και Χάλυβα, της ΕΟΚ και της Ευρωπαϊκής Κοινότητας Ατομικής Ενέργειας συγχωνεύθηκαν δημιουργώντας ένα ενιαίο Συμβούλιο και μια ενιαία Επιτροπή, που κάλυπταν όλους τους προηγούμενους σχηματισμούς οδηγώντας στην ίδρυση των Ευρωπαϊκών Κοινοτήτων. Το 1971, πραγματοποιήθηκε η πρώτη συνάντηση των Υπουργών Παιδείας στο πλαίσιο του Συμβουλίου των Υπουργών, που είχε ως αποτέλεσμα τις γενικές κατευθύνσεις για ένα κοινοτικό πρόγραμμα δράσης για την επαγγελματική κατάρτιση. Το Συμβούλιο των Υπουργών ήταν μια διακυβερνητική συνάντηση, έτσι ώστε η συνεδρίαση και οι αποφάσεις που λαμβάνονταν να αντιπροσωπεύουν ένα διακρατικό επίπεδο (Council of the European Union, 1971).

Μέχρι το 1973, όλα τα μέτρα που είχαν ληφθεί για την εκπαίδευση εστιάζονταν κυρίως στην επαγγελματική κατάρτιση, ενώ δεν αντιπροσώπευαν κάποια χαρακτηριστική πολιτική, αφού εμφανίζονταν κυρίως ως δράσεις και προγράμματα. Το 1973, δημοσιεύθηκε η λεγόμενη αναφορά του Ζανέ, στην οποία επισημάνθηκε η ισχυρή σύνδεση μεταξύ της οικονομίας και της εκπαίδευσης και προτάθηκε να θεωρείται η εκπαίδευση όχι ως ένας απλός τομέας αλλά ως μια μελλοντική πολιτική της Ευρωπαϊκής Ένωσης (Lawn και Grek, 2012). Η αναφορά πρότεινε ότι η εκπαίδευση πρέπει να έχει ευρωπαϊκή διάσταση, αποφεύγοντας τον ευρωπαϊκό εθνικισμό και σεβόμενη τις εθνικές δομές που στοχεύουν στην προώθηση της εναρμόνισης, η οποία δείχνει το δρόμο για την τρέχουσα πολιτική, βασισμένη στη συνεργασία στον τομέα της εκπαίδευσης και της κατάρτισης. Το ίδιο έτος ιδρύθηκε η Γενική Διεύθυνση Έρευνας, Επιστήμης και Εκπαίδευσης (Directorate General for Research, Science and Education). Το 1974, ξεκίνησε το ψήφισμα των Υπουργών Παιδείας σχετικά με τη συνεργασία στον τομέα της εκπαίδευσης (Theiler, 2005), το οποίο και πρότεινε τις παρακάτω αρχές για την ευρωπαϊκή συνεργασία (Council of the European Union, 1974):

1. Σταδιακή εναρμόνιση της οικονομικής και κοινωνικής πολιτικής της Ευρωπαϊκής Ένωσης,
2. Η εκπαίδευση δεν θα πρέπει να θεωρείται μέρος της οικονομικής ζωής,
3. Η παράδοση-κουλτούρα κάθε χώρας είναι σημαντική και θα πρέπει να λαμβάνεται υπόψη στον τομέα της εκπαίδευσης.

Το ψήφισμα πρότεινε τις εξής στον τομέα της επαγγελματικής κατάρτισης (Council of the European Union, 1974):

- i. Βελτίωση των εγκαταστάσεων για την εκπαίδευση και την κατάρτιση,
- ii. Συσχετισμός μεταξύ των εκπαιδευτικών συστημάτων στην Ευρώπη,
- iii. Συλλογή εγγράφων και στατιστικών,
- iv. Περισσότερη συνεργασία μεταξύ των ανώτατων εκπαιδευτικών ιδρυμάτων,
- v. Διευκόλυνση της κινητικότητας των εκπαιδευτικών, των φοιτητών και των ερευνητών,
- vi. Δημιουργία ίσων ευκαιριών και πρόσβαση στην εκπαίδευση σε όλα τα επίπεδα.

Το 1976, αποφασίστηκε να συσταθεί ένα δίκτυο πληροφόρησης για την εκπαίδευση (EURYDICE), το οποίο και ενεργοποιήθηκε το 1980. Το συγκεκριμένο δίκτυο προέβλεπε τη δημιουργία εθνικών γραφείων, τα οποία θα παρείχαν εθνικές πληροφορίες σχετικά με τα εκπαιδευτικά συστήματα των κρατών-μελών (Phillips και Ertl, 2003). Το 1985, ξεκίνησε το πρόγραμμα δράσης σχετικά με τις ανταλλαγές νέων εργαζομένων με διάρκεια από το 1985 ως το 1991 (και το οποίο συνεχίστηκε και στη συνέχεια, ως μέρος του προγράμματος PETRA). Το πρόγραμμα στόχευε στους νέους εργαζόμενους με σκοπό να επεκτείνουν αυτοί την επαγγελματική τους κατάρτιση, τη γνώση ξένων γλωσσών, καθώς και την πολιτιστική και κοινωνική τους συνείδηση, παρέχοντας περισσότερες ευκαιρίες (Phillips και Ertl, 2003).

Το 1987, ξεκίνησε το πρόγραμμα δράσης ERASMUS, που είναι ακόμα σε ισχύ, προκειμένου να διευκολυνθεί η κινητικότητα των Ευρωπαίων φοιτητών. Την ίδια χρονιά, ξεκίνησε το Πρόγραμμα Δράσης ARION με διάρκεια από το 1987 ως το 2006, προτείνοντας εκπαιδευτικές επισκέψεις σε διάφορα κράτη-μέλη από ειδικούς και υπεύθυνους λήψης αποφάσεων της εκπαίδευσης. Το συγκεκριμένο πρόγραμμα έγινε το 1995 μέρος του προγράμματος SOCRATES (Phillips και Ertl, 2003) και σήμερα το πεδίο εφαρμογής του είναι ένα μέρος του προγράμματος δια βίου μάθησης στο πλαίσιο των δράσεων TRANSVERSAL (Guruz, 2011).

Η Συνθήκη του Μάαστριχτ

Η περίοδος από το 1988 ήταν μια περίοδος αρκετών νέων δράσεων στον τομέα της εκπαίδευσης και της κατάρτισης. Ορισμένες από τις δράσεις που ξεκίνησαν κατά τη διάρκεια της περιόδου μετά το 1988 έως τη Συνθήκη του Μάαστριχτ (1992) και αφορούν την επαγγελματική εκπαίδευση και κατάρτιση, αναφέρονται παρακάτω (Phillips και Ertl, 2003):

- a. YES I (1988-1994): Πρόγραμμα Νεολαία για την Ευρώπη (Youth for Europe Programme),
- b. PETRA (1988-1991 και 1992-1994): προώθηση της επαγγελματικής κατάρτισης των νέων και προετοιμασία για την ενήλικη ζωή,
- c. IRIS (1988-1993 και 1994-1998): δικτύωση μεταξύ των σχεδίων επαγγελματικής κατάρτισης για τις γυναίκες,
- d. LINGUA (1990-2006): προώθηση της γλωσσικής ικανότητας στο πλαίσιο της εκπαίδευσης των εκπαιδευτικών, της δευτεροβάθμιας και τριτοβάθμιας εκπαίδευσης και της επαγγελματικής κατάρτισης,
- e. TEMPUS I (1990-1994): διευρωπαϊκό πρόγραμμα κινητικότητας για πανεπιστημιακές σπουδές (Trans-European Mobility Scheme for University Studies),
- f. JEAN MONNET PROJECT (1990-σήμερα): προώθηση της εισαγωγής των σπουδών για την ευρωπαϊκή ολοκλήρωση στα πανεπιστήμια,
- g. FORCE (1991-1994): προώθηση της συνεχούς επαγγελματικής κατάρτισης.

Η Συνθήκη του Μάαστριχτ θέσπισε (μέσω του άρθρου 126) μια νέα νομική βάση για τις δραστηριότητες της Ευρωπαϊκής Ένωσης στον τομέα της εκπαίδευσης και της επαγγελματικής κατάρτισης. Η εκπαίδευση αναγνωρίστηκε επισήμως ως τομέας τεχνογνωσίας της Ευρωπαϊκής Ένωσης. Μάλιστα, η Συνθήκη ορίζει στο άρθρο 126 ότι η ευρωπαϊκή κοινότητα στηρίζοντας την ανάπτυξη ποιοτικής παιδείας, ενθαρρύνει τη συνεργασία των κρατών-μελών, τα οποία διατηρούν την αρμοδιότητα να οργανώνουν το εκπαιδευτικό τους σύστημα με βάση την πολιτισμική και γλωσσική τους πολυμορφία (Συμβούλιο των Ευρωπαϊκών Κοινοτήτων και Επιτροπή των Ευρωπαϊκών Κοινοτήτων, 1992). Το άρθρο 126 αναφέρει τους στόχους των προβλεπόμενων κοινοτικών δράσεων για τη βελτίωση της ποιότητας της εκπαίδευσης οι οποίοι συνοπτικά είναι (Συμβούλιο των Ευρωπαϊκών Κοινοτήτων και Επιτροπή των Ευρωπαϊκών Κοινοτήτων, 1992):

- i. Ανάπτυξη της ευρωπαϊκής διάστασης στην εκπαίδευση μέσω της εκμάθησης και της διάδοσης των γλωσσών
- ii. Ενθάρρυνση της κινητικότητας των σπουδαστών και των καθηγητών
- iii. Προώθηση της συνεργασίας μεταξύ των εκπαιδευτικών ιδρυμάτων
- iv. Ανάπτυξη της ανταλλαγής πληροφοριών και των κοινών εμπειριών σχετικά με τα εκπαιδευτικά συστήματα των κρατών-μελών
- v. Ενθάρρυνση της ανάπτυξης ανταλλαγών νέων
- vi. Ενθάρρυνση της ανάπτυξης της εξ' αποστάσεως εκπαίδευσης.

Το άρθρο 127, αναφέρεται σχετικά με τη βελτίωση της επαγγελματικής κατάρτισης, για τα κράτη-μέλη, πως είναι αρμοδιότητα των ίδιων το περιεχόμενο και η οργάνωση της επαγγελματικής τους εκπαίδευσης (Συμβούλιο των Ευρωπαϊκών Κοινοτήτων και Επιτροπή των Ευρωπαϊκών Κοινοτήτων, 1992). Μετά την επίσημη αναγνώριση της εκπαίδευσης και της κατάρτισης ως τομέα πολιτικής με τη Συνθήκη του Μάαστριχτ, άρχισαν να υλοποιούνται κάποια πιο ολοκληρωμένα προγράμματα δράσης (Συμβούλιο των Ευρωπαϊκών Κοινοτήτων και Επιτροπή των Ευρωπαϊκών Κοινοτήτων, 1992, σελ.7). Έτσι, εγκαινιάστηκε το TEMPUS II (Διευρωπαϊκό Πρόγραμμα Κινητικότητας για Φοιτητές Πανεπιστημίου (Trans-European Mobility Scheme for University Students) που διήρκησε την περίοδο 1994-1998 και που υποστήριξε τους στόχους για την κινητικότητα των φοιτητών με σκοπό τη συμβολή στη βελτίωση της επαγγελματικής κατάρτισης (Gori, 2001).

Επίσης, υπογράφηκε η Λευκή Βίβλος «Ανάπτυξη, Ανταγωνιστικότητα, Απασχόληση» της Ευρωπαϊκής Επιτροπής παρουσίασε τη δια βίου μάθηση ως «στρατηγική ιδέα» αναφέροντας ότι η δια βίου μάθηση είναι ο γενικός στόχος στον οποίο οι εθνικές εκπαιδευτικές κοινότητες μπορούν να κάνουν τις δικές τους συνεισφορές (Commission of the European Communities, 1993). Το 1995 λειτούργησαν τα προγράμματα δράσης SOCRATES I, LEONARDO DA VINCI I και YES II (Haller, 2001).

Το πρόγραμμα SOCRATES I (1995-1999), με προϋπολογισμό 920 εκατομμύρια ευρώ, στόχευε να διευρύνει την ευρωπαϊκή διάσταση εκπαίδευσης και κατάρτισης (για φοιτητές, εκπαιδευτικούς, φορείς λήψης αποφάσεων) και να βελτιώσει την ποιότητα της τριτοβάθμιας εκπαίδευσης, της σχολικής εκπαίδευσης, της διδασκαλίας και της εκμάθησης γλωσσών, της ανοικτής και εξ' αποστάσεως εκπαίδευσης και της εκπαίδευσης των ενηλίκων (CORDIS, 2005).

Το πρόγραμμα LEONARDO DA VINCI I (1995-1999), με προϋπολογισμό 620 εκατομμυρίων ευρώ στήριξε την κινητικότητα των νέων για την προώθηση της επαγγελματικής κατάρτισης (CORDIS, 2007).

Το πρόγραμμα δράσης YES II (1995-1999) ήταν ένα νέο πρόγραμμα Νεολαία για την Ευρώπη με προϋπολογισμό 126 εκατομμυρίων ευρώ, με στόχο να συμβάλλει στην εκπαίδευση των νέων εκτός σχολικού συστήματος (Ertl, 2003).

Το πρόγραμμα δράσης Ευρωπαϊκή Εθελοντική Υπηρεσία (1996-1999) ξεκίνησε με σκοπό να προωθήσει την αναγνώριση της αξίας μιας άτυπης εκπαιδευτικής εμπειρίας (Korhonen, 2010).

Η Συνθήκη του Άμστερνταμ

Το 1997, η Συνθήκη του Άμστερνταμ άλλαξε τα άρθρα 126 και 127, σε άρθρα 149 και 150 και περιλάμβανε, δήλωση σχετικά με την ενθάρρυνση των ανθρώπων να αποκτήσουν ένα υψηλό επίπεδο γνώσεων μέσω της ευρύτερης πρόσβασης στην εκπαίδευση και τη διά βίου μάθηση. Με την συνέχιση της εστίασης στην εκπαίδευση και την κατάρτιση στη Συνθήκη του Άμστερνταμ, μετά τη Συνθήκη του Μάαστριχτ, η Ευρωπαϊκή Επιτροπή δημοσίευσε μια ανακοίνωση με τίτλο «Για μια Ευρώπη της Γνώσης», η οποία δίνει μεγαλύτερη έμφαση στις εκπαιδευτικές δράσεις. Με τη συγκεκριμένη ανακοίνωση, η Ευρωπαϊκή Επιτροπή καθόρισε τις κατευθυντήριες γραμμές για τις μελλοντικές δραστηριότητες της Κοινότητας στους τομείς της εκπαίδευσης, της κατάρτισης και της νεολαίας για την περίοδο 2000-2006, ενώ προέβλεπε μέσω διαφόρων δράσεων την εικονική κινητικότητα των ατόμων μέσα από τη μεγαλύτερη χρήση Τεχνολογιών Πληροφορίας και Επικοινωνιών (ΤΠΕ), τα δίκτυα συνεργασίας και την προώθηση της καινοτομίας (European Commission, 1997). Με την ανακοίνωση της Ευρωπαϊκής Επιτροπής «Μάθηση στην Κοινωνία της Πληροφορίας: Σχέδιο Δράσης για μια Ευρωπαϊκή Πρωτοβουλία στον Τομέα της Εκπαίδευσης» καλλιέργησε τη σύνδεση και την προώθηση εκπαιδευτικών δραστηριοτήτων σε περιφερειακό και εθνικό επίπεδο (Επιτροπή των Περιφερειών, 1997). Το 1997 εκδόθηκε η Ατζέντα 2000, για μια «Ισχυρότερη και Διευρυμένη Ευρώπη», η οποία, υποστηρίζοντας την Ευρωπαϊκή Στρατηγική για την Απασχόληση, οδήγησε στην προώθηση και βελτίωση της επαγγελματικής κατάρτισης προβλέποντας τη δημιουργία εξειδικευμένου, καλά εκπαιδευμένου και ευέλικτου εργατικού δυναμικού (European Commission, 2000).

Στρατηγική της Λισαβόνας

Το 2000 στη Λισαβόνα υπογράφηκε από το Ευρωπαϊκό Συμβούλιο, η Στρατηγική της Λισαβόνας, που περιλάμβανε ένα σχέδιο δράσης και ανάπτυξης που θα έπρεπε να πληρείται από το 2000 έως και το 2010. Στόχος της Στρατηγικής της Λισαβόνας ήταν να γίνει η Ευρωπαϊκή Ένωση έως το 2010 η ανταγωνιστικότερη και δυναμικότερη οικονομία γνώσης ανά την υφήλιο, ικανή για βιώσιμη οικονομική ανάπτυξη με περισσότερες και καλύτερες θέσεις εργασίας και με μεγαλύτερη κοινωνική συνοχή. Το Ευρωπαϊκό Συμβούλιο τόνισε για άλλη μια φορά τη σημασία της δια βίου μάθησης, ορίζοντάς την ως ένα βασικό στοιχείο της στρατηγικής του. Έτσι, με τη στρατηγική της Λισαβόνας, η εκπαίδευση, για πρώτη φορά, θεωρήθηκε ως ένα βασικός παράγοντας για την υλοποίηση των οικονομικών και κοινωνικών στόχων της Ευρωπαϊκής Ένωσης για το 2010 (Perin, 2007). Μετά την έγκριση της Στρατηγικής της Λισαβόνας ενισχύθηκε η πολιτική συνεργασία στον τομέα της εκπαίδευσης και της κατάρτισης. Ξεκίνησε το πρόγραμμα εργασίας «Εκπαίδευση και Κατάρτιση 2010», και στη συνέχεια ακολούθησε το «Στρατηγικό πλαίσιο – Εκπαίδευση και Κατάρτιση 2020» (Normand και Derouet, 2017) και υπογράφηκε συμφωνία για μια ανοικτή μέθοδο συντονισμού, με το συντονισμό να επικεντρώνεται στην από κοινού αναζήτηση και διάδοση βέλτιστων πρακτικών και στην ανάπτυξη κοινών σημείων αναφοράς και κατευθυντήριων γραμμών (Zeitlin, 2003; Γκόβαρης και Ρουσσάκης, 2008). Η ανοικτή μέθοδος συντονισμού περιλαμβάνει κατευθυντήριες γραμμές και χρονοδιαγράμματα, δείκτες και σημεία αναφοράς, επιτήρηση και αμοιβαία μάθηση. Έχει σχεδιαστεί ως ένα μέσο διάδοσης βέλτιστων πρακτικών και επίτευξης μεγαλύτερης σύγκλισης προς τους κύριους στόχους της Ευρωπαϊκής Ένωσης. Η νέα αυτή μέθοδος συνεργασίας επέτρεψε στους υπουργούς να συμφωνήσουν για πρώτη φορά σε ένα κοινό σύνολο στόχων, που είναι η βελτίωση της εκπαίδευσης των εκπαιδευτικών, η ανάπτυξη βασικών ικανοτήτων, η πρόσβαση στις ΤΠΕ, η αύξηση του αριθμού των αποφοίτων στους τομείς της επιστήμης και της τεχνολογίας, με την καλύτερη δυνατή χρήση των πόρων, δημιουργώντας ένα ανοικτό περιβάλλον μάθησης, καθιστώντας την εκπαίδευση και την κατάρτιση πιο ελκυστικές, αναπτύσσοντας ενεργούς πολίτες, προωθώντας την ισότητα των ευκαιριών και τη κοινωνική συνοχή, ενισχύοντας τους δεσμούς με τον κόσμο της εργασίας, την έρευνα και την κοινωνία, αναπτύσσοντας την εκπαίδευση στην επιχειρηματικότητα, βελτιώνοντας την εκμάθηση ξένων γλωσσών, αυξάνοντας την κινητικότητα και τις ανταλλαγές και ενισχύοντας την ευρωπαϊκή συνεργασία. Τα

κοινοτικά προγράμματα δράσης και τα χρηματοδοτούμενα έργα παρουσιάζουν την έμφαση στη χρήση αυτής της μεθόδου για την εφαρμογή της πολιτικής εκπαίδευσης και της κατάρτισης της Ευρωπαϊκής Ένωσης (Perin, 2007).

Στην εκπαίδευση και την κατάρτιση και ως μια πολιτική στην αρμοδιότητα των κρατών-μελών, τα κράτη μέλη καλούνται να χρησιμοποιήσουν αυτή τη μέθοδο για να επιτύχουν την στρατηγικούς στόχους των Εκπαίδευση και Κατάρτιση 2010 και Εκπαίδευση και Κατάρτιση 2020 (Συμβούλιο της Ευρωπαϊκής Ένωσης, 2002). Τα κοινοτικά προγράμματα δράσης περιλαμβάνουν την κοινή έρευνα για την καινοτομία, τη διάδοση των αποτελεσμάτων, την ανταλλαγή βέλτιστων πρακτικών και την ανάπτυξη κοινών κατευθυντήριων γραμμών και εργαλείων, προκειμένου να αυξηθεί η ποιότητα της εκπαίδευσης. Λαμβάνοντας αυτό υπόψη, οι στόχοι των προγραμμάτων δράσης ευθυγραμμίζεται με τους στόχους της ανοικτής μεθόδου συντονισμού (Perin, 2007).

1.3 Περίοδος 2000 – 2020

Οι εκπαιδευτικές πολιτικές που μορφοποιήθηκαν τα τελευταία περίπου δέκα χρόνια έχουν πανευρωπαϊκό και συχνά διεθνή χαρακτήρα. Αφορούν στο άνοιγμα της εκπαίδευσης στην κοινωνία και την εξέλιξη και αντιδρούν στις τεχνολογικές, παραγωγικές και επιστημονικές εξελίξεις. Οι πολιτικές αυτές έχουν δεχθεί πολλές κριτικές γύρω από την ιδέα ότι θέλουν να υποτάξουν την εκπαίδευση και την παιδεία (γενική γνώση του κόσμου, καλλιέργεια του πνεύματος, ανθρωπιστική και καλλιτεχνική παιδεία σε συνδυασμό με την απόκτηση επαγγελματικών δεξιοτήτων) στις επιταγές των μεγάλων επιχειρήσεων και των αγορών εργασίας. Σύμφωνα με τον Young, et al., (2010), οι βασικές τάσεις εκπαιδευτικής πολιτικής, που εκπορεύονται από διεθνείς οργανισμούς και υιοθετούνται από τις κυβερνήσεις, είναι:

1. Η εισαγωγή των εθνικών πλαισίων προσόντων,
2. Η στροφή προς τα μαθησιακά αποτελέσματα,
3. Η μετακίνηση από προγράμματα εκπαίδευσης βασισμένα σε συγκεκριμένα αντικείμενα σε προγράμματα βασισμένα στις λεγόμενες οριζόντιες δεξιότητες ή ικανότητες – κλειδιά.

Το έτος 2000, με την έγκριση της στρατηγικής της Λισαβόνας, ξεκίνησαν τα παρακάτω προγράμματα δράσης:

1. Η πρωτοβουλία Netd@ys Europe 2000: με στόχο την προώθηση της χρήσης του διαδικτύου στην εκπαίδευση και τον πολιτισμό. Η

προτεραιότητα της Netd@ys Europe 2000 ήταν η αλλαγή του ρόλου των εκπαιδευτικών, των εκπαιδευόμενων και των νέων εργαζομένων (European Commission, 2006α).

2. Το σχέδιο δράσης «Ευρώπη - Μια κοινωνία των πληροφοριών για όλους e-Europe», με στόχο να φέρει κάθε πολίτη, σπίτι και σχολείο, κάθε επιχείρηση και κάθε διακυβέρνηση στην ψηφιακή εποχή και για να προσφέρει νέες διαστάσεις στην πολιτική εκπαίδευσης και κατάρτισης της Ευρωπαϊκής Ένωσης (European Commission, 1999).
3. Με την ανακοίνωση της Επιτροπής «e-Learning - Σχεδιάζοντας την εκπαίδευση του αύριο», η Ευρωπαϊκή Ένωση ασχολήθηκε κυρίως με την αποτελεσματική ενσωμάτωση των ΤΠΕ στην εκπαίδευση και την κατάρτιση και με την ενθάρρυνση της δια βίου μάθησης, ενώ προσδιόρισε τέσσερις βασικούς άξονες δράσης (European Commission, 2001):
 - i. Βελτίωση των υποδομών και του εξοπλισμού,
 - ii. Επαγγελματική κατάρτιση σε όλα τα επίπεδα,
 - iii. Υψηλής ποιότητας υπηρεσίες και περιεχόμενα,
 - iv. Ευρωπαϊκή συνεργασία και δικτύωση.
4. Το πρόγραμμα δράσης SOCRATES II (2000-2006), με προϋπολογισμό ύψους 1.850 εκατομμυρίων ευρώ, τόνισε τη σημασία της δια βίου μάθησης και της ενεργού συμμετοχής και ένταξης στον κόσμο της εργασίας, ενώ ενέκρινε τους παρακάτω στόχους (European Observatory, 2001):
 - i. Την ενίσχυση της ευρωπαϊκής διάστασης της εκπαίδευσης σε όλα τα επίπεδα,
 - ii. Την προώθηση της γνώσης των γλωσσών της Ευρωπαϊκής Ένωσης,
 - iii. Την ενθάρρυνση της συνεργασίας και της κινητικότητας στον τομέα της εκπαίδευσης,
 - iv. Την ενθάρρυνση της καινοτομίας στην ανάπτυξη εκπαιδευτικών πρακτικών και υλικών και την διεύρυνση θεμάτων κοινού ενδιαφέροντος στην εκπαιδευτική πολιτική.
5. Το πρόγραμμα δράσης LEONARDO DA VINCI II (2000-2006), με προϋπολογισμό ύψους 1.150 εκατομμυρίων ευρώ, προώθησε την επαγγελματική κατάρτιση μέσα από την υιοθέτηση παρακάτω στόχων (McCoshanetal., 2008):
 - i. Αύξηση των δεξιοτήτων των νέων,

- ii. Βελτίωση της ποιότητας της συνεχιζόμενης κατάρτισης,
 - iii. Προώθηση της επιχειρηματικότητας και ενίσχυση της συμβολής της για την ανάπτυξη της καινοτομίας.
6. Το πρόγραμμα δράσης για τη Νεολαία (2000-2006), με προϋπολογισμό 520 εκατομμυρίων ευρώ, στόχευσε στην ενθάρρυνση της άτυπης εκπαίδευσης για τους νέους με τη δημιουργία ενός ευρωπαϊκού χώρου εκπαίδευσης μέσω κινητικότητας. Το συγκεκριμένο πρόγραμμα αποτελεί συνέχεια του προηγούμενου προγράμματος Νεολαία για την Ευρώπη και του προγράμματος δράσης Ευρωπαϊκή Εθελοντική Υπηρεσία (Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο, 2007).
 7. Τα προγράμματα Arion και TEMPUS III (2000-2006) ήταν διευρωπαϊκά προγράμματα κινητικότητας για πανεπιστημιακές σπουδές, που διευκόλυναν προγράμματα θεσμικής ανάπτυξης στις μη υποψήφιας για ένταξη στην Ευρωπαϊκή Ένωση χώρες (Phillips και Ertl, 2003).
 8. Το 2001, ξεκίνησε πρόγραμμα «Εκπαίδευση και Κατάρτιση 2010», που τόνιζε ότι η υψηλής ποιότητας προσχολική, πρωτοβάθμια, δευτεροβάθμια, τριτοβάθμια και επαγγελματική εκπαίδευση και κατάρτιση είναι θεμελιώδους σημασίας για την επιτυχία της Ευρώπης. Τα προγράμματα δράσης που είχαν εφαρμοστεί νωρίτερα είχαν διεξαχθεί ενεργά με επίκεντρο τους στόχους του συγκεκριμένου προγράμματος (Apple, Ball και Gandin, 2010).
 9. Την ίδια χρονιά, εκδόθηκε η «Εκθεση: Οι Συγκεκριμένοι Μελλοντικοί Στόχοι των Εκπαιδευτικών Συστημάτων», υιοθετώντας τους εξής κοινούς στόχους (Συμβούλιο Παιδείας, 2006):
 - i. Βελτίωση της ποιότητας των συστημάτων εκπαίδευσης και κατάρτιση,
 - ii. Διευκόλυνση της πρόσβασης στη μάθηση,
 - iii. Άνοιγμα της εκπαίδευσης και κατάρτισης στους ανθρώπους.
 10. Το 2002, κατά τη σύνοδο του Ευρωπαϊκού Συμβουλίου της Βαρκελώνης, το Συμβούλιο Παιδείας και η Ευρωπαϊκή Επιτροπή πρότειναν από κοινού πρόγραμμα εργασίας για τα συστήματα εκπαίδευσης και κατάρτισης με στόχους (Συμβούλιο της Ευρωπαϊκής Ένωσης, 2002):
 - i. Βελτίωση της ποιότητας των συστημάτων εκπαίδευσης και κατάρτισης:

- Βελτίωση της εκπαίδευσης και της κατάρτισης εκπαιδευτικών και εκπαιδευτών (περίοδος έναρξης κατά τη διάρκεια του 2002),
 - Εξασφάλιση της πρόσβασης όλων των ανθρώπων στις ΤΠΕ (περίοδος έναρξης κατά το δεύτερο εξάμηνο του 2001),
 - Αύξηση της προσέλευσης στις επιστημονικές και τεχνικές σπουδές (περίοδος έναρξης κατά το δεύτερο εξάμηνο του 2001),
 - Βέλτιστη χρήση των πόρων (περίοδος έναρξης κατά τη διάρκεια του 2002).
- ii. Διευκόλυνση της πρόσβασης στη μάθηση:
- Δημιουργία ενός περιβάλλοντος που να ευνοεί τη μάθηση (περίοδος έναρξης ανάμεσα στο δεύτερο εξάμηνο του 2002 και το τέλος του 2003),
 - Ενίσχυση της ελκυστικότητας της μάθησης (περίοδος έναρξης ανάμεσα στο δεύτερο εξάμηνο του 2002 και το τέλος του 2003),
 - Υποστήριξη της ενεργοποίησης του πολίτη, της ισότητας των ευκαιριών και της κοινωνικής συνοχής (περίοδος έναρξης κατά τη διάρκεια του 2002).
- iii. Άνοιγμα της εκπαίδευσης και κατάρτισης στους ανθρώπους:
- Ενίσχυση των δεσμών με τον κόσμο της εργασίας, της έρευνα και της κοινωνίας στο σύνολό της (περίοδος έναρξης ανάμεσα στο δεύτερο εξάμηνο του 2002 και το τέλος του 2003),
 - Ανάπτυξη του επιχειρηματικού πνεύματος (περίοδος έναρξης ανάμεσα στο δεύτερο εξάμηνο του 2002 και το τέλος του 2003),
 - Βελτίωση της εκμάθησης ξένων γλωσσών (περίοδος έναρξης ανάμεσα στο δεύτερο εξάμηνο του 2002 και το τέλος του 2003),
 - Αύξηση της κινητικότητας και των ανταλλαγών (περίοδος έναρξης κατά τη διάρκεια του 2002),
 - Ενίσχυση της ευρωπαϊκής συνεργασίας (περίοδος έναρξης κατά τη διάρκεια του 2002).
11. Ανακοίνωση κοινής έκθεσης με τίτλο «Εκσυγχρονισμός της Εκπαίδευσης και της Κατάρτισης: μια Συμβολή Ζωτικής Σημασίας στην Ευημερία και στην Κοινωνική Συνοχή στην Ευρώπη» του Ευρωπαϊκού Συμβούλιου και της Ευρωπαϊκής Επιτροπής, το 2006, που τόνισε τη ζωτική σημασία που έχει η εκπαίδευση και η κατάρτιση για την ανάπτυξη, την απασχόληση και την κοινωνική συνοχή (Επιτροπή των Ευρωπαϊκών Κοινοτήτων, 2005).

12. Κυκλοφορία του ευρωπαϊκού πλαισίου αναφοράς «Βασικές ικανότητες για τη Δια Βίου Μάθηση», που όρισε οκτώ βασικές ικανότητες για την δια βίου μάθηση και περιέγραψε τις απαραίτητες γνώσεις, δεξιότητες και συμπεριφορές, που σχετίζονται με κάθε μία από αυτές τις ικανότητες. Οι οκτώ βασικές ικανότητες έχουν ως εξής (Ευρωπαϊκό Συμβούλιο και Συμβούλιο της Ευρωπαϊκής Ένωσης, 2006):

- i. Επικοινωνία στη μητρική γλώσσα,
- ii. Επικοινωνία σε ξένες γλώσσες,
- iii. Μαθηματική ικανότητα και βασικές ικανότητες σε ότι αφορά την επιστήμη και την τεχνολογία,
- iv. Ψηφιακή ικανότητα,
- v. Μαθαίνω πώς να μαθαίνω,
- vi. Κοινωνικές και πολιτικές ικανότητες,
- vii. Αίσθηση πρωτοβουλίας και επιχειρηματικότητας,
- viii. Πολιτισμική συνείδηση και έκφραση.

13. Ίδρυση του Ευρωπαϊκού Πλαισίου Προσόντων (2008)

Υποστηρικτικές δράσεις από το 2001, αποτέλεσαν και οι δηλώσεις που έγιναν, στα Συμπεράσματα της Προεδρίας του Ευρωπαϊκού Συμβουλίου της Στοκχόλμης στον τομέα της εκπαίδευσης, της κατάρτισης και των δεξιοτήτων (Presidency conclusions. Stockholm European Council, 2001):

A) Η ενίσχυση της γενικής εκπαίδευσης διευκολύνοντας βασικές δεξιότητες και ιδιαίτερα των δεξιοτήτων πληροφορικής και των ψηφιακών δεξιοτήτων είναι ζωτικής σημασίας προκειμένου να δημιουργηθεί μια οικονομία της γνώσης στην Ευρωπαϊκή Ένωση,

B) Το Ευρωπαϊκό Συμβούλιο και η Ευρωπαϊκή Επιτροπή θα συνεργάζονται για την ανάπτυξη ενός λεπτομερούς προγράμματος εργασιών σχετικά με τους στόχους των συστημάτων εκπαίδευσης και κατάρτισης.

Το 2007, το Ευρωπαϊκό Συμβούλιο των Βρυξελλών επεσήμανε ότι «Η εκπαίδευση και η κατάρτιση αποτελούν προαπαιτούμενα ενός λειτουργικού «τριγώνου της γνώσης» (εκπαίδευση-έρευνα-καινοτομία) και διαδραματίζουν καίριο ρόλο προκειμένου να δοθεί ώθηση στη μεγέθυνση και την απασχόληση»(Συμβούλιο της Ευρωπαϊκής Ένωσης, 2007). Η Συνθήκη της Λισαβόνας, που υπογράφηκε στις 13 Δεκεμβρίου 2007, δεν άλλαξε τις διατάξεις σχετικά με το ρόλο της Ευρωπαϊκής Ένωσης στον τομέα της εκπαίδευσης και της κατάρτισης με αποτέλεσμα η

αυξανόμενη έμφαση στην εκπαίδευση και την κατάρτιση να διατηρήσει τη σημασία της (Saar και Ure, 2013). Το 2008, εγκρίθηκε από το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο και Συμβούλιο το Ευρωπαϊκό Πλαίσιο Προσόντων, που σχεδιάστηκε με σκοπό την προώθηση της δια βίου μάθησης, καθιστώντας τις απαιτούμενες ικανότητες και προσόντα πιο διαφανή (Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο, Συμβούλιο της Ευρωπαϊκής Ένωσης, 2008). Το 2009 ανακοινώθηκε επίσημα ως το Ευρωπαϊκό Έτος Δημιουργικότητας και Καινοτομίας με την επισήμανση ότι: «Η Ευρώπη χρειάζεται να ενισχύσει την ικανότητα δημιουργικότητας και καινοτομίας που διαθέτει για κοινωνικούς και οικονομικούς λόγους, προκειμένου να ανταποκριθεί αποτελεσματικά στην ανάπτυξη της κοινωνίας της γνώσης: η ικανότητα καινοτομίας συνδέεται στενά με τη δημιουργικότητα ως προσωπικό χαρακτηριστικό, και για να αξιοποιηθεί πλήρως χρειάζεται να διαδοθεί ευρέως στον πληθυσμό, πράγμα που απαιτεί προσέγγιση βασισμένη στη διά βίου μάθηση»(Επιτροπή των Ευρωπαϊκών Κοινοτήτων, 2008). Ταυτόχρονα, τα συμπεράσματα του Ευρωπαϊκού Συμβουλίου με θέμα «Η ανάπτυξη του ρόλου της εκπαίδευσης σε ένα πλήρως λειτουργικό τρίγωνο της γνώσης» αποτέλεσαν άλλο ένα σημαντικό βήμα για την ανάπτυξη της πολιτικής εκπαίδευσης και κατάρτισης της Ευρωπαϊκής Ένωσης. Τα συμπεράσματα του Συμβουλίου εστίασαν στην περαιτέρω ενοποίηση της εκπαίδευσης, της έρευνας και της καινοτομίας σε ένα πλήρως λειτουργικό τρίγωνο γνώσης (εκπαίδευση-έρευνα-καινοτομία), και έδωσαν το μήνυμα ότι αυτό θα ενισχύσει την ευρωπαϊκή ικανότητα καινοτομίας και την ανάπτυξη μιας δημιουργικής και υψηλής έντασης γνώσης στην οικονομία και την κοινωνία μέσω (Συμβούλιο της Ευρωπαϊκής Ένωσης, 2009):

A) Μιας πολύ ενισχυμένης και συνεχώς εξελισσόμενης βάσης γνώσεων σε πανεπιστήμια και ερευνητικά κέντρα.

B) Της προώθησης ενός δημιουργικού, καινοτόμου και επιχειρηματικού πνεύματος μεταξύ των μαθητών, των εκπαιδευομένων, των φοιτητών, των καθηγητών και των ερευνητών.

Τα επόμενα χρόνια, η Ευρώπη βιώνει μια εποχή οικονομικής ύφεσης που την οδηγεί στην ανάγκη για μια κοινωνία που θα βασίζεται στη γνώση. Η εκπαίδευση είναι αυτή που θα συμβάλει σημαντικά ώστε να μετατρέψει την Ευρωπαϊκή Ένωση σε μια έξυπνη, βιώσιμη και χωρίς αποκλεισμούς οικονομία (Συμβούλιο της Ευρωπαϊκής Ένωσης, 2010). Το 2011, και για την επιτυχία των στόχων που συζητήθηκαν στο Συμβούλιο «Ο ρόλος της Εκπαίδευσης και της Κατάρτισης στην Εφαρμογή της Στρατηγικής Ευρώπη 2020», η εκπαίδευση και η κατάρτιση γίνονται

οι πρωταγωνιστές για την επίτευξη των στόχων της στρατηγικής Ευρώπη 2020 και παρουσιάστηκαν δύο προτεινόμενες πρωτοβουλίες σχετικές με την εκπαίδευση και την κατάρτιση (Franke και Mennella, 2017):

A) Η πρωτοβουλία «Νεολαία σε Κίνηση» είχε ως στόχο να βοηθήσει τους νέους να κατακτήσουν τις πλήρεις δυνατότητές τους στον τομέα της κατάρτισης και της εκπαίδευσης και έτσι να βελτιώσουν τις προοπτικές απασχόλησής τους.

B) Η πρωτοβουλία «Ατζέντα για Νέες Δεξιότητες και Θέσεις Εργασίας» τόνιζε την ανάγκη για την αναβάθμιση των δεξιοτήτων και την ενίσχυση της απασχολησιμότητας.

Το 2011, η Ευρωπαϊκή Επιτροπή ενέκρινε το σχέδιο κοινής έκθεσης του Συμβουλίου και της Επιτροπής «Εκπαίδευση και Κατάρτιση σε μια Έξυπνη, Βιώσιμη και χωρίς Αποκλεισμούς Ευρώπη» σχετικά με την εφαρμογή του στρατηγικού πλαισίου για την ευρωπαϊκή συνεργασία στον τομέα της εκπαίδευσης και της κατάρτισης. Η συγκεκριμένη έκθεση τόνιζε πως η συνεργασία στον τομέα της εκπαίδευσης και της κατάρτισης μπορεί να υποστηρίξει την επίτευξη των στόχων της στρατηγικής Ευρώπη 2020 (Ευρωπαϊκή Επιτροπή, 2011).

Η Ευρώπη 2020 είναι μια στρατηγική δέκα ετών, από το 2010 ως το 2020, που παρουσιάστηκε από την Ευρωπαϊκή Επιτροπή κατόπιν της στρατηγικής της Λισαβόνας και δημιουργήθηκε για να βοηθήσει τις χώρες της Ευρωπαϊκής Ένωσης να προσαρμοστούν στην παγκοσμιοποίηση και να αντιμετωπίσουν τις οικονομικές προκλήσεις των τελευταίων ετών, που συνοδεύονται από την ανάγκη για υψηλά επίπεδα απασχόλησης, για μια οικονομία χαμηλών εκπομπών διοξειδίου του άνθρακα, παραγωγικότητας και κοινωνικής συνοχής. Η στρατηγική παρουσιάζει με πιο συγκεκριμένο τρόπο το πώς η Ευρωπαϊκή Ένωση θα ασχοληθεί με δεδομένα ζητήματα εκπαίδευσης και κατάρτισης (European Commission, 2017; Hopker, 2013). Οι τρεις τομείς προτεραιότητας της στρατηγικής Ευρώπη 2020 καθορίζονται ως εξής (European Commission, 2010):

- i. Έξυπνη ανάπτυξη: ανάπτυξη μιας οικονομίας βασιζόμενης στη γνώση και την καινοτομία.
- ii. Βιώσιμη ανάπτυξη: προώθηση μιας πιο αποδοτικής χρήσης πόρων και μιας πιο πράσινης και πιο ανταγωνιστικής οικονομίας.
- iii. Ανάπτυξη χωρίς αποκλεισμούς: ανάπτυξη μιας οικονομίας με υψηλή απασχόληση που θα επιτυγχάνει κοινωνική και εδαφική συνοχή.

Η Ευρωπαϊκή Ένωση μέχρι το 2020 εισήγαγε πέντε προτεινόμενους στόχους και κάλεσε να γίνουν εθνικοί (European Commission, 2010):

- i. Το 75% του πληθυσμού ηλικίας 20-64 ετών θα πρέπει να είναι εργαζόμενοι,
- ii. Το 3% του ΑΕΠ της Ευρωπαϊκής Ένωσης θα πρέπει να επενδύεται στην Έρευνα και την Ανάπτυξη,
- iii. Οι στόχοι του οράματος «20/20/20» για το κλίμα και την ενέργεια (περιλαμβανομένης της αύξησης κατά ένα 30% της μείωσης των εκπομπών εφόσον οι συνθήκες είναι κατάλληλες) θα πρέπει να έχουν επιτευχθεί,
- iv. Το ποσοστό των ατόμων που εγκαταλείπουν πρόωρα το σχολείο θα πρέπει να είναι κάτω από 10%, ενώ τουλάχιστον το 40% της ηλικιακής ομάδας 30-34 ετών θα πρέπει να έχει πτυχίο τριτοβάθμιας εκπαίδευσης,
- v. 20 εκατομμύρια λιγότεροι άνθρωποι θα πρέπει να είναι σε κίνδυνο φτώχειας.

Η Επιτροπή αποφάσισε επίσης να ενισχύσει τις υπάρχουσες προτεραιότητες με επτά εμβληματικές πρωτοβουλίες (Hopker, 2013):

1. Έξυπνη ανάπτυξη

- i. «Ένωση Καινοτομίας»: με στόχο τη βελτίωση των γενικών προϋποθέσεων και της πρόσβασης στη χρηματοδότηση για την έρευνα και την καινοτομία, ώστε να εξασφαλιστεί ότι οι καινοτόμες ιδέες μπορούν να μετατραπούν σε προϊόντα και υπηρεσίες που δημιουργούν ανάπτυξη και θέσεις εργασίας.
- ii. «Νεολαία σε κίνηση»: με σκοπό την ενίσχυση της απόδοσης των εκπαιδευτικών συστημάτων και τη διευκόλυνση της εισόδου των νέων στην αγορά εργασίας.
- iii. «Ψηφιακό θεματολόγιο για την Ευρώπη»: με σκοπό να επιταχυνθεί η ανάπτυξη διαδικτύου υψηλής ταχύτητας και να αποκομίσουν τα νοικοκυριά και οι επιχειρήσεις τα οφέλη της ενιαίας ψηφιακής αγοράς.

2. Βιώσιμη ανάπτυξη

- i. «Μια Ευρώπη που χρησιμοποιεί αποτελεσματικά τους πόρους»: με σκοπό να βοηθήσει στην αποσύνδεση της οικονομικής ανάπτυξης από τη χρήση των πόρων, στην στήριξη της μετάβασης προς μια οικονομία χαμηλών εκπομπών διοξειδίου του άνθρακα, στην αύξηση της χρήσης των ανανεώσιμων πηγών ενέργειας, στον εκσυγχρονισμό του τομέα των μεταφορών και στην προώθηση της ενεργειακής απόδοσης.
- ii. «Μια βιομηχανική πολιτική για την εποχή της παγκοσμιοποίησης»: με σκοπό τη βελτίωση του επιχειρηματικού περιβάλλοντος, ιδίως για τις μικρομεσαίες

επιχειρήσεις και για να υποστηρίξει την ανάπτυξη μιας ισχυρής και βιώσιμης βιομηχανικής βάσης, ικανής να ολοκληρωθεί σε παγκόσμιο επίπεδο.

3. Ανάπτυξη χωρίς αποκλεισμούς

- i. «Ατζέντα για νέες δεξιότητες και θέσεις εργασίας»: για τον εκσυγχρονισμό των αγορών εργασίας και την ενδυνάμωση των ανθρώπων μέσω της ανάπτυξης των δεξιοτήτων τους καθ' όλη τη διάρκεια του κύκλου ζωής τους με σκοπό την αύξηση της συμμετοχής στην αγορά εργασίας και την καλύτερη αντιστοίχιση προσφοράς και ζήτησης εργασίας, συμπεριλαμβανομένης της κινητικότητας του εργατικού δυναμικού.
- ii. «Ευρωπαϊκή πλατφόρμα για την καταπολέμηση της φτώχειας και του κοινωνικού αποκλεισμού»: για την εξασφάλιση της κοινωνικής και εδαφικής συνοχής, έτσι ώστε τα οφέλη της ανάπτυξης και της απασχόλησης να είναι ευρέως διαδεδομένα και οι άνθρωποι που βιώνουν τη φτώχεια και τον κοινωνικό αποκλεισμό να έχουν τη δυνατότητα να ζουν με αξιοπρέπεια και να αποτελέσουν δημιουργικό κομμάτι της κοινωνίας.

Η στρατηγική Ευρώπη 2020 έχει ως στόχο την αντίδραση στην πρόσφατη οικονομική κρίση και στις πολλές διαπιστωθείσες αδυναμίες της Ευρωπαϊκής Ένωσης, όπως είναι ο χαμηλότερος ρυθμός ανάπτυξης σε σύγκριση με τους βασικούς οικονομικούς εταίρους της και τα χαμηλότερα επίπεδα επενδύσεων στην έρευνα και την ανάπτυξη αλλά και την καινοτομία (Marlier και Natali, 2010). Στόχο αποτελεί επίσης, η αντίδραση στην επιδεινωμένη κατάσταση της αγοράς εργασίας, όπου το ποσοστό απασχόλησης για τα άτομα ηλικίας μεταξύ 20-64 ετών είναι σημαντικά χαμηλότερα από ότι σε άλλα μέρη του κόσμου και στην δημογραφική γήρανση, όπου ο αριθμός των ατόμων ηλικίας άνω των 60 ετών αυξάνεται πλέον δύο φορές πιο γρήγορα από ότι το 2007 (European Commission, 2010), καθώς και η μείωση του ποσοστού των ατόμων που εγκαταλείπουν πρόωρα το σχολείο και με τα άτομα της νέας γενιάς που θα πρέπει να έχουν πτυχίο τριτοβάθμιας εκπαίδευσης (European Commission, 2017). Το συγκεκριμένο πλαίσιο 2020 είναι στην πραγματικότητα ένα φόρουμ για την ανταλλαγή βέλτιστων πρακτικών, αμοιβαίας μάθησης, συλλογής και διάδοσης πληροφοριών και αποδεικτικών στοιχείων για το τι λειτουργεί και τι όχι, καθώς και συμβουλών και στήριξης για πολιτικές μεταρρυθμίσεις (European Commission, 2017).

Σχετικά με την επαγγελματική εκπαίδευση και κατάρτιση, το πλαίσιο «Εκπαίδευση και Κατάρτιση 2020» έθεσε τέσσερις κοινούς στόχους μέχρι το 2020 (European Commission, 2017):

- i. Υλοποίηση της διά βίου μάθησης και της κινητικότητας
- ii. Βελτίωση της ποιότητας και της αποτελεσματικότητας της εκπαίδευσης και της κατάρτισης
- iii. Προώθηση της ισότητας, της κοινωνικής συνοχής και της ενεργού ιδιότητας του πολίτη
- iv. Ενίσχυση της δημιουργικότητας και της καινοτομίας, συμπεριλαμβανομένης της επιχειρηματικότητας, σε όλα τα επίπεδα της εκπαίδευσης και της κατάρτισης.

Ειδικότερα, ορίζονται τα ακόλουθα σημεία αναφοράς (European Commission, 2017):

- i. Τουλάχιστον το 95% των παιδιών (από τα 4 έτη ως την υποχρεωτική σχολική ηλικία) θα πρέπει να συμμετέχουν στην προσχολική εκπαίδευση,
- ii. Λιγότερο από το 15% των ατόμων 15 ετών θα πρέπει να μην έχουν επαρκή ικανότητα σε ότι αφορά την ανάγνωση, τα μαθηματικά και την επιστήμη,
- iii. Το ποσοστό των ατόμων ηλικίας 18-24 ετών που εγκαταλείπουν πρόωρα την εκπαίδευση και την κατάρτιση θα πρέπει να είναι κάτω από 10% ,
- iv. Τουλάχιστον ένα 40% των ατόμων ηλικίας 30-34 ετών θα πρέπει να έχουν ολοκληρώσει κάποια μορφή τριτοβάθμιας εκπαίδευσης,
- v. Τουλάχιστον ένα 15% των ενηλίκων θα πρέπει να συμμετέχει στη διά βίου μάθηση,
- vi. Τουλάχιστον ένα 20% των αποφοίτων της τριτοβάθμιας εκπαίδευσης και ένα 6% των ατόμων ηλικίας 18-34 ετών με μια αρχική επαγγελματική κατάρτιση θα πρέπει να περάσει κάποιο χρονικό διάστημα σε σπουδές ή κατάρτιση στο εξωτερικό,
- vii. Το ποσοστό των εργαζόμενων αποφοίτων (ηλικίας 20-34 ετών με τουλάχιστον ανώτερο μορφωτικό επίπεδο δευτεροβάθμιας που έχουν εγκαταλείψει την εκπαίδευση 1 με 3 χρόνια πριν) θα πρέπει να είναι τουλάχιστον 82%.

Σήμερα, στόχος της διαδικασίας της Μπολόνια είναι να διατηρήσει τη σημασία της μεταξύ των αρμόδιων υπουργών για την τριτοβάθμια εκπαίδευση στις συμμετέχουσες χώρες. Στη διάσκεψη των υπουργών που ονομάστηκε «Η Διαδικασία της Μπολόνια 2020 - Ο Ευρωπαϊκός Χώρος Ανώτατης Εκπαίδευσης στη Νέα

Δεκαετία», οι υπουργοί δήλωσαν ότι στη δεκαετία μέχρι το 2020, είναι πολύ σημαντικό η ευρωπαϊκή τριτοβάθμια εκπαίδευση να συμβάλει στην υλοποίηση μιας Ευρώπης της γνώσης που θα είναι ιδιαίτερα δημιουργική και καινοτόμα. Επισήμαναν ακόμη ότι η Ευρώπη μπορεί να επιτύχει σε αυτό το εγχείρημα, μόνο εφόσον μεγιστοποιήσει τα ταλέντα και τις ικανότητες όλων των πολιτών της και συμμετάσχει πλήρως στη διά βίου μάθηση, καθώς και στην διεύρυνση της συμμετοχής στην τριτοβάθμια εκπαίδευση (European Commission/EACEA/Eurydice, 2015). Όπως φαίνεται, η ενίσχυση της τριτοβάθμιας εκπαίδευσης, ως μέρος της συνολικής πολιτικής εκπαίδευσης και κατάρτισης, θεωρείται ως το κλειδί για τη δημιουργία της κοινωνίας της γνώσης στην Ευρώπη.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 2^ο: ΕΠΑΓΓΕΛΜΑΤΙΚΗ ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗ ΚΑΙ ΚΑΤΑΡΤΙΣΗ ΣΤΗΝ ΕΛΛΑΔΑ ΚΑΙ ΤΗ ΓΑΛΛΙΑ

2.1 Ελληνική πολιτική για την επαγγελματική εκπαίδευση και κατάρτιση

Στην Ελλάδα η εκπαίδευση των νέων κατευθύνεται στη Γενική Εκπαίδευση, που κυρίως δίνει πρόσβαση στην Ανώτατη Τριτοβάθμια Εκπαίδευση, σε ποσοστό 70%-80% (Cedefop, 2012a; ΕΛΣΤΑΤ, 2014α; 2014β; 2016α). Αυτό οφείλεται στις εκπαιδευτικές πολιτικές και στη χρόνια προκατάληψη της ελληνικής κοινωνίας απέναντι στην Επαγγελματική Εκπαίδευση (Π.Ι 2009, Παϊδούση, 2016), η οποία συνδέεται εσφαλμένα με επίπονη και υποδεέστερη σωματική εργασία και με τις αντιλήψεις των γονέων που θεωρούν ότι το καλύτερο μέλλον για τα παιδιά τους είναι σε εργασίες που δίνονται μέσα από ανώτατες σπουδές (Cedefop, 2014;Ioannidou&Stavrou, 2013). Έτσι, διαμορφώθηκε μια παράδοση προσήλωσης στην τριτοβάθμια εκπαίδευση που προσέβλεπε κατά βάση στην εργασιακή εξασφάλιση των νέων στον Δημόσιο Τομέα της χώρας. Το γεγονός αυτό, σε συνδυασμό με τις πολιτικές περιφερειακής ανάπτυξης ανά την επικράτεια τις τελευταίες δεκαετίες, είχε ως αποτέλεσμα τη διεύρυνση των σχολών της τριτοβάθμιας εκπαίδευσης και τη διευκόλυνση της πρόσβασης σε αυτή από μεγάλο ποσοστό υποψήφιων (Δημητρόπουλος, 2006). Η Επαγγελματική Εκπαίδευση, αντίθετα, παραμένει σταθερά η δεύτερη επιλογή, που αφορά και προσελκύει μαθητές μειωμένων σχολικών επιδόσεων, οι οποίοι κατά κανόνα ανήκουν σε χαμηλά κοινωνικοοικονομικά στρώματα. Αυτό έχει ως αποτέλεσμα, το κύρος της να υποβαθμίζεται συνεχώς και να αποτελεί πλέον βασικό γρανάζι του μηχανισμού που γεννά κοινωνικές ανισότητες (Ioannidou&Stavrou, 2013; Cedefop 2011a; Παϊδούση, 2016; Παιδαγωγικό Ινστιτούτο 2011, α και β).

Το ποσοστό των μαθητών που επιλέγει την επαγγελματική εκπαίδευση διαφέρει ανά γεωγραφική περιφέρεια και κυμαίνεται από 20%-34%. Η γεωγραφική διαφοροποίηση της αναλογίας μαθητών μεταξύ επαγγελματικού και γενικού λυκείου φαίνεται πως επηρεάζεται από μια σειρά παραγόντων, όπως η δομή της απασχόλησης ανά περιφέρεια, το βιοτικό και το μορφωτικό επίπεδο της οικογένειας των μαθητών, η προσβασιμότητα στη σχολική μονάδα(Παιδαγωγικό Ινστιτούτο, 2011β). Η έλλειψη ελκυστικότητας της επαγγελματικής εκπαίδευσης οφείλεται μεταξύ άλλων, στους ασαφείς και χαοτικούς περιορισμούς στην πρόσβαση προς ορισμένα επαγγέλματα, καθώς και στις αλληπάλληλες, αποσπασματικές μεταρρυθμιστικές απόπειρες, που δεν

προσέφεραν ασφαλείς προοπτικές στους αποφοίτους της επαγγελματικής εκπαίδευσης. Τα επαγγελματικά περιγράμματα και τα αναλυτικά προγράμματα λαμβάνουν πολύ λίγο υπόψη τις ανάγκες της οικονομίας (Υπουργείο Παιδείας, Δια Βίου Μάθησης και Θρησκευμάτων, 2011α).

Διαγράφονται επομένως σήμερα, δύο αντίρροπες τάσεις στο πεδίο της επαγγελματικής κατάρτισης στην Ελλάδα:

- i. Η επίσημη κοινοτική πολιτική ενσωμάτωσης σε όλα τα επίπεδα της εκπαίδευσης των οκτώ βασικών ή εγκάρσιων δεξιοτήτων για τη διά βίου μάθηση, που αποσκοπεί στη διαμόρφωση ενός ελάχιστου πλαισίου γενικών γνώσεων, μεταφέρσιμων ανάμεσα σε διαφορετικά εργασιακά περιβάλλοντα, αλλά κοινών και απαραίτητων στις συνθήκες της σύγχρονης εργασιακής ζωής.
- ii. η έμφαση στην επαγγελματική κατάρτιση βάσει των κατευθύνσεων της διαδικασίας της Κοπεγχάγης και η σχετικά πρόσφατη στροφή στην εκπαίδευση με βάση την εργασία, την πρακτική άσκηση, την απόκτηση συγκεκριμένης και εξειδικευμένης επαγγελματικής εμπειρίας, τις μορφές μαθητείας δυαδικού / διττού τύπου.

Το κείμενο της Ε.Ε. «Ανασχεδιασμός της εκπαίδευσης. Επενδύοντας στις δεξιότητες» μαζί με τα κείμενα που αφορούν στο ρόλο της εκπαίδευσης και κατάρτισης στο πλαίσιο της στρατηγικής «Ευρώπη 2020» διαμορφώνουν τις ελληνικές πολιτικές για την επαγγελματική εκπαίδευση και κατάρτιση και ειδικότερα για τις πολιτικές απόκτησης δεξιοτήτων για την επόμενη δεκαετία.

Η πρώτη προσπάθεια για την επαγγελματική εκπαίδευση στην Ελλάδα χρονολογείται από το 1929. Από τότε, μια σειρά από πολιτικές, στρατηγικές, θεσμοί και δομές έχουν χρησιμοποιηθεί για να εισάγουν τη δια βίου μάθηση στην κοινωνία και να στηρίξουν τους στόχους της (World Education Forum, 2015). Με το Ν.Δ. 3971/1959 «Περί τεχνικής και επαγγελματικής εκπαίδευσης, οργάνωσης της μέσης εκπαίδευσης και διοικήσεως της παιδείας» ΦΕΚ Α'187, οργανώνεται για πρώτη φορά επίσημα η τεχνική εκπαίδευση (Αθανασούλα – Ρέππα, 1999; Κασσωτάκης, 1985). Έτσι, υπάγονται στο Υπουργείο Παιδείας όλες οι τεχνικές σχολές υπουργείων εκτός από τις σχολές μαθητείας του ΟΑΕΔ, τις σχολές νοσηλευτικού προσωπικού του Υπ. Υγείας και τις σχολές γεωργικής εκπαίδευσης του Υπ. Γεωργίας. Η Ελλάδα αναπτύσσεται και χρειάζεται εξειδικευμένο τεχνικό προσωπικό όλων των ειδικοτήτων. Στην Κεντρική Υπηρεσία του Υπουργείου Παιδείας ιδρύεται η Γενική Διεύθυνση

Επαγγελματικής Εκπαίδευσης και συστήνεται θέση Γενικού Επιθεωρητή Επαγγελματικής Εκπαίδευσης. Παράλληλα, ιδρύονται αξιόλογες τεχνικές σχολές όπως το Ζάνειο Πειραματικό Τεχνικό Γυμνάσιο και η Σχολή Εκπαιδευτικών Λειτουργών Επαγγελματικής και Τεχνικής Εκπαίδευσης (ΣΕΛΕΤΕ), η οποία αποτελεί σταθμό στο χώρο της ΤΕΕ στην Ελλάδα.

Στα επόμενα χρόνια, οι πολιτικές και κοινωνικοοικονομικές εξελίξεις επηρέασαν αρνητικά την εξέλιξη της ΤΕΕ στη χώρας μας. Συγκεκριμένα, τα «Ιουλιανά» (τα οποία εμπόδισαν την ψήφιση του νομοσχεδίου για την Μέση Τεχνική Επαγγελματική Εκπαίδευση το 1965), η αδυναμία δημιουργίας μιας ισχυρής αστικής τάξης με πάγιες απαιτήσεις παραγωγής, οι αργοί ρυθμοί εκβιομηχάνισης και ο «κλασικισμός», ο οποίος εξακολουθητικά μονοπωλούσε το ενδιαφέρον, σε συνδυασμό με την προτίμηση των σπουδών ανώτερου επιπέδου για κοινωνική κυρίως και οικονομική ανέλιξη (Ομάδα Εργασίας ΚΕΜΕΤΕ, 2011), δεν εδραίωναν στην κοινωνική συνείδηση την Τεχνική ως ελκυστική επιλογή. Καινοτομία αποτελεί το γεγονός ότι στις τρεις τελευταίες τάξεις του εξατάξιου Γυμνασίου ήταν δυνατόν να λειτουργήσουν επιπλέον τμήματα με κατευθύνσεις Τεχνική, Αγροτική, Οικονομική, Ναυτική, Ξένων Γλωσσών και Οικιακής Οικονομίας, που το 1964 (Ν. 4279) καταργήθηκαν χωρίς να εκτιμηθούν τα αποτελέσματά τους, όταν δημιουργήθηκε το Ενιαίο Λύκειο.

Η εξέλιξη της τεχνικής εκπαίδευσης επηρεάστηκε θετικά από τα πρώτα μεταπολιτευτικά χρόνια με τον Ν. 576/1977, αφού η καθιέρωση του Λυκείου μετά την υποχρεωτική γυμνασιακή εκπαίδευση άφησε «χώρο» και για την Τεχνική, η οποία αναβαθμίστηκε με την απόδοση τίτλου ισότιμου του Απολυτηρίου. Η προσπάθεια για ισότιμη ανάπτυξη της επήλθε με το Ν.1566/1985, όπου οι ποικίλες διέξοδοι και η εισαγωγή στην Τριτοβάθμια άνευ εξετάσεων εκτινάσσουν τα ποσοστά των φοιτώντων σε 43% έναντι 57% της Γενικής Εκπαίδευσης, ενώ το 1997 το μέγιστο δυναμικό της αγγίζει τις 180.000 (Γκότσης, 2008). Επιπλέον, βελτιώνεται η θέση της στη συνείδηση των πολιτών, οι οποίοι όμως δεν παύουν να τη θεωρούν υποδεέστερη της Γενικής εκπαίδευσης. Σημαντική καινοτομία παρουσιάζει η δημιουργία του Ενιαίου Πολυκλαδικού Λυκείου (ΕΠΛ), το οποίο έχει ως σκοπό τη σύνδεση της Γενικής με την Επαγγελματική Εκπαίδευση με 60 προεπαγγελματικούς κλάδους, παρέχοντας στους μαθητές την ανάπτυξη γενικών και επαγγελματικών γνώσεων και την πολύπλευρη καλλιέργεια των ενδιαφερόντων και των δεξιοτήτων τους. Στα ΕΠΛ χορηγείται Απολυτήριο ακόμη και αν ο μαθητής φοιτά σε

Προεπαγγελματικό Κλάδο, ενώ με την παρακολούθηση ενός επιπλέον έτους Ειδικευσης χορηγείται Πτυχίο. Δυστυχώς, η καινοτομία καταργήθηκε στην επόμενη μεταρρύθμιση.

Στις αρχές της δεκαετίας του '90 η επαγγελματική εκπαίδευση και κατάρτιση αποτελούσαν πολιτική προτεραιότητα λόγω των αλλαγών στην παγκόσμια αγορά εργασίας και τη συγχρηματοδότηση από το Ευρωπαϊκό Κοινωνικό Ταμείο σε προγράμματα που απευθύνονταν σε νέους και ενήλικες. Το 1995, συστάθηκαν το Ινστιτούτο Διαρκούς Εκπαίδευσης Ενηλίκων και το Κέντρο Επαγγελματικής Κατάρτισης της Γενικής Γραμματείας Λαϊκής Επιμόρφωσης. Το 1997, σε μια προσπάθεια να βελτιωθούν οι βασικές γνώσεις και δεξιότητες των νέων και των ενηλίκων, συστάθηκαν τα Σχολεία Δεύτερης Ευκαιρίας, στα οποία φοιτούν ενήλικες, που δεν έχουν ολοκληρώσει την υποχρεωτική εκπαίδευση (World Education Forum, 2015). Στο πλαίσιο της στρατηγικής της Λισαβόνας, η δια βίου μάθηση αποτελεί κατευθυντήρια αρχή της εκπαιδευτικής πολιτικής στην Ελλάδα και ένα βασικό στοιχείο της ευρωπαϊκής στρατηγικής για την απασχόληση. Η δια βίου μάθηση παρέχει τη δυνατότητα για συνεχή ενημέρωση γνώσεων, βελτίωση προσόντων και προσαρμογή στις συνεχώς εξελισσόμενες απαιτήσεις της αγοράς εργασίας (World Education Forum, 2015). Η επαγγελματική εκπαίδευση επεκτάθηκε και στο μεταδευτεροβάθμιο επίπεδο, με τη δημιουργία των (δημόσιων ή ιδιωτικών) Ινστιτούτων Επαγγελματικής Κατάρτισης (IEK). Αυτός ο νέος θεσμός είχε δυο στόχους: Πρώτον, να προσδώσει στην επαγγελματική εκπαίδευση μεγαλύτερη ευελιξία ενόψει των αλλαγών στην αγορά εργασίας και την οικονομία. Τα ΙEK θα είχαν τη δυνατότητα γρήγορης αντίδρασης σε τέτοιες αλλαγές και με τη συμμετοχή των κοινωνικών εταίρων, θα μπορούσαν να συντάξουν σύγχρονα προγράμματα κατάρτισης, ενώ ανάλογες αλλαγές στους Κύκλους και στις Ειδικότητες των ΕΠΑΛ ήταν εξαιρετικά χρονοβόρες, εξαιτίας της δύσκαμπτης γραφειοκρατίας. Δεύτερον, τα ΙEK θα μπορούσαν να προσελκύσουν νέα άτομα αυξημένων προσόντων σε ορισμένα σύγχρονα επαγγέλματα, αφού ως μετα-δευτεροβάθμια ιδρύματα, προαπαιτούσαν (στις περισσότερες περιπτώσεις) δωδεκάχρονη εκπαίδευση. Ο αρμόδιος για τα ΙEK φορέας, ο Οργανισμός Επαγγελματικής Εκπαίδευσης και Κατάρτισης (ΟΕΕΚ) ήταν υπεύθυνος, αφενός μεν για την ίδρυση και λειτουργία των δημόσιων ΙEK, αφετέρου δε για τον έλεγχο, την εποπτεία, και την πιστοποίηση των προσόντων των αποφοίτων όλων των ΙEK. Ο διπλός ρόλος του ΟΕΕΚ ως παρόχου και ταυτόχρονα ελεγκτή της αρχικής επαγγελματικής κατάρτισης δημιούργησε αρκετά προβλήματα. Οι

προσπάθειες για την αναβάθμιση της Τεχνικής Εκπαίδευσης στην κοινή συνείδηση χάνονται και η προτίμηση του ενιαίου Λυκείου είναι σχεδόν καθολική αφού και μόνον οι τίτλοι πτυχίων που χορηγούν τα ΤΕΕ δεν παραπέμπουν σε Λύκειο ούτε σε κτήση Απολυτηρίου, αλλά σε κάποιες Σχολές παλαιότερων ετών. Στην αγορά εργασίας, επικρατεί σύγχυση με τους χορηγούμενους τίτλους και για κάποιες ειδικότητες τα επαγγελματικά δικαιώματα που χορηγεί η ΤΕΕ με τίτλους είναι αντίστοιχα με τα επαγγελματικά δικαιώματα που χορηγούν τα Ινστιτούτα Επαγγελματικής Κατάρτισης (ΙΕΚ) σ' ένα πλαίσιο αδιαβάθμητης «Μεταδευτεροβάθμιας Εκπαίδευσης» (Ν. 2009/1992). Με τον Ν. 2640/1998, αν και ο αριθμός των μαθητών που προτιμούν την τεχνική/επαγγελματική κατεύθυνση είναι μεγάλος, η κατάσταση αντιστρέφεται. Η συνεχής μείωση του αριθμού των μαθητών ήταν ο λόγος για τον οποίο το Υπουργείο Παιδείας αποφάσισε να αντιμετωπίσει το πρόβλημα απαξίωσης της ΤΕΕ, με τον Ν. 3475/2006, επιστρέφοντας σε δομές που υπήρχαν αρκετά χρόνια πριν, την αλλαγή (Στυλιανίδης, 2008). Έτσι, η δευτεροβάθμια Τεχνική και Επαγγελματική Εκπαίδευση χάνει τον ενιαίο χαρακτήρα της. Δημιουργούνται τα Επαγγελματικά Λύκεια (ΕΠΑ.Λ) και οι Επαγγελματικές σχολές (ΕΠΑ.Σ). Σύμφωνα με τον Οδηγό Ειδικοτήτων του Υπουργείου Παιδείας. «η δευτεροβάθμια Επαγγελματική Εκπαίδευση αποβλέπει στο συνδυασμό της γενικής παιδείας (Ν.1566/1985) με την τεχνική επαγγελματική γνώση, με ειδικότερους σκοπούς α) την ανάπτυξη των ικανοτήτων, της πρωτοβουλίας, της δημιουργικότητας και της κριτικής σκέψης των μαθητών, β) τη μετάδοση των απαιτούμενων τεχνικών και επαγγελματικών γνώσεων και την ανάπτυξη των συναφών δεξιοτήτων τους, γ) την παροχή στους μαθητές των απαραίτητων γνώσεων και εφοδίων για τη συνέχιση των σπουδών τους στην επόμενη εκπαιδευτική βαθμίδα» (ΕΠΑ.Λ – ΕΠΑ.Σ). Με τον Ν. 4186/2013, καταργούνται οι ΕΠΑΣ και ιδρύονται οι Σχολές Επαγγελματικής Κατάρτισης (ΣΕΚ) μεταγυμνασιακού επιπέδου, αμφίβολης ποιότητας, οι οποίες δεν ανήκουν στο τυπικό σύστημα εκπαίδευσης. Στα ΕΠΑΛ διαφοροποιούνται τα Ωρολόγια και Αναλυτικά Προγράμματα και εισάγεται ένα επιπλέον έτος Μαθητείας (και όχι Μεταλυκειακών Σπουδών), εκτός του Υπουργείου Παιδείας, με απρόβλεπτες μελλοντικές συνέπειες.

Το 2001, η Γενική Γραμματεία Λαϊκής Επιμόρφωσης μετονομάστηκε σε Γενική Γραμματεία Εκπαίδευσης Ενηλίκων και ανέλαβε το σχεδιασμό, το συντονισμό και την υλοποίηση των ενεργειών και των δράσεων κατάρτισης ενηλίκων σε εθνικό επίπεδο όσο και σε το επίπεδο απόδημου ελληνισμού (Νόμος υπ' αριθ.

2909/2001; ΕΑΕΑ, 2011). Επιπλέον, αποφασίστηκε ότι το Ινστιτούτο Διαρκούς Εκπαίδευσης Ενηλίκων θα προσφέρει τεχνική και επιστημονική υποστήριξη στα προγράμματα της Γενικής Γραμματείας Εκπαίδευσης Ενηλίκων, που θα έχει και την επίβλεψη του και στις λειτουργίες της δια βίου μάθησης (World Education Forum, 2015). Η Γενική Γραμματεία Δια Βίου Μάθησης παρέχει την υλικοτεχνική και επιστημονική υποδομή και τη διάδοση του διδακτικού υλικού εκπαίδευσης και κατάρτισης, επιδιώκει να ενσωματώσει τις ΤΠΕ μέσω της χρήσης σύγχρονων εκπαιδευτικών πολυμέσων και εκπαιδευτικού λογισμικού και υλοποιεί ειδικά ερευνητικά και εκπαιδευτικά προγράμματα για ενήλικες (ΕΑΕΑ, 2011). Επιπλέον όργανα που εφαρμόζουν την πολιτική της Γενικής Γραμματείας Δια Βίου Μάθησης είναι α) το Ινστιτούτο Διαρκούς Εκπαίδευσης Ενηλίκων, β) οι Νομαρχιακές Επιτροπές Λαϊκής Επιμόρφωσης, που παρέχουν εκπαιδευτικά προγράμματα για τον πολιτισμό, τις τέχνες, την κοινωνική οικονομία και την ανάπτυξη των επιχειρήσεων σε τοπικό επίπεδο και γ) το Κέντρο Επαγγελματικής Κατάρτισης, που είναι υπεύθυνο για την ενίσχυση πρωτοβουλιών της Γενικής Γραμματείας Δια Βίου Μάθησης σε σχέση με την αντιμετώπιση της ανεργίας (Caforio και Zygouritsas, 2013).

Τα γενικά προγράμματα εκπαίδευσης και κατάρτισης ενηλίκων υποστηρίζουν τη συνεχή εκπαίδευση και κατάρτιση, με στόχο την αντιμετώπιση του αναλφαβητισμού και την αύξηση της συμμετοχής στην υποχρεωτική εκπαίδευση, καθώς και την εκπαίδευση των ειδικών ομάδων, που απειλούνται από κοινωνικό αποκλεισμό. Ταυτόχρονα, ο συγκεκριμένος νόμος αφορά τα ελληνικά προγράμματα δεύτερης γλώσσας, καθώς και την εκπαίδευση στον τομέα των νέων τεχνολογιών, την κοινωνικο-πολιτισμική εκπαίδευση και την κατάρτιση, που αναφέρεται σε περιβαλλοντικά, πολιτιστικά, κοινωνικά θέματα και ζητήματα υγείας, καθώς ευρωπαϊκά θέματα. Η ανοικτή και εξ' αποστάσεως εκπαίδευση και κατάρτιση αποτελούν επίσης μέλημα του συγκεκριμένου νόμου, όπως και η σύνδεση και συνεργασία με τις σύγχρονες οργανώσεις εξ' αποστάσεως εκπαίδευσης και εκπαίδευσης των εκπαιδευτών ενηλίκων (ΕΑΕΑ, 2011).

Με το νόμο 3191/2003 προβλέφθηκε η σύσταση του Εθνικού Συστήματος Σύνδεσης της Επαγγελματικής Εκπαίδευσης και Κατάρτισης με την Απασχόληση (ΕΣΣΕΕΚΑ), ενώ από το 2003, ξεκίνησαν τη λειτουργία τους οι δύο βασικές δομές της Γενικής Γραμματείας Εκπαίδευσης Ενηλίκων, δηλαδή τα Κέντρα Εκπαίδευσης Ενηλίκων και οι Σχολές Γονέων (World Education Forum, 2015). Ο νόμος 3369/2005 όρισε τη δια βίου εκπαίδευση ως δραστηριότητα στο σύνολο της διάρκειας ζωής των

Ελλήνων πολιτών με στόχο την απόκτηση και βελτίωση των γενικών και επιστημονικών γνώσεων, δεξιοτήτων και ικανοτήτων τους, καθώς και την προσωπική ανάπτυξη και την απασχολησιμότητα. Η δια βίου κατάρτιση ορίζεται ως η αρχική και συνεχιζόμενη επαγγελματική κατάρτιση, η οποία βοηθά τους ανθρώπους να εισέλθουν ή να επανέλθουν στην αγορά εργασίας και να διασφαλίσουν την επαγγελματική τους ανάπτυξη. Ένα από τα κύρια σημεία του νόμου είναι η σύσταση της Εθνικής Επιτροπής Δια Βίου Μάθησης, που έχει ως στόχο να διαπιστωθούν οι ανάγκες της δια βίου εκπαίδευσης και κατάρτισης για την αξιολόγηση της συνολικής ποιότητας της παράδοσης και το συντονισμό των θεσμικών οργάνων της δια βίου εκπαίδευσης και κατάρτισης (ΕΑΕΑ, 2011). Το 2008, η Γενική Γραμματεία Εκπαίδευσης Ενηλίκων μετονομάστηκε σε Γενική Γραμματεία Δια Βίου Μάθησης και το πεδίο εφαρμογής της διευρύνθηκε (Ν. 3699/2008).

Με τον Ν. 3879/2010, για πρώτη φορά στην Ελλάδα, θεσμοθετήθηκε το Εθνικό Πλαίσιο Προσόντων, ενώ ιδρύθηκε και η Εθνική Αρχή Πιστοποίησης Προσόντων και άρχισε να αναπτύσσεται η δια βίου μάθηση και να διακρίνονται οι παράγοντές της σε διοικητικά όργανα και σε φορείς παροχής υπηρεσιών. Τα κριτήρια που έχουν θεσπιστεί για την αναβάθμιση των γνώσεων, δεξιοτήτων και ικανοτήτων του ανθρώπινου δυναμικού, περιλαμβάνουν σύμφωνα με απόφαση του Υπουργού Παιδείας (Νόμος υπ' αριθ. 3879, 2010):

1. Σύνδεση μεταξύ της άτυπης εκπαίδευσης με το επίσημο εκπαιδευτικό σύστημα, μέσω αρθρωτών και πιστοποιημένων προγραμμάτων μάθησης.
2. Χορήγηση ειδικών εκπαιδευτικών αδειών για τη συμμετοχή σε προγράμματα δια βίου μάθησης.
3. Εισαγωγή ατομικής κατάρτισης γίνεται με τη συμβολή τόσο του εργοδότη όσο και του εργαζομένου.
4. Εισαγωγή του χρόνου ατομικής κατάρτισης των εργαζομένων αναφέρεται στη συμμετοχή προγράμματα συνεχούς εκπαίδευσης και κατάρτισης.
5. Σύνδεση της αξιολόγησης των παρόχων δια βίου μάθησης με τη χρηματοδότησή τους.

Στο πλαίσιο του νόμου 3879/2010, το Υπουργείο Παιδείας διατύπωσε, επίσης, το Εθνικό Πρόγραμμα Διά Βίου Μάθησης, στο οποίο μπορεί να συμμετάσχει κάθε Δήμος και Συμβούλιο Τοπικής Κοινότητας. Ο κύριος στόχος του προγράμματος είναι η σύνδεση της διαβίου μάθησης με την απασχόληση, σχηματίζοντας ισοδύναμα, την Επαγγελματική Κατάρτιση (αρχική και συνεχιζόμενη) για την ένταξη και επανένταξη

στην αγορά εργασίας και τη Γενική εκπαίδευση ενηλίκων με στόχο την προσωπική ανάπτυξη και την κοινωνική συνοχή. Όταν το 2010, στα πλαίσια της συρρίκνωσης του δημόσιου τομέα, εξαιτίας της δημοσιονομικής κρίσης, ο ΟΕΕΚ καταργήθηκε και συγχωνεύθηκε με άλλους δυο Οργανισμούς, η αρμοδιότητα λειτουργίας των δημόσιων ΙΕΚ μεταβιβάστηκε στη Γενική Γραμματεία Διά Βίου Μάθησης (ΓΓΔΒΜ) του Υπουργείου Παιδείας. Για την πιστοποίηση των προσόντων, συμπεριλαμβανομένων και όσων αποκτήθηκαν διαμέσου μιας μη τυπικής ή άτυπης μαθησιακής διαδικασίας, αρμόδιος ήταν πλέον ο νεοσυσταθείς Εθνικός Οργανισμός Πιστοποίησης Προσόντων & Επαγγελματικού Προσανατολισμού (ΕΟΠΠΕΠ).

Τελευταίες μεταρρυθμίσεις αποτελούν οι νόμοι 4186/2013, 4336/2015 και 4386/2016, που αποτελούν την συναίνεση και ταυτόχρονα τη δέσμευση για το εκσυγχρονισμό, την περαιτέρω ανάπτυξη και την επιτάχυνση της επαγγελματικής εκπαίδευσης και κατάρτισης (EQAVET, 2016).

Από το 2000 έως σήμερα έχουν ψηφιστεί τέσσερις νόμοι και πολυάριθμες τροπολογίες, σε μια προσπάθεια να ρυθμιστεί νομοθετικά ο χώρος της επαγγελματικής εκπαίδευσης και κατάρτισης. Συγκεκριμένα, έχει ψηφιστεί ο νόμος σχετικά με το εθνικό σύστημα σύνδεσης της επαγγελματικής εκπαίδευσης και κατάρτισης με την απασχόληση (Ν. 3191/2003), ο νόμος σχετικά με τη συστηματοποίηση της δια βίου μάθησης (Ν. 3369/2005), ο νόμος σχετικά με την ανάπτυξη της δια βίου μάθησης (Ν. 3879/2010) και ο νόμος σχετικά με την αναδιάρθρωση της επαγγελματικής εκπαίδευσης (Ν. 4186/2013). Οι αλλαγές αυτές στους νόμους, οφείλονται στις τάσεις που διαμορφώνει η ΕΕ με στόχο τη δημιουργία μιας ανταγωνιστικότερης Ευρώπης, ικανής να αντεπεξέλθει στις νέες προκλήσεις της κοινωνίας της γνώσης. Οφείλονται όμως και στην αναγνώριση από την ελληνική πολιτεία των θετικών αποτελεσμάτων που θα είχε η ανάπτυξη της δια βίου μάθησης στην οικονομική ζωή και την κοινωνική συνοχή.

Η στενή διασύνδεση της επαγγελματικής εκπαίδευσης με τις απαιτήσεις της αγοράς εργασίας και της οικονομίας αποτελεί απαραίτητη προϋπόθεση για ένα σύστημα υψηλής ποιότητας και αποδοτικότητας, που θα διευκολύνει τη μετάβαση από το σχολείο στην ενεργό ζωή (McCoschanetal. 2008, Wolf 2011, Cedefop, 2012β). Ο νόμος για την αναδιάρθρωση της δευτεροβάθμιας εκπαίδευσης, συμπεριλαμβανομένης και της επαγγελματικής, εμπεριέχει στοιχεία ανοίγματος του συστήματος επαγγελματικής εκπαίδευσης προς την οικονομία και την αγορά εργασίας. Ωστόσο, τα μεγάλα ζητήματα που καλείται να αντιμετωπίσει το ελληνικό

σύστημα επαγγελματικής εκπαίδευσης και κατάρτισης, εξακολουθούν να υφίστανται: στενότερη σύνδεση με την αγορά εργασίας και την οικονομία, ισχυρότερη συμμετοχή των κοινωνικών εταίρων, αντίληψη της κοινωνικής συνευθύνης και συναίνεσης για τα θέματα της επαγγελματικής κατάρτισης, αποκέντρωση και ενίσχυση της σχολικής αυτονομίας, μεγαλύτερη προσέλκυση των νέων στην επαγγελματική εκπαίδευση, βελτίωση της ποιότητας και στενότερη διασύνδεση της αρχικής με την συνεχιζόμενη επαγγελματική κατάρτιση (Ioannidou and Stavrou, 2013).

2.2 Οργάνωση επαγγελματικής εκπαίδευσης και κατάρτισης στην Ελλάδα

Η επαγγελματική εκπαίδευση στη χώρα μας παρέχεται σήμερα από τα Επαγγελματικά Λύκεια (ΕΠΑ.Λ.), τις Σχολές Επαγγελματικής Κατάρτισης (ΣΕΚ), που θεσμοθετήθηκαν με τον νόμο 4186/2013 και τα Ινστιτούτα Επαγγελματικής Κατάρτισης (ΙΕΚ) δημόσια και ιδιωτικά. Συγκεκριμένα, σύμφωνα με τον παραπάνω νόμο, οι απόφοιτοι των γυμνασίων εκτός από την επιλογή του γενικού λυκείου έχουν τις εξής επιλογές για τη συνέχιση των σπουδών τους:

- i. Αρχική επαγγελματική εκπαίδευση, εντός του τυπικού εκπαιδευτικού συστήματος στο επαγγελματικό λύκειο, ημερήσιο ή εσπερινό,
- ii. Αρχική επαγγελματική κατάρτιση στο πλαίσιο της μη τυπικής εκπαίδευσης στις σχολές επαγγελματικής κατάρτισης (ΣΕΚ), στα ινστιτούτα επαγγελματικής κατάρτισης (ΙΕΚ), στα κέντρα δια βίου μάθησης και στα κολλέγια.

Τα προγράμματα σπουδών που παρέχονται από Επαγγελματικά Λύκεια είναι διαρθρωμένα σε ομάδες, τομείς και ειδικότητες. Στα πλαίσια των τομέων προσφέρονται δύο ή και περισσότερες ειδικότητες. Ταυτόχρονα, ο νόμος προβλέπει ότι οι ειδικότητες πρέπει να διαμορφώνονται σύμφωνα με τις εθνικές και περιφερειακές ανάγκες της οικονομίας, τις προτάσεις των περιφερειών, των υπουργείων και των κοινωνικών εταίρων. Οι τομείς που προσφέρονται σήμερα είναι: Πληροφορική, Μηχανολογία, Υγεία-Πρόνοια και Ευεξία, Ηλεκτρολογία-Ηλεκτρονική, Διοίκηση και Οικονομία, Δομικών Έργων, Περιβάλλον και Φυσικοί Πόροι, Γραφικές Τέχνες, Γεωπονία-Τεχνολογία Τροφίμων και Διατροφής, Πλοιάρχων και Μηχανικών Εμπορικού Ναυτικού. Τα αναλυτικά προγράμματα σπουδών προβλέπεται να διαμορφώνονται σύμφωνα με τις κατευθύνσεις του ευρωπαϊκού συστήματος πιστωτικών μονάδων για την επαγγελματική εκπαίδευση και κατάρτιση (European credit system for vocational education and training – ECVET)

και θα λαμβάνονται υπόψη, εφόσον υπάρχουν, τα σχετικά επαγγελματικά περιγράμματα που πιστοποιούνται από τον Εθνικό Οργανισμό Πιστοποίησης Προσόντων και Επαγγελματικού Προσανατολισμού (ΕΟΠΠΕΠ).

Το Επαγγελματικό Λύκειο οδηγεί σε δύο επίπεδα: το τριετές ή τετραετές πρόγραμμα, ανάλογα με το αν πρόκειται για ημερήσιο ή εσπερινό ΕΠΑΛ, και ένα επιπλέον έτος μαθητείας. Ο δευτεροβάθμιος κύκλος στα ημερήσια ΕΠΑΛ περιλαμβάνει τρία έτη σπουδών. Στην α' τάξη εγγράφονται χωρίς εξετάσεις οι κάτοχοι απολυτηρίου γυμνασίου ή άλλου ισότιμου τίτλου. Οι προαγόμενοι από την α' τάξη του ΕΠΑΛ δύναται να εγγραφούν στη β' τάξη του γενικού λυκείου, υπάρχει δηλαδή η δυνατότητα οριζόντιας κινητικότητας. Οι απόφοιτοι των ΕΠΑΛ αποκτούν Απολυτήριο ισότιμο με αυτό του γενικού λυκείου και πτυχίο ειδικότητας επιπέδου 4. Στο τέταρτο έτος, στην τάξη μαθητείας (εκπαίδευση στο χώρο εργασίας), η οποία είναι προαιρετική και αποτελεί καινοτομία του νέου νόμου, εφαρμόζεται το δυϊκό σύστημα εκπαίδευσης (μαθητείας) του ΟΑΕΔ και περιλαμβάνει μάθηση στο χώρο εργασίας, μάθημα ειδικότητας και προπαρασκευαστικά μαθήματα πιστοποίησης στη σχολική μονάδα, αντίστοιχα. Οι απόφοιτοι της τάξης μαθητείας των ΕΠΑΛ, λαμβάνουν πτυχίο ειδικότητας επιπέδου 5 από το υπουργείο παιδείας και τον ΟΑΕΔ, μετά την ολοκλήρωση των διαδικασιών πιστοποίησης των προσόντων τους από τον εθνικό φορέα ΕΟΠΠΕΠ. Οι επιτυγχόντες στις εξετάσεις πιστοποίησης, παράλληλα με το προβλεπόμενο πτυχίο ειδικότητας, αποκτούν και την αντίστοιχη άδεια ασκήσεως επαγγέλματος. Κατά περίπτωση στην οργάνωση και τη διεξαγωγή των εξετάσεων πιστοποίησης, συμμετέχουν και άλλα υπουργεία που χορηγούν αντίστοιχες άδειες ασκήσεως επαγγέλματος. Τέλος, οι απόφοιτοι των ΕΠΑΛ έχουν δικαίωμα συμμετοχής σε ειδικές πανελλαδικές εξετάσεις για εισαγωγή σε ανώτατες τεχνολογικές σχολές (ΑΤΕΙ) σε αντίστοιχες ή συναφείς ειδικότητες του πτυχίου τους και σε ειδικό ποσοστό θέσεων. Επιπλέον, μπορούν να διεκδικήσουν θέσεις σε στρατιωτικές σχολές ή και σε ΑΕΙ, με ειδική ποσόστωση. Για την τάξη μαθητείας, την ευθύνη τοποθέτησης στο περιβάλλον εργασίας των φοιτούντων, καθώς και όλα τα σχετικά με αυτή, την έχουν από κοινού τα ΕΠΑΛ και ο ΟΑΕΔ. Η χρηματοδότηση της τάξης μαθητείας προβλέπεται να γίνεται από εθνικούς και κοινοτικούς πόρους, ενώ αντίθετα με ό,τι συμβαίνει στις περισσότερες ευρωπαϊκές χώρες δεν προβλέπεται η συμμετοχή των επιχειρήσεων στη χρηματοδότηση (EQAVET, 2016).

Οι ΣΕΚ, απευθύνονται σε μαθητές οι οποίοι επιθυμούν να φοιτήσουν σε ειδικότητες που δεν απαιτούν ισχυρή θεωρητική στήριξη, αλλά επικεντρώνονται

κυρίως στην πρακτική εξάσκηση, ώστε οι απόφοιτοι τους να εντάσσονται άμεσα στην αγορά εργασίας ως ειδικευμένοι τεχνίτες. Στη Σ.Ε.Κ. λειτουργούν οι Α΄, Β΄ και η Τάξη Μαθητείας. Στην Α΄ τάξη εγγράφονται χωρίς εξετάσεις, οι κάτοχοι απολυτηρίου Γυμνασίου ή άλλου ισότιμου τίτλου, στη Β΄ τάξη εγγράφονται οι προαγόμενοι από την Α΄ τάξη και στην Τάξη Μαθητείας εγγράφονται οι προαγόμενοι από τη Β΄ τάξη της Σ.Ε.Κ.. Στους προαγόμενους από τη Β΄ Τάξη των Σ.Ε.Κ. χορηγείται Βεβαίωση Επαγγελματικής Κατάρτισης Επιπέδου 2, που τους αποδίδει αυτοδίκαια το δικαίωμα συμμετοχής στην Τάξη Μαθητείας. Μετά την επιτυχή ολοκλήρωση της Τάξης Μαθητείας χορηγείται στο μαθητή Βεβαίωση Επαγγελματικής Κατάρτισης επιπέδου 3.

Τα Ινστιτούτα Επαγγελματικής Κατάρτισης (Ι.Ε.Κ.), δημόσια και ιδιωτικά, έχουν σκοπό την παροχή υπηρεσιών αρχικής ή συμπληρωματικής επαγγελματικής κατάρτισης. Τα διάφορα τμήματα των Ι.Ε.Κ μπορούν να παρακολουθήσουν απόφοιτοι Γυμνασίου σε κάποιες ειδικότητες και κυρίως απόφοιτοι κάθε τύπου Λυκείου, καθώς και ενήλικες με γνώσεις κάθε επαγγελματικής βαθμίδας, για να αποκτήσουν ή να αναβαθμίσουν συγκεκριμένα επαγγελματικά προσόντα, να βελτιώσουν την παραγωγικότητά τους, να εξοικειωθούν με νέες μεθόδους και τεχνολογίες ή να μετακινηθούν από ένα επάγγελμα σε άλλο, με στόχο την καλύτερη ένταξή τους στην παραγωγική διαδικασία και στην κοινωνία. Η φοίτηση στα ΙΕΚ περιλαμβάνει τέσσερα εξάμηνα θεωρητικής κατάρτισης και ένα εξάμηνο πρακτικής άσκησης και οδηγεί μετά από επιτυχή εξέταση πιστοποίησης υπό την εποπτεία του ΕΟΠΠΕΠ σε Δίπλωμα Επαγγελματικής Ειδικότητας επιπέδου 5. Την εποπτεία των φορέων επαγγελματικής κατάρτισης, δημόσιων και ιδιωτικών, εκτός τυπικού εκπαιδευτικού συστήματος έχει η Γενική Γραμματεία Δια Βίου Μάθησης που ανήκει στο Υπουργείο Παιδείας. Οι ειδικότητες και η οργάνωση των τμημάτων των δημόσιων φορέων επαγγελματικής κατάρτισης καθορίζονται με απόφαση του Υπουργού Παιδείας, σύμφωνα με τις ανάγκες της εθνικής και τοπικής οικονομίας και τις προτάσεις των περιφερειών, αρμοδίων υπουργείων και κοινωνικών εταίρων. Για τη διαμόρφωση των προγραμμάτων σπουδών κάθε ειδικότητας λαμβάνονται υπόψη τα σχετικά επαγγελματικά περιγράμματα ή διαμορφώνονται με βάση τα απαιτούμενα επαγγελματικά προσόντα. Τα προγράμματα σπουδών μπορούν να περιγράφονται ως μαθησιακά αποτελέσματα και να συνδέονται με πιστωτικές μονάδες, σύμφωνα με το ευρωπαϊκό σύστημα μεταφοράς πιστωτικών μονάδων στην επαγγελματική εκπαίδευση και κατάρτιση (ECVET).

Τα κολλέγια παρέχουν προγράμματα βάσει συμφωνιών και δικαιοχρησίας με ανώτατα εκπαιδευτικά ιδρύματα της αλλοδαπής, αναγνωρισμένα από τις αρμόδιες αρχές στη χώρα. Τα συγκεκριμένα προγράμματα οδηγούν σε πρώτο πτυχίο μετά από σπουδές τουλάχιστον τριετούς διάρκειας ή σε μεταπτυχιακό τίτλο σπουδών. Τα προγράμματα των κολλεγίων είναι εκτός τυπικής εκπαίδευσης και κατάρτισης, ωστόσο τα χορηγούμενα πτυχία, οι τίτλοι και οι βεβαιώσεις κάθε είδους δύνανται να αναγνωριστούν ως επαγγελματικά ισοδύναμα με τίτλους ανώτατης εκπαίδευσης του ελληνικού συστήματος τυπικής εκπαίδευσης.

Η συνεχιζόμενη επαγγελματική εκπαίδευση και κατάρτιση στην Ελλάδα δεν αποτελεί μέρος του επίσημου εκπαιδευτικού συστήματος και καλύπτεται από τον γενικό όρο της δια βίου μάθησης. Σκοπός της συνεχιζόμενης επαγγελματικής εκπαίδευσης και κατάρτισης είναι η διατήρηση, ανανέωση, αναβάθμιση και ο εκσυγχρονισμός των δεξιοτήτων εργασίας των ατόμων που αναζητούν εργασία, καθώς και η παροχή βοήθειας στους εργαζόμενους, που ενδιαφέρονται για την εξέλιξη της σταδιοδρομίας τους (EQAVET, 2016).

Η συνεχιζόμενη επαγγελματική κατάρτιση παρέχεται από πληθώρα φορέων, που επικεντρώνονται σε συγκεκριμένες ομάδες πληθυσμού και που εποπτεύονται από διάφορα υπουργεία. Το υφιστάμενο θεσμικό πλαίσιο επικεντρώνεται σε τέσσερις κατηγορίες (EQAVET, 2016):

1. Εκπαίδευση και κατάρτιση των ανέργων,
2. Εκπαίδευση και κατάρτιση των εργαζόμενων του ιδιωτικού τομέα,
3. Εκπαίδευση και κατάρτιση των εργαζόμενων του ευρύτερου δημόσιου τομέα,
4. Εκπαίδευση των κοινωνικά μειονεκτούντων ομάδων.

Τα προγράμματα επαγγελματικής κατάρτισης είναι σύντομα και ο αριθμός των ωρών διδασκαλίας εξαρτάται από το θέμα, το περιεχόμενο του προγράμματος σπουδών και την επαγγελματική ομάδα στην οποία απευθύνεται το πρόγραμμα. Προκειμένου να αναπτυχθεί συνεχιζόμενη επαγγελματική εκπαίδευση και κατάρτιση έχουν εφαρμοστεί διάφορες πολιτικές και στρατηγικές, ενώ έχουν ιδρυθεί διάφορα αντίστοιχα όργανα και δομές (EQAVET, 2016).

Συνεχιζόμενη επαγγελματική εκπαίδευση και κατάρτιση παρέχουν τα κέντρα δια βίου μάθησης (ΚΔΒΜ). Οι δήμοι μπορούν να συστήσουν ΚΔΒΜ, ή να ενεργοποιήσουν το δίκτυο των φορέων διά βίου μάθησης των περιοχών τους προσφέροντας προγράμματα που συνδέονται με το τοπικό αλλά και το ευρύτερο εργασιακό περιβάλλον. Η χρηματοδότηση γίνεται από συγχρηματοδοτούμενα

κοινοτικά προγράμματα (επιχειρησιακό πρόγραμμα «εκπαίδευση και δια βίου μάθηση») καθώς και από τον τακτικό προϋπολογισμό με την υπογραφή προγραμματικών συμβάσεων.

Προγράμματα συνεχιζόμενης επαγγελματικής εκπαίδευσης και κατάρτισης, παρέχουν και τα περισσότερα πανεπιστήμια μαζί με το Ελληνικό Ανοικτό Πανεπιστήμιο (ΕΑΠ) σε ενότητες όπως τεχνολογίες πληροφορικής και επικοινωνιών, ενέργεια και περιβάλλον, τουριστικές σπουδές, λογιστική, οικονομία και διοίκηση, ασφάλεια τροφίμων, διοίκηση παραγωγής και προγράμματα για αλλοδαπούς και παλινოსτούντες. Επίσης, τα υπουργεία και οι υποπευδόμενοι φορείς τους, υλοποιούν προγράμματα συνεχιζόμενη επαγγελματικής κατάρτισης για τους υπαλλήλους τους ή για ευρύτερες ομάδες του πληθυσμού (εξ αποστάσεως επιμόρφωση διδασκόντων την ελληνική γλώσσα, διαπολιτισμική επικοινωνία, νεανική επιχειρηματικότητα, κατάρτιση ανέργων σε πράσινα επαγγέλματα, κατάρτιση επαγγελματιών υγείας, δικαστών, διαμεσολαβητών). Ωστόσο, τα προσόντα που αποκτώνται δεν αντιστοιχίζονται σε επίπεδα του εθνικού πλαισίου προσόντων, αν και προβλέπεται πως θα γίνει στο μέλλον.

Σε όλα τα επίπεδα της τυπικής και μη τυπικής επαγγελματικής εκπαίδευσης και κατάρτισης υπάρχει πρόβλεψη για ειδικές ομάδες. Έτσι, υπάρχει η δυνατότητα ίδρυσης ΕΠΑΛ ειδικής αγωγής, καθώς και πειραματικών σχολών επαγγελματικής κατάρτισης και ειδικής αγωγής. Υπάρχει η δυνατότητα ίδρυσης δημοσίων και ιδιωτικών ΙΕΚ ειδικής αγωγής και προβλέπονται προγράμματα συνεχιζόμενης επαγγελματικής κατάρτισης για άτομα με ειδικές ανάγκες (ΑμΕΑ), στα ΚΔΒΜ ή σε εξειδικευμένα κέντρα κοινωνικής και επαγγελματικής ένταξης ατόμων με αναπηρία, για ανεξαρτημένα ή σε απεξάρτηση άτομα, όπως το Κέντρο Θεραπείας Εξαρτημένων Ατόμων (ΚΕΘΕΑ) ή ο Οργανισμός Κατά των Ναρκωτικών (ΟΚΑΝΑ).

Φορείς (εκτός των Κ.Ε.Κ.) εκπαίδευσης ενηλίκων με μερική ή καθόλου χρηματοδότηση από την Ε.Ε που υλοποιούν προγράμματα επαγγελματικής εκπαίδευσης ή κατάρτισης μη επαγγελματικού χαρακτήρα είναι:

1. Ελληνικό Ανοικτό Πανεπιστήμιο,
2. Νομαρχιακές Επιτροπές Λαϊκής Επιμόρφωσης (επιχορηγούμενες από την Γενική Γραμματεία Εκπαίδευσης Ενηλίκων),
3. Άλλες δραστηριότητες της Γ.Γ. Εκπαίδευσης Ενηλίκων,
4. Επιχειρήσεις,
5. Επιμελητήρια, Επιστημονικές Ενώσεις, Σύλλογοι,

6. Κέντρα (Εργαστήρια) Ελευθέρων Σπουδών, Κολέγια, Σχολές,
7. Πολιτιστικοί φορείς (Σύλλογοι, Δημοτικές Επιχειρήσεις),
8. Φορείς Κατάρτισης στην Πληροφορική,
9. Φορείς Κατάρτισης στις Γλώσσες,
10. Πανεπιστήμια που πραγματοποιούν επιμορφωτικά προγράμματα,
11. Αθλητικές οργανώσεις,
12. Πολιτικά Κόμματα,
13. Συνδικαλιστικές οργανώσεις,
14. Φορείς εκπαίδευσης γονέων.

Οι δραστηριότητες δια βίου μάθησης σε όλα τα επίπεδα (εθνικό, περιφερειακό και τοπικό) διέπονται από την αρχή παρακολούθησης και αξιολόγησης από τη Γενική Γραμματεία Δια Βίου Μάθησης με στόχο τη διασφάλιση της ποιότητας και τη βελτίωση όλων των παρεχόμενων υπηρεσιών (EQAVET, 2016). Το εκπαιδευτικό σύστημα στην Ελλάδα συνδέει παραδοσιακά τη χορήγηση ενός πτυχίου με την αξιολόγηση των «εισροών» (πρόγραμμα σπουδών, μέθοδοι διδασκαλίας και προσόντα εκπαιδευτικών μεταξύ άλλων) ή/ και τον απαιτούμενο χρόνο για την ολοκλήρωση ενός προγράμματος. Στο πλαίσιο αυτό, τα κέντρα της δια βίου μάθησης εφαρμόζουν συστήματα αξιολόγησης των εκπαιδευόμενων, που βασίζονται κυρίως σε γραπτές ή/ και προφορικές εξετάσεις και τα οποία συνδέονται με το πρόγραμμα σπουδών. Με την επιτυχή ολοκλήρωση των μαθημάτων τους, οι εκπαιδευόμενοι λαμβάνουν πιστοποιητικό συμμετοχής. Θα μπορούσε να υποστηριχθεί ότι η αναγνώριση αυτών των πιστοποιητικών έχει άμεση σχέση με το βαθμό αξιοπιστίας-αξίας που αποδίδει η ίδια η αγορά στο συγκεκριμένο κέντρο (EQAVET, 2016).

Το κύριο όργανο που είναι υπεύθυνο για τη διασφάλιση της ποιότητας στη συνεχιζόμενη εκπαίδευση και κατάρτιση είναι ο Εθνικός Οργανισμός Πιστοποίησης Προσόντων και Επαγγελματικού Προσανατολισμού, ο οποίος λειτουργεί παράλληλα ως το εθνικό σημείο αναφοράς για το Ευρωπαϊκό Δίκτυο Διασφάλισης της Ποιότητας στην Επαγγελματική Εκπαίδευση και Κατάρτιση (European Network for Quality Assurance in Vocational Education and Training (ENQA-VET)) (EQAVET, 2016).

Ο Εθνικός Οργανισμός Πιστοποίησης Προσόντων και Επαγγελματικού Προσανατολισμού, στοχεύει στη διασφάλιση της ποιότητας μέσω της (EQAVET, 2016):

1. Διαπίστευσης των παρόχων επαγγελματικής εκπαίδευσης και κατάρτισης σύμφωνα με προκαθορισμένες κατευθυντήριες γραμμές και κριτήρια,

2. Ανάπτυξης επαγγελματικών προτύπων-επαγγελματικών περιγραμμάτων και της αναγνώρισης των μαθησιακών αποτελεσμάτων,
3. Πιστοποίησης των γνώσεων, των δεξιοτήτων και των ικανοτήτων που αποκτώνται μέσω της τυπικής και άτυπης μάθησης,
4. Πιστοποίησης των εκπαιδευτών των ενηλίκων.

Επίσης, είναι υπεύθυνος για την ανάπτυξη και διαχείριση του Εθνικού Πλαισίου Προσόντων με τον οποίο εδραιώνονται (EQAVET, 2016): α) Η επίσημη υιοθέτηση της λογικής των μαθησιακών αποτελεσμάτων ως προϋπόθεση για την ανάθεση ή/ και τη δημιουργία νέων προσόντων και β) Η αυξημένη ικανότητα ελέγχου και εξασφάλισης της ποιότητας όλων των προσόντων, που αποκτήθηκαν στη χώρα.

Μέλη του διοικητικού συμβουλίου του Εθνικού Οργανισμού Πιστοποίησης Προσόντων και Επαγγελματικού Προσανατολισμού είναι εκπρόσωποι οργανώσεων εργοδοτών και εργαζομένων. Επιπλέον, μέρος της διαδικασίας ταυτοποίησης των επαγγελματικών προτύπων έχει υπάρξει η σύσταση επιτροπών αποτελούμενων από οργανώσεις εκπροσώπησης εργοδοτών και εργαζομένων, εκπαιδευτές και εμπειρογνώμονες του τομέα της σχετικής απασχόλησης, οι οποίοι υπέγραψαν από κοινού την Εθνική Γενική Συλλογική Σύμβαση Εργασίας, στην οποία προτείνονταν το προτεινόμενο επαγγελματικό περίγραμμα (EQAVET, 2016). Στον Οργανισμό, λειτουργεί από το 2005, το Ελληνικό Εθνικό Κέντρο Europass, που αποτελεί μέλος του Ευρωπαϊκού Δικτύου Europass (Eorper, 2017 β). Το Ελληνικό Εθνικό Κέντρο Europass, όπως και το Ευρωπαϊκό Δίκτυο Europass, έχει σα σκοπό να αναδειχτεί και να ενισχυθεί η διαφάνεια σε ότι αφορά τα προσόντα και οι ικανότητες των πολιτών και ταυτόχρονα να προωθήσει την απασχολησιμότητα, καθώς και την κινητικότητα στην Ελλάδα και τις ευρωπαϊκές χώρες σε ότι αφορά τόσο τους εκπαιδευτικούς όσο και τους επαγγελματικούς στόχους των πολιτών (Europass, eorper, 2017). Με τη θέσπιση της υπ' αριθ. 2241/2004/EK απόφαση του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου της Ευρωπαϊκής Ένωσης, λήφθηκε η απόφαση για τη δημιουργία του ατομικού συνεργατικού φακέλου εγγράφων με τίτλο «Europass», που είναι ο ίδιος για όλα τα κράτη-μέλη της Ευρωπαϊκής Ένωσης και στον οποίο περιλαμβάνονται τα εξής πέντε έγγραφα: α) Europass Βιογραφικό Σημείωμα (CV), β) Europass Διαβατήριο Γλωσσών (LP), γ) Europass Κινητικότητα (Mobility), δ) Europass Συμπλήρωμα Πιστοποιητικού (CS) και ε) Europass Παράρτημα Διπλώματος (DS) (Eorper, 2017 β).

Ωστόσο, στο πλαίσιο της διαδικασίας ανάπτυξης του Εθνικού Πλαισίου Προσόντων, ο Εθνικός Οργανισμός Πιστοποίησης Προσόντων και Επαγγελματικού Προσανατολισμού έχει σχεδιάσει μια μεθοδολογία για τον προσδιορισμό των μαθησιακών αποτελεσμάτων με βάση τις γνώσεις, δεξιότητες και ικανότητες (EQAVET, 2016) και αναπτύσσοντας με βάση την Κ.Υ.Α. υπ' 61 αριθμ. 110998/8-5-2006/ΦΕΚ 566 Β/8-5-2006) μια μεθοδολογία για την ανάλυση των επαγγελματικών περιγραμμάτων, ενσωματώνοντας την προσέγγιση των μαθησιακών αποτελεσμάτων. Αυτή είναι μια πρώιμη προσπάθεια να δημιουργηθεί ένα σύστημα για τη διαμόρφωση των προγραμμάτων σπουδών επαγγελματικής εκπαίδευσης και κατάρτισης και την ανάπτυξη σχετικών μεθόδων και εργαλείων αξιολόγησης. Η μεθοδολογία βασίστηκε στην ανάλυση και ειδικότερα στη λειτουργική ανάλυση του εκάστοτε επαγγέλματος (ΦΕΚ Β' 566/08.05.2006, 2006). Η Ελλάδα επέλεξε τη μετατόπιση από το καθήκον (που χρησιμοποιήθηκε στο παρελθόν) στη λειτουργία, καθώς έχει υποστηριχθεί ότι η λειτουργία παρέχει μια ευρύτερη αντίληψη για το περιεχόμενο του αποτελέσματος. Ως αποτέλεσμα, η Ελλάδα έχει, όπως προαναφέρθηκε 200 αναπτυγμένα επαγγελματικά περιγράμματα με βάση τα μαθησιακά αποτελέσματα (EQAVET, 2016).

Από την έκδοση του Ν. 4093/2013 και μέχρι τον Ν. 4336/2015, η χορήγηση αδειάς, παρακολούθησης και αξιολόγησης των κέντρων δια βίου μάθησης εξαρτιόταν από συγκεκριμένα κριτήρια-δείκτες, που προβλέπονταν από την υπουργική απόφαση 9.16031/Οικ.3.2815/10.9.2009 (EQAVET, 2016). Ωστόσο, ο τελευταίος, οδήγησε σε μια σημαντική αναθεώρηση των υφιστάμενων κριτηρίων και διαδικασιών παρακολούθησης, που βασίζονται πλέον σε συνεκτικές γενικές ποιοτικές πτυχές της επαγγελματικής εκπαίδευσης και κατάρτισης και διαμόρφωσε ένα πλαίσιο που αναφέρεται ως «π3», και περιέχει συγκεκριμένους κανόνες και δείκτες (EQAVET, 2016) (Πίνακας 1):

- i. Ορίζει τις αρχές για τη βελτίωση της ποιότητας, εστιάζοντας στους 3 βασικούς καθοριστικούς παράγοντες της μαθησιακής διαδικασίας (εισροές (πρόγραμμα σπουδών, μέθοδοι διδασκαλίας και προσόντα εκπαιδευτικών μεταξύ άλλων), διαδικασίες, αποτελέσματα).
- ii. Παρέχει μια σειρά ποσοτικών και ποιοτικών δεικτών για την αξιολόγηση της παροχής υπηρεσιών από όλους τους ενδιαφερόμενους.

Πίνακας 1: Επίπεδα Προσόντων του Εθνικού Πλαισίου Προσόντων (Ε.Ο.Π.Π.Ε.Π., 2016)

ΕΠΙΠΕΔΑ ΕΘΝΙΚΟΥ & ΕΥΡΩΠΑΪΚΟΥ ΠΛΑΙΣΙΟΥ ΠΡΟΣΟΝΤΩΝ	ΕΠΑΓΓΕΛΜΑΤΙΚΗ ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗ ΚΑΙ ΕΠΑΓΓΕΛΜΑΤΙΚΗ ΚΑΤΑΡΤΙΣΗ	ΓΕΝΙΚΗ ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗ	ΑΝΩΤΑΤΗ ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗ	ΕΠΙΠΕΔΑ ΕΘΝΙΚΟΥ & ΕΥΡΩΠΑΪΚΟΥ ΠΛΑΙΣΙΟΥ ΠΡΟΣΟΝΤΩΝ	ΕΠΑΓΓΕΛΜΑΤΙΚΗ ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗ ΚΑΙ ΕΠΑΓΓΕΛΜΑΤΙΚΗ ΚΑΤΑΡΤΙΣΗ	ΓΕΝΙΚΗ ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗ	ΑΝΩΤΑΤΗ ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗ
1		ΑΠΟΛΥΤΗΡΙΟ ΔΗΜΟΤΙΚΟΥ					
2		ΑΠΟΛΥΤΗΡΙΟ ΓΥΜΝΑΣΙΟΥ					
3	ΠΤΥΧΙΟ ΕΠΑΓΓΕΛΜΑΤΙΚΗΣ ΕΙΔΙΚΟΤΗΤΑΣ ΕΠΙΠΕΔΟΥ 3 (ΧΟΡΗΓΕΙΤΑΙ ΣΤΟΥΣ ΑΠΟΦΟΙΤΟΥΣ ΤΩΝ ΣΧΟΛΩΝ ΕΠΑΓΓΕΛΜΑΤΙΚΗΣ ΚΑΤΑΡΤΙΣΗΣ [Σ.Ε.Κ.] *ΠΙΣΤΟΠΟΙΗΤΙΚΟ ΕΠΑΓΓΕΛΜΑΤΙΚΗΣ ΚΑΤΑΡΤΙΣΗΣ (άρθρο 6 Ν. 2009/1992-άρθρο 11 Ν. 3879/2010-άρθρο 11, παρ. Β Οδηγίας 2005/36/ΕΚ) ΕΠΙΠΕΔΟ. I			5	ΠΤΥΧΙΟ ΕΠΑΓΓΕΛΜΑΤΙΚΗΣ ΕΙΔΙΚΟΤΗΤΑΣ, ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗΣ ΚΑΙ ΚΑΤΑΡΤΙΣΗΣ ΕΠΙΠΕΔΟΥ 5 (ΧΟΡΗΓΕΙΤΑΙ ΣΤΟΥΣ ΑΠΟΦΟΙΤΟΥΣ ΤΗΣ ΤΑΞΗΣ ΜΑΘΗΤΕΙΑΣ ΤΩΝ ΕΠΑ.Λ.) ΜΕΤΑ ΑΠΟ ΠΙΣΤΟΠΟΙΗΣΗ. ΔΙΠΛΩΜΑ ΕΠΑΓΓΕΛΜΑΤΙΚΗΣ ΕΙΔΙΚΟΤΗΤΑΣ, ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗΣ ΚΑΙ ΚΑΤΑΡΤΙΣΗΣ ΕΠΙΠΕΔΟΥ 5 (ΧΟΡΗΓΕΙΤΑΙ ΣΤΟΥΣ ΑΠΟΦΟΙΤΟΥΣ Ι.Ε.Κ.) ΜΕΤΑ ΑΠΟ ΠΙΣΤΟΠΟΙΗΣΗ. ΔΙΠΛΩΜΑ/ΠΤΥΧΙΟ ΑΝΩΤΕΡΑΣ ΣΧΟΛΗΣ (ΤΡΙΤΟΒΑΘΜΙΑ ΑΝΩΤΕΡΗ ΚΑΙ ΟΧΙ ΑΝΩΤΑΤΗ ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗ).		
4	ΠΤΥΧΙΟ ΕΠΑ.Σ. (ΧΟΡΗΓΕΙΤΑΙ ΣΤΟΥΣ ΑΠΟΦΟΙΤΟΥΣ ΤΗΣ Β' ΤΑΞΗΣ ΤΩΝ ΕΠΑΣ). ΠΤΥΧΙΟ ΕΠΑΓΓΕΛΜΑΤΙΚΗΣ ΕΙΔΙΚΟΤΗΤΑΣ, ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗΣ ΚΑΙ ΚΑΤΑΡΤΙΣΗΣ ΕΠΙΠΕΔΟΥ 4 (ΧΟΡΗΓΕΙΤΑΙ ΣΤΟΥΣ ΑΠΟΦΟΙΤΟΥΣ ΤΗΣ Γ' ΤΑΞΗΣ ΤΩΝ ΕΠΑ.Λ.) ΜΕΤΑ ΑΠΟ ΕΝΔΟΣΧΟΛΙΚΕΣ ΕΞΕΤΑΣΕΙΣ. ΑΠΟΛΥΤΗΡΙΟ ΕΠΑΓΓΕΛΜΑΤΙΚΟΥ ΛΥΚΕΙΟΥ (ΕΠΑ.Λ.) ΕΠΙΠΕΔΟΥ 4 (ΙΣΟΤΙΜΟ ΜΕ ΤΟ ΑΠΟΛΥΤΗΡΙΟ ΓΕΝΙΚΟΥ ΛΥΚΕΙΟΥ). (ΧΟΡΗΓΕΙΤΑΙ ΣΤΟΥΣ ΑΠΟΦΟΙΤΟΥΣ ΤΗΣ Γ' ΤΑΞΗΣ ΤΩΝ ΕΠΑ.Λ.) ΜΕΤΑ ΑΠΟ ΕΝΔΟΣΧΟΛΙΚΕΣ ΕΞΕΤΑΣΕΙΣ.	ΑΠΟΛΥΤΗΡΙΟ ΓΕΝΙΚΟΥ ΛΥΚΕΙΟΥ		6			ΠΤΥΧΙΟ ΑΝΩΤΑΤΗΣ ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗΣ (ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ /Τ.Ε.Ι.)
				7			ΜΕΤΑΠΤΥΧΙΑΚΟ ΔΙΠΛΩΜΑ ΕΙΔΙΚΕΥΣΗΣ
				8			ΔΙΔΑΚΤΟΡΙΚΟ ΔΙΠΛΩΜΑ

Μέσω του συγκεκριμένου Πλαισίου θεωρείται επίσημα πλέον ως απαραίτητο για την χορήγηση προσόντων το μαθησιακό αποτέλεσμα και ταυτόχρονα ενδυναμώνεται η ικανότητα για τον έλεγχο και την εξασφάλιση της ποιότητας όλων των προσόντων που χορηγούνται στην Ελλάδα, καθώς το Πλαίσιο παρέχει (Ε.Ο.Π.Π.Ε.Π., 2016):

1. «Όλοι οι πολίτες αποκτούν τη δυνατότητα συστηματικής παρουσίασης του περιεχομένου των προσόντων τους, με αναφορά στο Εθνικό και στο Ευρωπαϊκό Πλαίσιο Προσόντων. Η ανάλυση των χαρακτηριστικών των προσόντων με στόχο την κατάταξή τους στα επίπεδα του Εθνικού Πλαισίου Προσόντων συμβάλλει στην κινητικότητα και διευκολύνει την ένταξη» (Ε.Ο.Π.Π.Ε.Π., 2016, σελ.3).
2. Οι εκπαιδευόμενοι και εργαζόμενοι που επιθυμούν να αλλάξουν εκπαιδευτική διαδρομή ή θέση εργασίας ή χώρα, διαθέτουν ένα εργαλείο «μετάφρασης» και συγκρισιμότητας των προσόντων τους.
3. Οι εργοδότες έχουν τη δυνατότητα της «γρήγορης ανάγνωσης» των γνώσεων, δεξιοτήτων και ικανοτήτων που κρύβονται πίσω από τους τίτλους (πτυχία, διπλώματα, πιστοποιητικά, βεβαιώσεις επάρκειας).
4. Το εθνικό σύστημα πιστοποίησης προσόντων καθίσταται σαφές και κατανοητό σε διεθνές επίπεδο.

5. Η Διά Βίου Μάθηση καθίσταται ελκυστική για τους πολίτες, διότι γνωρίζουν ότι μέσω του Εθνικού Πλαισίου Προσόντων ενισχύεται η διασύνδεση όλων των μορφών μάθησης και τα προσόντα που αποκτώνται μέσα από κάθε λογής μαθησιακή διαδρομή (τυπική, μη τυπική, άτυπη) αξιολογούνται, επικυρώνονται, αναγνωρίζονται, πιστοποιούνται, κατατάσσονται στα επίπεδα του Εθνικού Πλαισίου Προσόντων και αντιστοιχίζονται στα επίπεδα του Ευρωπαϊκού Πλαισίου Προσόντων.
6. Ένα ευρύ φάσμα ενδιαφερομένων πλευρών συνεργάζεται στο πλαίσιο ανοικτού διαλόγου.

Κύριος άξονας της στρατηγικής του Εθνικού Οργανισμού Πιστοποίησης Προσόντων και Επαγγελματικού Προσανατολισμού είναι, επίσης, και στα πλαίσια της δια βίου μάθησης η σύλληψη, δημιουργία, ανάπτυξη και εφαρμογή ενός εθνικού συστήματος με το οποίο θα πιστοποιούνται οι εκροές, δηλαδή τα αποτελέσματα της μάθησης ανεξάρτητα από τον τρόπο με τον οποίο έχουν επιτευχθεί. Στον άξονα αυτό περιλαμβάνονται οι εξής στόχοι (Eorper, 2017α):

1. Να αναπτυχθούν πρότυπα συστημάτων και θεσμικού πλαισίου, τα οποία να πιστοποιούν προσόντα, να δημιουργηθεί ένα σύστημα που να αναγνωρίζει και να πιστοποιεί τα αποκτηθέντα από την άτυπη εκπαίδευση προσόντα και τέλος να αναπτυχθεί ένα πλαίσιο μέσα από το οποίο θα αδειοδοτούνται και θα αξιολογούνται οι φορείς, που είναι υπεύθυνοι για την πιστοποίηση των προσόντων.
2. Να επιβλέπεται ο τομέας πιστοποίησης μέσα από την επιτήρηση, την εποπτεία και την αξιολόγηση των φορείς, που είναι υπεύθυνοι για την πιστοποίηση των προσόντων.
3. Να μπορεί ο ίδιος ο Εθνικός Οργανισμός Πιστοποίησης Προσόντων και Επαγγελματικού Προσανατολισμού να διενεργεί πιστοποιήσεις.

Με τον τρόπο αυτό εξασφαλίζεται (Eorper, 2017α):

- i. Η παροχή της δυνατότητας να πιστοποιούνται κατ' ελάχιστο τα προσόντα εκείνα που έκδηλα ενδιαφέρουν την Πολιτεία σε ότι αφορά την πιστοποίησή τους και ταυτόχρονα τα προσόντα εκείνα που συμβάλουν στην απασχολησιμότητα.
- ii. Ότι τα προσόντα που πιστοποιούνται, θα καλύπτουν συγκεκριμένες απαιτήσεις, όρους και διαδικασίες ώστε να είναι σε συμφωνία με τα ιδιαίτερα

χαρακτηριστικά και τις απαιτήσεις του συναφούς πιστοποιημένου επαγγελματικού περιγράμματος.

- iii. Η παροχή της δυνατότητας να πιστοποιούνται με ισότιμο τρόπο τα προσόντα που αποκτά το εκάστοτε άτομο ανεξάρτητα από τον τρόπο με τον οποίο έχει αποκτήσει το συγκεκριμένο προσόν.

2.3 Δομές επαγγελματικής εκπαίδευσης

Το Επαγγελματικό Λύκειο (ΕΠΑ.Λ) εντάσσεται στη δευτεροβάθμια επαγγελματική εκπαίδευση, μπορεί να είναι Ημερήσιο ή Εσπερινό και έχει τα ακόλουθα βασικά χαρακτηριστικά:

1. Είναι ισότιμο με το Γενικό Λύκειο.
2. Προσφέρει γενική παιδεία, χωρίς αυτό να γίνεται σε βάρος της επαγγελματικής εκπαίδευσης.
3. Στους αποφοίτους του Επαγγελματικού Λυκείου χορηγείται Απολυτήριο Λυκείου και Πτυχίο Επιπέδου 3, που θα τους δίνει τη δυνατότητα να λάβουν άδεια ασκήσεως επαγγέλματος.
4. Οι απόφοιτοι Επαγγελματικού Λυκείου μπορούν να παρακολουθήσουν ένα Έτος Μαθητείας και να λάβουν Πτυχίο Επιπέδου 4.
5. Παρέχει πρόσβαση στην Τριτοβάθμια εκπαίδευση (ΑΕΙ, ΑΤΕΙ, Αστυνομικές Σχολές, Σχολές Τουριστικών Επαγγελμάτων)
6. Για την εισαγωγή στα ΑΕΙ εξετάζονται σε γενικά και επαγγελματικά μαθήματα, σε ίσο αριθμό με τα εξεταζόμενα για τους αποφοίτους του Γενικού Λυκείου. Τα μαθήματα γενικής παιδείας εξετάζονται σε κοινά θέματα με τους απόφοιτους του Γενικού Λυκείου.
7. Στους αποφοίτους του Επαγγελματικού Λυκείου δίνεται επιπλέον η δυνατότητα εισαγωγής στα ΤΕΙ μετά από εξέταση τεσσάρων (4) μόνο μαθημάτων.
8. Το απολυτήριο του Επαγγελματικού Λυκείου μπορεί να εξασφαλίσει στον κάτοχό του, μετά από συμμετοχή στις πανελλήνιες εξετάσεις, την εισαγωγή του στην Τριτοβάθμια εκπαίδευση (ΑΕΙ και ΤΕΙ) σε ισότιμη βάση με τους αποφοίτους του Γενικού Λυκείου.

9. Οι απόφοιτοι ΕΠΑΛ έχουν το δικαίωμα να εγγράφονται στα Ινστιτούτα Επαγγελματικής Κατάρτισης (Ι.Ε.Κ.) και κατά προτεραιότητα σε τμήματα αντίστοιχης ή συναφούς ειδικότητας με την ειδικότητα του πτυχίου τους.

Τίτλοι Σπουδών Στους αποφοίτους των Επαγγελματικών Λυκείων χορηγούνται με ενδοσχολικές εξετάσεις: α) Απολυτήριο Επαγγελματικού Λυκείου (Είναι ισότιμο με το απολυτήριο του Γενικού Λυκείου, τόσο για την πρόσβαση στην Τριτοβάθμια Εκπαίδευση, όσο και για την πρόσληψη στον ευρύτερο δημόσιο τομέα). Β) Πτυχίο Επαγγελματικής Εκπαίδευσης (Παρέχει το δικαίωμα της απόκτησης άδειας άσκησης επαγγέλματος και πρόσβαση στην αγορά εργασίας).

Οι απόφοιτοι των ΕΠΑΛ έχουν τη δυνατότητα να εγγράφονται στα ΙΕΚ και κατά προτεραιότητα σε τμήματα ανάλογης ειδικότητας με αυτήν του πτυχίου τους.

Το Επαγγελματικό Λύκειο προσφέρει το «Δευτεροβάθμιο Κύκλο Σπουδών», που ανήκει στο τυπικό εκπαιδευτικό σύστημα και το «Μεταλυκειακό έτος - τάξη μαθητείας», που αποτελεί «Μεταδευτεροβάθμιο Κύκλο Σπουδών» και ανήκει στο μη τυπικό εκπαιδευτικό σύστημα και είναι προαιρετικό. Με την ολοκλήρωση του Μεταλυκειακού Έτους-Τάξης Μαθητείας και πριν την συμμετοχή σε εξετάσεις Πιστοποίησης κάθε μαθητευόμενος δύναται να παρακολουθήσει Προπαρασκευαστικά Μαθήματα Πιστοποίησης, που οργανώνονται με την ευθύνη του ΥΠΠΕΘ. Την ευθύνη υλοποίησης του «Μεταλυκειακού έτους - τάξης Μαθητείας», έχει το ΕΠΑ.Λ στο οποίο και εγγράφονται οι μαθητευόμενοι, σε συνεργασία με το Εργαστηριακό Κέντρο (Ε.Κ.) όπου πραγματοποιούν τις εργαστηριακές τους ασκήσεις και στο οποίο θα γίνεται το εργαστηριακό μάθημα ειδικότητας (7 ώρες).

Δ.ΙΕΚ, που εντάσσονται στη μη τυπική εκπαίδευση. Σκοπός των ΙΕΚ είναι η παροχή κάθε είδους συμπληρωματικής ή αρχικής κατάρτισης, ώστε να συμβάλουν αποφασιστικά στην αναβάθμιση των γνώσεων και δεξιοτήτων των εκπαιδευομένων, με στόχο την ένταξή τους στην αγορά εργασίας καθώς και τη βελτίωση, γενικότερα, της παραγωγικής διαδικασίας. Οι σπουδαστές των ΙΕΚ είναι στην πλειονότητά τους απόφοιτοι Λυκείου ηλικίας από 20 έως 30 ετών. Η κατάρτιση, η οποία περιλαμβάνει θεωρητικά, εργαστηριακά και μικτά μαθήματα υποχρεωτικής παρακολούθησης, διαρκεί πέντε (5) εξάμηνα, ενώ στα προγράμματα σπουδών έχει ενσωματωθεί ένα εξάμηνο πρακτικής άσκησης ή Μαθητείας σε επιχειρήσεις και φορείς (του Δημοσίου, ΝΠΔΔ, ΝΠΙΔ και ιδιωτικές επιχειρήσεις). Το 5ο εξάμηνο πρακτικής άσκησης μπορεί

να πραγματοποιείται και τμηματικά μετά την ολοκλήρωση των δύο πρώτων εξαμήνων.

Με την επιτυχή ολοκλήρωση της κατάρτισής τους οι καταρτιζόμενοι των Δημοσίων, όπως και των Ιδιωτικών, ΙΕΚ λαμβάνουν βεβαίωση, που τους δίνει το δικαίωμα να συμμετέχουν στις εξετάσεις πιστοποίησης επαγγελματικής κατάρτισης για την απόκτηση Διπλώματος επαγγελματικής κατάρτισης επιπέδου 5. Η πιστοποίηση των αποφοίτων ΙΕΚ πραγματοποιείται με εξετάσεις σε εθνικό επίπεδο από τον Ε.Ο.Π.Π.Ε.Π. και απολαμβάνουν, θεσμοθετημένα επαγγελματικά δικαιώματα σε πολλές ειδικότητες, καθώς και το δικαίωμα ίδρυσης ατομικής επιχείρησης.

Σχολές Ο.Α.Ε.Δ. (ΕΠΑ.Σ - ΙΕΚ - ΚΕΚ)

Ο Ο.Α.Ε.Δ. δραστηριοποιείται στον τομέα της επαγγελματικής εκπαίδευσης και κατάρτισης με τη λειτουργία Επαγγελματικών Σχολών (ΕΠΑΣ) Μαθητείας και Ινστιτούτων Επαγγελματικής Κατάρτισης (ΙΕΚ) μεταλυκειακού επιπέδου. Για την υποστήριξη των εκπαιδευτικών δομών του λειτουργούν αντίστοιχα Γραφεία Διασύνδεσης Επαγγελματικής Εκπαίδευσης (ΓΔΕΕ) με την αγορά εργασίας.

Τα Ινστιτούτα Επαγγελματικής Κατάρτισης του ΟΑΕΔ εποπτεύονται από τη Γενική Γραμματεία Δια Βίου Μάθησης του Υπουργείου Παιδείας και Θρησκευμάτων. Στόχος τους είναι να παρέχουν στους καταρτιζόμενους αρχική επαγγελματική κατάρτιση και να τους εξασφαλίζουν τα ανάλογα προσόντα μέσω της παροχής επιστημονικών, τεχνικών, επαγγελματικών και πρακτικών γνώσεων και να τους παρέχουν τη δυνατότητα να αναπτύξουν τέτοιες δεξιότητες ώστε να διευκολύνεται η ένταξη τους στην παραγωγική διαδικασία. Η φοίτηση στα ΙΕΚ είναι πέντε (5) συνολικά εξαμήνων, επιμερισμένη σε τέσσερα (4) εξάμηνα θεωρητικής και εργαστηριακής κατάρτισης συνολικής διάρκειας έως 1.200 διδακτικές ώρες ειδικότητας, σύμφωνα με τα συγκεκριμένα προγράμματα σπουδών και σε ένα εξάμηνο Πρακτικής Άσκησης ή Μαθητείας, συνολικής διάρκειας 960 ωρών. Η Πρακτική Άσκηση-Μαθητεία πραγματοποιείται στα ΙΕΚ σύμφωνα με την υπ' αριθμ.139931/Κ1/2015 ΚΥΑ (ΦΕΚ 1953/Β/2015). Τα ΙΕΚ του ΟΑΕΔ εξασφαλίζουν στους αποφοίτους τους (μετά από εξετάσεις πιστοποίησης αρχικής επαγγελματικής κατάρτισης) Δίπλωμα Επαγγελματικής Ειδικότητας Επιπέδου 5.

Εκτός από την επαγγελματική εκπαίδευση και κατάρτιση που παρέχεται από τις προαναφερθείσες Επαγγελματικές Σχολές και τα Ινστιτούτα Επαγγελματικής

Κατάρτισης του ΟΑΕΔ, προσφέρονται επίσης ταχύρρυθμα προγράμματα κατάρτισης στα πλαίσια του Κέντρου Επαγγελματικής Κατάρτισης (ΚΕΚ) του Οργανισμού. Η φοίτηση στα προγράμματα κατάρτισης των ΚΕΚ του ΟΑΕΔ δεν έχουν σταθερή διάρκεια καθόσον αυτή εξαρτάται από το εκπαιδευτικό αντικείμενο. Συνήθως κυμαίνονται από 25 έως 260 ώρες παρακολούθησης θεωρητικών και εργαστηριακών μαθημάτων.

Άλλες δομές που παρέχουν επαγγελματική εκπαίδευση είναι:

1. Υπ. Αγροτικής Ανάπτυξης και Τροφίμων στο οποίο λειτουργούν Επαγγελματικές Σχολές (ΕΠΑ.Σ),
2. Υπουργείο Υγείας στο οποίο εντάσσονται Δημόσια Ινστιτούτα Επαγγελματικής Κατάρτισης (Δ.Ι.Ε.Κ.),
3. Υπουργείο Οικονομίας Ανάπτυξης και Τουρισμού στο οποίο λειτουργούν, Ανώτερες Σχολές Τουριστικής Εκπαίδευσης, Ινστιτούτα Επαγγελματικής Κατάρτισης (Ι.Ε.Κ.) και Επαγγελματικές Σχολές (ΕΠΑ.Σ).

2.4 Μαθητεία

Η εργασιακή εμπειρία αποτελεί ζητούμενο για τις επιχειρήσεις και, η έλλειψή της συνιστά σημαντικό εμπόδιο για τα άτομα που αναζητούν εργασία για πρώτη φορά. Έτσι, είναι πολλοί οι νέοι που δεν μπορούν να ενταχθούν για πρώτη φορά στην αγορά εργασίας, επειδή δεν διαθέτουν εργασιακή εμπειρία. Τα Συστήματα Μαθητείας προωθούν την απασχόληση των νέων και αποτελούν το λόγο για τα χαμηλά επίπεδα ανεργίας των νέων σε ορισμένες ευρωπαϊκές χώρες (ΔΟΕ 2013).

Η Ευρωπαϊκή Επιτροπή ανάλαβε την πρωτοβουλία «Ευρωπαϊκή Συμμαχία για τη Μαθητεία» με στόχο την καταπολέμηση της ανεργίας των νέων (Ε.Ε., 2013). Για το σκοπό αυτό, βελτιώνει την ποιότητα και την προσφορά θέσεων μαθητείας σε όλη την Ε.Ε. μέσω μιας ευρείας συνεργασίας των βασικών φορέων απασχόλησης και εκπαίδευσης και εντοπίζει τα πιο επιτυχημένα προγράμματα μαθητείας εφαρμόζοντας τις κατάλληλες λύσεις σε κάθε κράτος μέλος. Υποστηρίζεται δε, από κοινή δήλωση που υπογράφεται για πρώτη φορά μεταξύ της Ευρωπαϊκής Επιτροπής, της Προεδρίας, του Συμβουλίου Υπουργών της ΕΕ, καθώς και των συνδικαλιστικών οργανώσεων και των ενώσεων των εργοδοτών σε ευρωπαϊκό επίπεδο: της Ευρωπαϊκής Συνομοσπονδίας Συνδικάτων- ETUC, του Business Europe, του Ευρωπαϊκού Κέντρου Δημοσίων Επιχειρήσεων και Επιχειρήσεων γενικού οικονομικού συμφέροντος - CEEP και της Ευρωπαϊκής Ένωσης Βιοτεχνικών και Μικρομεσαίων Επιχειρήσεων - UEAPME. Η Συμμαχία προωθεί μέτρα τα οποία θα στηριχθούν από

το Ευρωπαϊκό Κοινωνικό Ταμείο, την πρωτοβουλία για την απασχόληση των νέων και το Erasmus+, το νέο πρόγραμμα της ΕΕ για την εκπαίδευση, την κατάρτιση και τη νεολαία. Επίσης, θα στηρίζει τις εθνικές μεταρρυθμίσεις που αποσκοπούν στη δημιουργία ή την ενίσχυση των προγραμμάτων μαθητείας. Στο πλαίσιο αυτό η Επιτροπή ενθαρρύνει τη χρηματοδότηση με δημόσιους ή ιδιωτικούς πόρους, των προγραμμάτων μαθητείας. Επιπλέον, οι εκπρόσωποι των συνδικαλιστικών οργανώσεων των εργαζομένων και των εργοδοτών, σε ευρωπαϊκό επίπεδο, δεσμεύτηκαν να επικεντρώσουν τις προσπάθειές τους:

1. στην αύξηση της ευαισθητοποίησης σχετικά με τα οφέλη της μαθητείας τόσο για τους εργοδότες όσο και για τους νέους,
2. στη διάδοση εμπειριών και ορθών πρακτικών στο εσωτερικό των δικών τους οργανισμών,
3. στην παροχή κινήτρων και συμβουλών προς τις οργανώσεις-μέλη τους όσον αφορά στην ανάπτυξη ποιοτικών θέσεων μαθητείας προσαρμοσμένων στις δεξιότητες που έχει ανάγκη η αγορά εργασίας.

Επίσης, θα ενθαρρύνουν τα μέλη τους:

- i. να συνεργαστούν με σχολεία και υπηρεσίες απασχόλησης,
- ii. να στηρίξουν την κατάρτιση ενδοεπιχειρησιακών συμβούλων και την καθοδήγηση των μαθητευομένων,
- iii. να αυξήσουν την προσφορά και την ποιότητα των θέσεων μαθητείας.

Η Επιτροπή από την πλευρά της έχει αναλάβει τη δέσμευση:

1. να προωθήσει τη μάθηση για την υποστήριξη των πολιτικών μεταρρυθμίσεων στα κράτη μέλη, ιδίως σε εκείνα στα οποία οι ειδικές ανά χώρα συστάσεις περιλαμβάνουν θέματα ΕΕΚ,
2. να εξασφαλίσει την καλύτερη δυνατή χρήση των κονδυλίων της ΕΕ, έτσι ώστε να συμβάλουν στην επίτευξη των στόχων της Συμμαχίας (στήριξη της ανάπτυξης σε συστημικό επίπεδο, μαθησιακό υλικό και κινητικότητα μαθητευομένων και προσωπικού),
3. να διερευνήσει την ένταξη των θέσεων μαθητείας στο δίκτυο EURES, σε στενή συνεργασία με τα ενδιαφερόμενα μέρη,
4. να καλέσει την ένωση Eurochambres και άλλους σχετικούς ενδιαφερόμενους φορείς να λάβουν μέτρα τα οποία θα συμβάλλουν στην επίτευξη των στόχων της Συμμαχίας.

Έτσι, αρκετές χώρες, περιλαμβανομένων όσων έχουν ήδη εφαρμόσει συναφή προγράμματα, καθιερώνουν ή επεκτείνουν προγράμματα προώθησης της μάθησης στην εργασία. Στα Προγράμματα Μαθητείας της Ιταλίας περιλαμβάνονται πλέον ορισμένα, που καταλήγουν στη χορήγηση τίτλων σπουδών ανώτερης εκπαίδευσης, ακόμη και διδακτορικών διπλωμάτων. Στο Ηνωμένο Βασίλειο, οι επιχειρήσεις του κλάδου των υπηρεσιών παρέχουν ολοένα και περισσότερο Προγράμματα Μαθητείας, μεταξύ άλλων στους τομείς του Δικαίου και της Λογιστικής, ως εναλλακτικές μορφές μάθησης έναντι της πανεπιστημιακής μάθησης. Η Σχολική Επαγγελματική Εκπαίδευση της Σουηδίας ενθαρρύνει επίσης την παρακολούθηση Προγραμμάτων Μαθητείας (CEDEFOP, 2015).

Στην Ελλάδα, η μη αναγνώριση της Επαγγελματικής Εκπαίδευσης και Κατάρτισης και γενικότερα της Διά Βίου Μάθησης, ως σημαντικού πλεονεκτήματος για την επιχειρηματικότητα αλλά και για την εργασιακή πορεία ενός ατόμου, στιγμάτισαν την Επαγγελματική Εκπαίδευση και Κατάρτιση ως δευτερεύουσα και κατώτερη ως προς τη Γενική Εκπαίδευση. Αυτό έχει ως αποτέλεσμα οι επιχειρηματίες να μην δέχονται να συμμετέχουν στο κόστος της Μαθητείας (όλα συγχρηματοδοτούνται από το ΕΚΤ) καθώς και στο γεγονός ότι ο αριθμός των νέων, που παρακολουθούν αυτή την εκπαίδευση είναι συντριπτικά κατώτερος από αυτούς της Γενικής Εκπαίδευσης και μάλιστα με τάση συνεχούς μείωσης (Παϊδούση, Χ., 2014). Βέβαια, το περιορισμένο ενδιαφέρον των επιχειρηματιών και γενικότερα της αγοράς για μια σύγχρονη δομή της Επαγγελματικής Εκπαίδευσης στη χώρα ενδέχεται να συναρτάται και με την έλλειψη σοβαρής και συστηματικής ενημέρωσής τους για τα οφέλη που μπορούν να αποκομίσουν. Παράλληλα όμως είναι αναγκαία η εντονότερη ενεργοποίηση των κεντρικών και περιφερειακών επαγγελματικών συνδέσμων και επιμελητηρίων. Η Ελλάδα ανήκει στις χώρες με τη μικρότερη διάθεση συμμετοχής των επιχειρήσεων στη μαθητεία με ποσοστό μόλις 21%, μαζί με τη Βουλγαρία(29%) και την Ιταλία (32%), ενώ Δανία (με 85%), Αυστρία(με 81%) και Γαλλία (με 74%) βρίσκονται στις πρώτες θέσεις (CVTS II, 2005). Συνιστά συνεπώς σημαντική πρόκληση η εδραίωση της μάθησης στο χώρο των επιχειρήσεων με τη μορφή μαθητείας, ειδικότερα αν ληφθεί υπόψη ότι στην Ελλάδα κυριαρχούν οι μικρομεσαίες και πολύ μικρές επιχειρήσεις.

Ο θεσμός της Μαθητείας μπορεί να διαδραματίσει στη χώρα μας έναν ιδιαίτερα σημαντικό ρόλο στην ανάπτυξη της αγοράς εργασίας και στην ενδυνάμωση της κοινωνικής συνοχής(Ζωγόπουλος και Γκολώνης, 2017).Μεγάλο ενδιαφέρον θα

είχε η οργανική σύνδεση Προγραμμάτων Μαθητείας με προσφερόμενα Προγράμματα Σπουδών συγκεκριμένων ΤΕΙ, ειδικά αυτών που έχουν εντελώς εφαρμοσμένο χαρακτήρα. Παρόμοια σχήματα έχουν ιδιαίτερη επιτυχία σε διάφορες χώρες της Ευρώπης (DualesSystem στο γερμανόφωνο χώρο, QualificaçãoInicialDual στην Πορτογαλία). Πέραν της δυνατότητας να δοθεί έτσι πρόσθετος ρόλος σε αυτά τα Τμήματα των ΤΕΙ, θα προκύψει και η ανάγκη προετοιμασίας των εκπαιδευτών για τα προγράμματα μαθητείας, κάτι που θα μπορούσε να εντείνει τη συνεργασία ανάμεσα σε ΑΕΙ και τον παραγωγικό ιστό.

Τα Προγράμματα Μαθητείας διακρίνονται από τα ακόλουθα χαρακτηριστικά (Ζωγόπουλος και Γκολώνης, 2017):

1. Το μαθησιακό περιβάλλον εναλλάσσεται μεταξύ χώρου εργασίας και φορέα εκπαίδευσης ή κατάρτισης.
2. Εντάσσονται στην Τυπική (Επίσημη) Επαγγελματική Εκπαίδευση και Κατάρτιση.
3. Μετά την επιτυχή ολοκλήρωση του Προγράμματος, οι μαθητευόμενοι αποκτούν συγκεκριμένο προσόν καθώς και επίσημα αναγνωρισμένο πιστοποιητικό.
4. Οι μαθητευόμενοι συνήθως υπάγονται σε καθεστώς υπαλλήλου και αμείβονται για την εργασία τους.
5. Υπό ιδανικές συνθήκες, βασίζονται σε σύμβαση ή επίσημη συμφωνία μεταξύ του εργοδότη και του μαθητευόμενου, αλλά ενίοτε βασίζονται και σε σύμβαση με τον εκπαιδευτικό φορέα.

Τα Προγράμματα Μαθητείας μπορούν να τα λειτουργούν εκπαιδευτικοί φορείς Υπουργείων, Οργανισμών, Κοινωνικοί Εταίροι καθώς και μεγάλες βιομηχανίες και επιχειρήσεις (Υπουργείο Τουρισμού, Υπουργείο Υγείας, ΟΑΕΔ, Υπουργείο Αγροτικής Ανάπτυξης, ΟΤΕ, ΔΕΗ, ΣΕΒ, ΓΣΕΒΕΕ, ΣΕΤΕ, Ελληνικά Πετρέλαια, Τιτάνας, Μεγάλα Ξενοδοχειακά Συγκροτήματα). Το περιεχόμενο των Προγραμμάτων Μαθητείας καθορίζεται από το Υπουργείο Παιδείας, Έρευνας και Θρησκευμάτων σε συνεργασία με τους Κοινωνικούς Εταίρους, τα Επιμελητήρια και τους Επαγγελματικούς Φορείς.

Το Υπουργείο Παιδείας Έρευνας και Θρησκευμάτων αφενός και αφετέρου το Υπουργείο Εργασίας Κοινωνικής Ασφάλισης και Αλληλεγγύης, συνδέουν με ένα ενιαίο δίκτυο συνεργαζόμενων εργοδοτών το σύνολο των εκπαιδευτικών δομών

επαγγελματικής εκπαίδευσης και κατάρτισης. Δηλαδή τις Επαγγελματικές Σχολές (ΕΠΑΣ) Μαθητείας του ΟΑΕΔ, το Μεταλυκειακό έτος - τάξη Μαθητείας των Επαγγελματικών Λυκείων (ΕΠΑΛ)- και τα Δημόσια Ινστιτούτα Επαγγελματικής Κατάρτισης (ΙΕΚ) του ΥΠΠΕΘ .

Με βάση το υφιστάμενο θεσμικό πλαίσιο, οι μαθητές που ολοκληρώνουν την υποχρεωτική εκπαίδευση εκτός από την επιλογή του γενικού λυκείου, έχουν πλέον τις εξής επιλογές:

(α) αρχική επαγγελματική εκπαίδευση εντός του τυπικού εκπαιδευτικού συστήματος στο δεύτερο κύκλο της δευτεροβάθμιας εκπαίδευσης στο επαγγελματικό λύκειο (ημερήσιο ή εσπερινό). Οι απόφοιτοι των ΕΠΑΛ με το πέρας της εκπαίδευσής τους αποκτούν απολυτήριο Λυκείου και πτυχίο ειδικότητας ΕΠΑΛ, επιπέδου EQF4.

(β) αρχική επαγγελματική κατάρτιση στο πλαίσιο της μη τυπικής εκπαίδευσης στις Σχολές Επαγγελματικής Κατάρτισης (ΣΕΚ) (ΥΑ με αρ. πρωτ. Κ1/210405/23-12-2014). Οι απόφοιτοι των τάξεων μαθητείας των ΣΕΚ λαμβάνουν πτυχίο επαγγελματικής ειδικότητας επιπέδου EQF3.

(γ) αρχική επαγγελματική εκπαίδευση και κατάρτιση στις ΕΠΑΣ μαθητείας του Ο.Α.Ε.Δ., των οποίων η λειτουργία έχει προσωρινά παραταθεί, και άλλων Υπουργείων (Αγροτικής Ανάπτυξης και Τροφίμων & Οικονομίας, Ανάπτυξης και Τουρισμού). Οι απόφοιτοι των ΕΠΑΣ με το πέρας της εκπαίδευσής τους αποκτούν πτυχίο ειδικότητας ΕΠΑΣ, επιπέδου EQF4, επαγγελματική πείρα και συντάξιμο ένσημα για το διάστημα υλοποίησης της πρακτικής άσκησης.

Παράλληλα απόφοιτοι Λυκείου (ΓΕΛ ή και ΕΠΑΛ), ανεξαρτήτως ηλικίας έχουν τη δυνατότητα να ενταχθούν και να φοιτήσουν για 5 εξάμηνα (συμπεριλαμβανομένου 1 εξαμήνου πρακτικής άσκησης ή μαθητείας) σε Δημόσια ή Ιδιωτικά Ι.Ε.Κ., τα οποία παρέχουν Αρχική Επαγγελματική Κατάρτιση, στο πλαίσιο της μη τυπικής εκπαίδευσης. Οι απόφοιτοι των Ι.Ε.Κ., μετά από συμμετοχή τους σε εξετάσεις πιστοποίησης στον Εθνικό Οργανισμό Πιστοποίησης Προσόντων και Επαγγελματικού Προσανατολισμού (Ε.Ο.Π.Π.Ε.Π.) λαμβάνουν δίπλωμα επαγγελματικής ειδικότητας επιπέδου EQF5.

Η μαθητεία θα διεξάγεται στις ακόλουθες δομές, ενώ θα δημιουργηθεί ενιαία δομή διαχείρισής της:

1. στις ΕΠΑΣ μαθητείας (με το υπάρχον θεσμικό πλαίσιο λειτουργίας τους, του οποίου η ισχύς παρατείνεται),
2. στο μεταδευτεροβάθμιο 4ο έτος των (ΕΠΑΛ) με βάση τις προβλέψεις του Ν.4186/2013 (ΦΕΚ 193 Α/17-9-2013) και το Ν. 4386/2016 (ΦΕΚ 83 Α/11-06-2016).
3. στα ΙΕΚ, όπου προβλέπεται υποχρεωτικό εξάμηνο είτε πρακτικής άσκησης είτε μαθητείας.

Με το νέο Πλαίσιο Ποιότητας Μαθητείας (ΚΥΑ 26385/2017) ο σχεδιασμός, η υλοποίηση και η αξιολόγηση των προγραμμάτων Μαθητείας περνά στην ευθύνη ενός Εθνικού Συντονιστικού Οργάνου με τη συμμετοχή των συναρμόδιων Υπουργείων, φορέων και του ΟΑΕΔ και θεμελιώνεται ένα νέο σύστημα ενιαίας διαχείρισης της Μαθητείας από το ΥΠΠΕΘ και τον ΟΑΕΔ για το σύνολο των σπουδαστών επαγγελματικής εκπαίδευσης και κατάρτισης (ΕΠΑΛ, ΕΠΑΣ, ΙΕΚ). Στο νέο αυτό πλαίσιο διαχείρισης, αξιοποιείται η μακρόχρονη εμπειρία του ΟΑΕΔ στην οργάνωση της Μαθητείας μέσω των ΕΠΑΣ και η σταθερή συνεργασία του με τους εργοδότες, όπως και ο ρόλος των Κέντρων Προώθησης Απασχόλησης (ΚΠΑ) του Οργανισμού στη σύζευξη προσφοράς και ζήτησης εργασίας (Εθνικό Στρατηγικό Πλαίσιο για την Αναβάθμιση της Επαγγελματικής Εκπαίδευσης και Κατάρτισης και της Μαθητείας, 2016).

Η τάξη μαθητείας, αξιοποιεί την εμπειρία από το σύστημα μαθητείας του Ο.Α.Ε.Δ. και το προσαρμόζει στις ιδιαίτερες σημερινές συνθήκες οι οποίες χαρακτηρίζονται από την ευρύτερη υλοποίηση της μαθητείας αλλά και τις ιδιαιτερότητες και απαιτήσεις των ΕΠΑΛ. Στους αποφοίτους του δευτεροβάθμιου κύκλου σπουδών χορηγείται απολυτήριο επαγγελματικού λυκείου (ισότιμο με το απολυτήριο γενικού λυκείου) και πτυχίο ειδικότητας επιπέδου EQF4 μετά από ενδοσχολικές εξετάσεις από το ΕΠΑΛ. Οι απόφοιτοι της «τάξης μαθητείας» των ΕΠΑΛ λαμβάνουν πτυχίο ειδικότητας επιπέδου EQF5 από το Υπουργείο Παιδείας και τον Ο.Α.Ε.Δ. από κοινού, μετά την ολοκλήρωση των διαδικασιών πιστοποίησης των προσόντων τους από τον Εθνικό Οργανισμό Πιστοποίησης Προσόντων και Επαγγελματικού Προσανατολισμού (Ε.Ο.Π.Π.Ε.Π.).

Παράλληλα απόφοιτοι Λυκείου (ΓΕΛ ή και ΕΠΑΛ), ανεξαρτήτως ηλικίας έχουν τη δυνατότητα να ενταχθούν και να φοιτήσουν για 5 εξάμηνα (συμπεριλαμβανομένου 1 εξαμήνου πρακτικής άσκησης ή μαθητείας) σε Δημόσια ή Ιδιωτικά Ι.Ε.Κ., τα οποία παρέχουν Αρχική Επαγγελματική Κατάρτιση, στο πλαίσιο

της μη τυπικής εκπαίδευσης. Οι απόφοιτοι των Ι.Ε.Κ., μετά από συμμετοχή τους σε εξετάσεις πιστοποίησης στον Εθνικό Οργανισμό Πιστοποίησης Προσόντων και Επαγγελματικού Προσανατολισμού (Ε.Ο.Π.Π.Ε.Π.) λαμβάνουν δίπλωμα επαγγελματικής ειδικότητας επιπέδου EQF 5.

Η αποτελεσματικότητα του συστήματος μαθητείας σε σχέση με την ένταξη των αποφοίτων στην αγορά εργασίας, απεικονίζεται στο ποσοστό των ασκούμενων μαθητών που επιτυγχάνουν πρόσληψη μετά το τέλος των σπουδών (ΓΓΔΒΜ, 2013α). Στη διαδικασία ανάπτυξης του Συστήματος Μαθητείας πρέπει να ληφθεί πολύ σοβαρά υπόψη η κατάσταση της ελληνικής οικονομίας η οποία βρίσκεται στη δίνη της ύφεσης. Η δημιουργία θέσεων εργασίας, η αναθέρμανση της επιχειρηματικότητας, με την ανασυγκρότηση της οικονομίας της χώρας, αποτελεί προϋπόθεση για οποιαδήποτε πολιτική αύξησης της απασχόλησης των νέων, αλλά και προσδιορισμού της ζήτησης σε δεξιότητες και σε εκπαιδευμένο προσωπικό.

Για την εξασφάλιση της επιτυχίας του θεσμού της Μαθητείας απαιτούνται τα εξής (Ζωγόπουλος και Γκολώνης, 2017):

1. Να αποτελέσει η Μαθητεία μια γέφυρα για το μετασχηματισμό της θεωρητικής γνώσης σε μια πρακτική εργασιακή εκπαίδευση μέσω του συνδυασμού της σχολικής μάθησης με τη μάθηση στον πραγματικό εργασιακό χώρο.
2. Η δέσμευση των εργοδοτών-εταιριών για την πραγματική παροχή κατάρτισης στους μαθητευόμενους, ώστε να μπορέσουν αυτοί στο μέλλον να ανταποκριθούν στις ανάγκες της εταιρίας, να αποτελέσουν ικανά προς πρόσληψη στελέχη και να αυξήσουν την καινοτομία και ανταγωνιστικότητα της εταιρίας.
3. Να αποτελέσει η Μαθητεία το μέσο για την απόκτηση υψηλού επιπέδου και εξειδικευμένων επαγγελματικών προσόντων.
4. Η λειτουργία της Μαθητείας ως μέσο απόκτηση υψηλού επιπέδου και εξειδικευμένων επαγγελματικών προσόντων και όχι ως ο τρόπος για τη «φθηνή» απασχόληση ατόμων που ως μαθητευόμενοι έχουν σε σύγκριση με άλλους εργαζόμενους μειωμένα εργασιακά δικαιώματα.

Με το νέο Πλαίσιο Ποιότητας Μαθητείας (ΚΥΑ 26385/2017) ο σχεδιασμός, η υλοποίηση και η αξιολόγηση των προγραμμάτων Μαθητείας περνά στην ευθύνη ενός Εθνικού Συντονιστικού Οργάνου με τη συμμετοχή των συναρμόδιων Υπουργείων, φορέων και του ΟΑΕΔ και θεμελιώνεται ένα νέο σύστημα ενιαίας διαχείρισης της

Μαθητείας από το ΥΠΠΕΘ και τον ΟΑΕΔ. Στο νέο αυτό πλαίσιο διαχείρισης, αξιοποιείται η μακρόχρονη εμπειρία του ΟΑΕΔ στην οργάνωση της Μαθητείας μέσω των ΕΠΑΣ και η σταθερή συνεργασία του με τους εργοδότες, όπως και ο ρόλος των Κέντρων Προώθησης Απασχόλησης (ΚΠΑ) του Οργανισμού στη σύζευξη προσφοράς και ζήτησης εργασίας. Σε κάθε ΚΠΑ του ΟΑΕΔ δημιουργούνται Ομάδες Υποστήριξης Μαθητείας (Ο.Υ.Μ), που έχουν ως αποστολή τον συντονισμό των ενεργειών για την προσέλκυση θέσεων Μαθητείας και για την τοποθέτηση σε αυτές των μαθητευόμενων, από κοινού με τις εκπαιδευτικές δομές. Τις Ο.Υ.Μ, συγκροτούν ο Εργασιακός Σύμβουλος Εργοδοτών του ΟΑΕΔ, που έχει και το ρόλο του συντονιστή, ένας εκπαιδευτικός των ΕΠΑΣ Μαθητείας ΟΑΕΔ και ένας εκπαιδευτικός του ΥΠΠΕΘ. Κάθε Ο.Υ.Μ έχει την ευθύνη διαχείρισης των θέσεων Μαθητείας που θα καταχωρούνται στην Πύλη (Portal) του ΟΑΕΔ (www.oaed.gr) από τα μέλη της και από τους εργοδότες καθώς και για την τήρηση και επικαιροποίηση του Μητρώου των επιχειρήσεων που συμμετέχουν στα προγράμματα Μαθητείας. Στρατηγικός στόχος είναι η δημιουργία ενός Μητρώου πιστοποιημένων για Μαθητεία εργοδοτών. Η Ο.Υ.Μ έχει, επίσης, την ευθύνη για την κατανομή των θέσεων Μαθητείας στις εκπαιδευτικές δομές, ανάλογα με τη ζήτηση ειδικοτήτων από τις επιχειρήσεις και τους φορείς και με τον αριθμό των μαθητευόμενων ανά εκπαιδευτική δομή, καθώς και για την υποστήριξη της τοποθέτησης των μαθητευόμενων σε συνεργασία και συμφωνία με τους εργοδότες. Τέλος, ελέγχει την ορθή εκτέλεση της Σύμβασης Μαθητείας, που συνάπτεται μεταξύ μαθητευόμενου και εργοδότη και συνυπογράφεται από τον διευθυντή της οικείας εκπαιδευτικής δομής, ενώ μεριμνά για την επίλυση τυχόν διαφορών μεταξύ εργοδότη και μαθητευόμενου. Τέλος, η κάθε Ο.Υ.Μ υλοποιεί δράσεις ενημέρωσης και ενεργοποίησης των φορέων του Ιδιωτικού και του Δημοσίου Τομέα και των φορέων Κοινωνικής και Αλληλέγγυας Οικονομίας για την προσέλκυση θέσεων μαθητείας. Για τον σκοπό αυτόν συνεργάζεται με επιμελητήρια και κλαδικές οργανώσεις εργοδοτών και συνδιοργανώνει εκδηλώσεις ευαισθητοποίησης και ενημέρωσης Παράλληλα, το ΥΠΠΕΘ μέσω του ΙΕΠ και της ΓΓΔΒΜΝΓ, έχει την ευθύνη ανάπτυξης των προγραμμάτων σπουδών για κάθε ειδικότητα, καθορίζει τα απαραίτητα προσόντα των μαθητευόμενων για εγγραφή στο πρόγραμμα μαθητείας, ενώ έχει και την ευθύνη της δημιουργίας εργαλείων αξιολόγησης των προγραμμάτων Μαθητείας, ως προς το παιδαγωγικό και επιμορφωτικό μέρος και τον βαθμό επίτευξης του κοινωνικού ρόλου της Μαθητείας.

Με το νέο ΕΣΠΑ 2014-2020 και στο Επιχειρησιακό Πρόγραμμα «Ανάπτυξη Ανθρώπινου Δυναμικού, Εκπαίδευση & Δια Βίου Μάθηση», και στην «Επενδυτική Προτεραιότητα 10.4» ζητούμενο είναι η «βελτίωση της συνάφειας των συστημάτων εκπαίδευσης και κατάρτισης με την αγορά εργασίας, η διευκόλυνση της μετάβασης από την εκπαίδευση στην εργασία και η βελτίωση των συστημάτων εκπαίδευσης και κατάρτισης και της ποιότητάς τους». Στόχος είναι όλο και περισσότεροι μαθητές και σπουδαστές να συμμετέχουν σε προγράμματα μαθητείας, ενώ θα ανασχεδιαστούν τα Προγράμματα Μαθητείας για 150 ειδικότητες / επαγγέλματα. Με το «Εθνικό Σχέδιο για τη Μαθητεία 2014-2020», επιδίωξη είναι να αυξηθεί ως το 2020, σε 30% το ποσοστό των νεοεισερχόμενων στην αγορά εργασίας που θα έχει περάσει από θέση μαθητείας, όταν το 2014 ήταν μόλις 7%.

2.5 Το εκπαιδευτικό σύστημα της Γαλλίας

Το εκπαιδευτικό σύστημα της Γαλλίας αποτελείται από τρία επίπεδα υποχρεωτικής εκπαίδευσης (ΙΜΕ, ΓΣΒΕΕ, 2017):

1. Βασική εκπαίδευση (6-11 ετών). Με την ολοκλήρωσή της, οι απόφοιτοι αποκτούν ένα εθνικό πιστοποιητικό με βάση τη βαθμολογία των δύο τελευταίων ετών και την επίδοσή τους στις εθνικές εξετάσεις.
2. Κατώτερη δευτεροβάθμια εκπαίδευση (12-15 ετών). Στο τέλος αυτού του επιπέδου οι μαθητές επιλέγουν ανάμεσα στις γενικές σπουδές, τις τεχνολογικές σπουδές ή την επαγγελματική εκπαίδευση και κατάρτιση. Οι γενικές και τεχνολογικές σπουδές παρέχουν την προετοιμασία για το γενικό baccalauréat (οικονομικό και κοινωνικό, λογοτεχνίας ή επιστημονικό), που οδηγεί στην ανώτατη εκπαίδευση, το τεχνολογικό baccalauréat (με οχτώ κατηγορίες), που οδηγεί είτε στην ανώτατη εκπαίδευση είτε στο χώρο εργασίας, ή το πιστοποιητικό επαγγελματικής εκπαίδευσης και κατάρτισης (brevet de technicien). Οι τεχνολογικές κατευθύνσεις είναι οχτώ: επιστήμες και τεχνολογίες της διοίκησης, βιομηχανικές επιστήμες και τεχνολογίες, επιστήμες και τεχνολογίες του εργαστηρίου, επιστήμες και τεχνολογίες υγείας και κοινωνικές επιστήμες, τεχνικές της μουσικής και του χορού, τουριστικές επιχειρήσεις, επιστήμες και τεχνολογίες τροφίμων, επιστήμες και τεχνολογίες γεωπονίας και περιβάλλοντος. Το baccalauréat είναι ισότιμο του πρώτου έτους του πανεπιστημίου και αποτελεί το «κλειδί» για την εισαγωγή στην τριτοβάθμια εκπαίδευση.

3. Ανώτερη δευτεροβάθμια εκπαίδευση (υποχρεωτική για τις ηλικίες 15 και 16 ετών). Η ανώτερη δευτεροβάθμια εκπαίδευση έχει δυο κατευθύνσεις: α) το Λύκειο (Lycée), που μπορεί να είναι γενικό ή τεχνολογικό, β) το επαγγελματικό Λύκειο (Lycée Professionnel).

Με την ολοκλήρωση του επαγγελματικού Λυκείου και την απόκτηση του πιστοποιητικού επαγγελματικής εκπαίδευσης και κατάρτισης, δίνεται η δυνατότητα στους αποφοίτους να εισαχθούν στην επαγγελματική ζωή ή να συνεχίσουν τις σπουδές τους στην ανώτερη επαγγελματική εκπαίδευση ή σε ένα «Institut Universitaire Technologique». Το επαγγελματικό Λύκειο παρέχει έναν συνδυασμό γενικής εκπαίδευσης και τεχνικής γνώσης και συμπεριλαμβάνει ενδοεπιχειρησιακή πρακτική άσκηση. Προετοιμάζει τους σπουδαστές στη διάρκεια μιας διετούς περιόδου για το «certificat d'aptitude professionnelle» (CAP) ή το «brevet d'études professionnelles» (BEP) που αντιστοιχούν στο πρώτο επίπεδο επαγγελματικών προσόντων. Και τα δύο αυτά προσόντα είναι παρόμοια, με τη διαφορά ότι το (CAP) εστιάζει περισσότερο στην επαγγελματική εκπαίδευση και κατάρτιση, ενώ το (BEP) εστιάζει περισσότερο στη γενική εκπαίδευση και αφορά κυρίως αυτούς που επιθυμούν να συνεχίσουν τις σπουδές τους σε ανώτερο επίπεδο.

Η εκπαιδευτική πολιτική για την επαγγελματική εκπαίδευση και κατάρτιση στα σχολεία ή τη μαθητεία στο χώρο εργασίας ασκείται από το Υπουργείο Παιδείας. Περιλαμβάνει τη συμμετοχή της κρατικής διοίκησης, των περιφερειών, των επιχειρήσεων και των κοινωνικών εταίρων. Έχει τη δική του διακριτή δομή, στην οποία οι συλλογικές διαπραγματεύσεις διαδραματίζουν ένα σημαντικό ρόλο. Το Υπουργείο Γεωργίας και Αλιείας είναι αρμόδιο για την επαγγελματική εκπαίδευση και κατάρτιση στη γεωργία. Το Υπουργείο Οικονομίας, Βιομηχανίας και Εργασίας ελέγχει τη συνεχιζόμενη επαγγελματική εκπαίδευση και κατάρτιση των νέων ανθρώπων, των ενήλικων που αναζητούν εργασία, καθώς και των εργοδοτών του ιδιωτικού τομέα. Το Υπουργείο Νεολαίας και Άθλησης, είναι υπεύθυνο για την εκπαίδευση και κατάρτιση και τα επαγγελματικά διπλώματα του τομέα των αρμοδιοτήτων του. Η συνεχιζόμενη επαγγελματική εκπαίδευση και κατάρτιση στοχεύει να βοηθήσει τους ανθρώπους αυτούς να βρουν ή να επιστρέψουν στην εργασία, να παραμείνουν στην απασχόληση, να αναπτύξουν τις δεξιότητες τους και να αποκτήσουν διαφορετικά επίπεδα επαγγελματικών προσόντων, να αυξήσουν τις μισθολογικές τους δυνατότητες και να βελτιώσουν τις πολιτιστικές και κοινωνικές τους συνθήκες. Οι κοινωνικοί εταίροι σε συνεργασία με το κράτος έχουν αναπτύξει

και εφαρμόσει τους μηχανισμούς: α) εκπαίδευση και κατάρτιση για αυτούς που αναζητούν εργασία και β) εκπαίδευση και κατάρτιση για όσους εργάζονται στο δημόσιο και ιδιωτικό τομέα ή είναι αυτοαπασχολούμενοι. Οι επαγγελματικές σπουδές συνδυάζουν τη γενική εκπαίδευση, με υψηλό επίπεδο εξειδικευμένης τεχνικής γνώσης και στοχεύουν στην προετοιμασία των σπουδαστών για την αγορά εργασίας και την προώθηση τους σε περαιτέρω σπουδές. Παράλληλα, οδηγούν σε εθνικά διπλώματα, τα οποία περιλαμβάνουν περιόδους υποχρεωτικής κατάρτισης στο χώρο εργασίας, διάρκειας 3 έως 10 εβδομάδων ανά έτος, ανάλογα με την κατεύθυνση σπουδών. Οι σπουδαστές έχουν τη δυνατότητα να αλλάξουν εκπαιδευτικές εισροές και συστήματα και να μεταπηδήσουν από τη γενική και τεχνολογική εκπαίδευση ή και από την επαγγελματική εκπαίδευση και κατάρτιση στις τεχνικές σπουδές.

Το 2004 δημιουργήθηκε το Εθνικό Συμβούλιο για τη Διά βίου Συνεχιζόμενη Επαγγελματική Κατάρτιση με τις εξής αρμοδιότητες:

1. Προώθηση της συνεργασίας σε εθνικό επίπεδο όλων των εμπλεκόμενων φορέων.
2. Γνωμοδοτήσεις σε θεσμικό και κανονιστικό πλαίσιο που αφορά τη διά βίου επαγγελματική εκπαίδευση, κατάρτιση και μαθητεία.
3. Επεξεργασία περιφερειακών πολιτικών για τη μαθητεία και τη συνεχιζόμενη επαγγελματική εκπαίδευση και κατάρτιση.
4. Σύνταξη ετήσιας έκθεσης προς τη Βουλή για την αξιοποίηση των χρηματοδοτικών πόρων που προορίζονται για τη διά βίου επαγγελματική εκπαίδευση, κατάρτιση και μαθητεία.

Παράλληλα, συστάθηκαν Συντονιστικές Επιτροπές για το συντονισμό των πολιτικών και των μέτρων που λαμβάνονται για τη συνεχιζόμενη επαγγελματική κατάρτιση και την απασχόληση στις περιφέρειες. Οι επιτροπές αυτές, αποτελούνται από εκπροσώπους της κεντρικής διοίκησης στις περιφέρειες, από εκπροσώπους των περιφερειών, από εμπορικούς συνδέσμους και οργανώσεις εργαζομένων, από γεωργικά, εμπορικά, βιομηχανικά επιμελητήρια, έχουν ως στόχο τη συνεργασία μεταξύ των διαφορετικών φορέων που εμπλέκονται στην επαγγελματική εκπαίδευση και κατάρτιση.

Από το 2008, η επαγγελματική εκπαίδευση και κατάρτιση στη Γαλλία, εστιάζεται στον ιδιωτικό τομέα και τους αυτοαπασχολούμενους. Στόχος της είναι, η προσφορά περισσότερης ασφάλειας σχετικά με τις προοπτικές εργασίας, η γρήγορη ένταξη

στην αγορά εργασίας όσων εισέρχονται ή έχασαν τη θέση τους, ο έλεγχος της χρηματοδότησης της εκπαίδευσης και κατάρτισης για τους εργαζομένους μειώνοντας τον αριθμό των δομών που λαμβάνουν επιδοτήσεις και η δημιουργία ενός ταμείου επαγγελματικής εκπαίδευσης και κατάρτισης.

Το σύστημα της Αρχικής Επαγγελματικής Εκπαίδευσης και Κατάρτισης αποτελεί τμήμα της δευτεροβάθμιας εκπαίδευσης και αποτελείται από τρεις εκπαιδευτικούς κύκλους:

1. Παρακολούθηση του δευτεροβάθμιου επιπέδου εκπαίδευσης κατά τη διάρκεια του πρώτου έτους,
2. Δύο χρόνια βασικών σπουδών,
3. Παρακολούθηση Εκπαίδευσης /Κατάρτισης

Το Υπουργείο Παιδείας έχει επίσης την ευθύνη για την Επαγγελματική Εκπαίδευση σε δευτεροβάθμιο επίπεδο, συμπεριλαμβανομένου του εθνικού προγράμματος, των εξετάσεων και των διπλωμάτων, της επαγγελματικής εκπαίδευσης και κατάρτισης και άλλων σχετικών δραστηριοτήτων. Το Κέντρο Κατάρτισης Μαθητευομένων παρέχει θεωρητική και επαγγελματική κατάρτιση που συμπληρώνει την πρακτική ενδοεπιχειρησιακή εξάσκηση (μαθητεία). Η μαθητεία διέπεται από μία εργασιακή σύμβαση που καλύπτεται από την εργατική νομοθεσία, διαρκεί από ένα έως τρία έτη και απευθύνεται σε νέους ηλικίας 16 έως 25 χρόνων. Ανεξάρτητα από το είδος της σύμβασης, ο εργοδότης ορίζει έναν εκπαιδευτή από τους εργαζόμενους της επιχείρησης, που καθοδηγεί και εκπαιδεύει τον ασκούμενο σε εθελοντική βάση. Επιπλέον, το «Ανώτατο Συμβούλιο Αξιολόγησης» αξιολογεί την απόδοση και τις δραστηριότητες των εκπαιδευτικών στη δευτεροβάθμια επαγγελματική εκπαίδευση και κατάρτιση.

Τα τελευταία χρόνια η Γαλλία προωθεί ποιοτικά κριτήρια στη επαγγελματική εκπαίδευση και κατάρτιση. Ο συνολικός εθνικός προϋπολογισμός διασπάται πλέον ανά στόχο, πρόγραμμα και μέτρο και όχι ανά υπουργείο όπως παλαιότερα, έτσι ώστε οι δείκτες αποδοτικότητας να είναι εμφανείς. Επιπρόσθετα, το Τμήμα Έρευνας και Στατιστικής Ανάπτυξης του Υπουργείου Εργασίας, το Τμήμα Αξιολόγησης, Πρόβλεψης και Απόδοσης, των Υπουργείων Παιδείας και Ανώτατης Εκπαίδευσης και Έρευνας, και το Κέντρο Μελετών και Έρευνας Δεξιοτήτων, συλλέγουν και συνδυάζουν στατιστικά στοιχεία προκειμένου να επιτευχθεί η αποδοτικότητα στις εφαρμοζόμενες πολιτικές. Σε περιφερειακό επίπεδο, τα περιφερειακά συμβούλια, που έχουν πλέον αναλάβει την εποπτεία του θεσμού της μαθητείας στο χώρο εργασίας και

την εποπτεία της επαγγελματικής εκπαίδευσης και κατάρτισης για νέους ανθρώπους και ενήλικους, έχουν υιοθετήσει έναν «χάρτη ποιότητας». Ο «χάρτης» αυτός συνοπογράφεται από επαγγελματικούς φορείς διαφόρων ειδικοτήτων ή με προσυμβατικές συμφωνίες οργανισμών εκπαίδευσης και κατάρτισης με τις περιφέρειες. Καλύπτουν διάφορους τομείς της επαγγελματικής εκπαίδευσης και κατάρτισης όπως:

1. Βελτίωση των παροχών για τη μαθητεία, με τοποθέτηση εργαζομένων σε θέσεις εργασίας και απόκτηση προσόντων σε συγκεκριμένες ειδικότητες.
2. Αναβάθμιση της ποιότητας των υπηρεσιών από τους φορείς επαγγελματικής εκπαίδευσης και κατάρτισης, συμπεριλαμβανομένης της συμπεριφοράς προς τους μαθητευόμενους στους χώρους εργασίας που τοποθετούνται.
3. Βελτίωση μεθόδων επαγγελματικής εκπαίδευσης και κατάρτισης καθώς και υποστήριξη και παρακολούθηση στην προσπάθεια για την εξεύρεση εργασίας.

Τα τελευταία χρόνια η Γαλλία έχει πάρει αρκετές πρωτοβουλίες για να προωθήσει ποιοτικά κριτήρια στη επαγγελματική εκπαίδευση και κατάρτιση. Σε εθνικό επίπεδο, ο νόμος για τον καθορισμό του πλαισίου χρηματοδοτικών πράξεων (Loi d'orientation sur les lois de finances – LOLF) το 2001 εισήγαγε μια νέα κουλτούρα πιο χρηστής διαχείρισης και καλύτερης αποδοτικότητας των δημοσίων δραστηριοτήτων. Ο συνολικός εθνικός προϋπολογισμός διασπάται πλέον ανά στόχο, πρόγραμμα και μέτρο και όχι ανά υπουργείο όπως παλαιότερα, έτσι ώστε οι δείκτες αποδοτικότητας να είναι εμφανείς. Επιπρόσθετα, το Τμήμα Έρευνας και Στατιστικής Ανάπτυξης (DARES) του Υπουργείου Εργασίας, το Τμήμα Αξιολόγησης, Πρόβλεψης και Απόδοσης (DEPP), των Υπουργείων Παιδείας και Ανώτατης Εκπαίδευσης και Έρευνας, και το Κέντρο Μελετών και Έρευνας Δεξιοτήτων (Centre d'études et de Recherches sur les Qualifications - CEREQ), συλλέγουν και συνδυάζουν στατιστικά στοιχεία προκειμένου να επιτευχθεί η αποδοτικότητα στις εφαρμοζόμενες πολιτικές. Σε περιφερειακό επίπεδο, τα περιφερειακά συμβούλια, που έχουν πλέον αναλάβει την εποπτεία του θεσμού της μαθητείας στο χώρο εργασίας και την εποπτεία της επαγγελματικής εκπαίδευσης και κατάρτισης για νέους ανθρώπους και ενήλικους, έχουν υιοθετήσει έναν «χάρτη ποιότητας». Ο «χάρτης» αυτός συνοπογράφεται από επαγγελματικούς φορείς διαφόρων ειδικοτήτων ή με προσυμβατικές συμφωνίες οργανισμών εκπαίδευσης και κατάρτισης με τις περιφέρειες. Καλύπτουν διάφορους τομείς της επαγγελματικής εκπαίδευσης και κατάρτισης όπως:

- i. Βελτίωση των παροχών για τη μαθητεία, με τοποθέτηση εργαζομένων σε θέσεις εργασίας και απόκτηση προσόντων σε συγκεκριμένες ειδικότητες.
- ii. Αναβάθμιση της ποιότητας των υπηρεσιών από τους φορείς επαγγελματικής εκπαίδευσης και κατάρτισης, συμπεριλαμβανομένης της συμπεριφοράς προς τους μαθητευόμενους στους χώρους εργασίας που τοποθετούνται.
- iii. Βελτίωση μεθόδων επαγγελματικής εκπαίδευσης και κατάρτισης καθώς και υποστήριξη και παρακολούθηση στην προσπάθεια για την εξεύρεση εργασίας.

Σε επίπεδο παρόχου, ένας αριθμός από σήματα ποιότητας πρωτοεμφανίστηκε στις αρχές του 1990 με στόχο την πιστοποίηση οργανισμών και εκπαιδευτών. Η εκπαίδευση των εκπαιδευτών επαγγελματικής εκπαίδευσης και κατάρτισης, οι μέθοδοι διδασκαλίας, το εύρος των διαθέσιμων προγραμμάτων σπουδών, αναμορφώθηκαν και εκσυγχρονίστηκαν. Σε ό,τι αφορά στη διασφάλιση ποιότητας για την επαγγελματική εκπαίδευση και κατάρτιση, με την ανάπτυξη ποιοτικών πρωτοβουλιών όπως το ISO, το Υπουργείο Παιδείας δημιούργησε ένα σήμα ποιότητας για το δίκτυο επαγγελματικής εκπαίδευσης και κατάρτισης ενηλίκων. Το σήμα αυτό στοχεύει στη βελτίωση των συνθηκών για εξατομίκευση των αναγκών και στην επαγγελματική εκπαίδευση και κατάρτιση, μεταφέροντας τα ποιοτικά μέτρα του ISO στο σύστημα. Επιπρόσθετα το Υπουργείο Παιδείας σχεδιάζει την εισαγωγή των ακόλουθων δεικτών για την βελτίωση του συστήματος ΕΕΚ:

ΔΕΙΚΤΕΣ ΔΙΑΣΦΑΛΙΣΗΣ ΠΟΙΟΤΗΤΑΣ		
Δείκτης	Φορέας	Παρατηρήσεις
Αριθμός 1		
Χρησιμότητα των συστημάτων διασφάλισης της ποιότητας για τους παρόχους ΕΕΚ: α) Μερίδιο παρόχων που εφαρμόζουν εσωτερικά συστήματα διασφάλισης της ποιότητας τα οποία καθορίζονται από τη νομοθεσία ή με δική τους πρωτοβουλία β) Μερίδιο διαπιστευμένων παρόχων ΕΕΚ	Υπουργείο Παιδείας, Εθνικό Συμβούλιο για τη Διά βίου Επαγγελματική Κατάρτιση	Παρόλο που το Κοινό Πλαίσιο Διασφάλισης της Ποιότητας έχει προωθηθεί στη Γαλλία, δεν είναι σαφές στο στάδιο αυτό, σε τι εύρος παρακολουθείται η εφαρμογή του.
Αριθμός 2		

<p>Επενδύσεις στην κατάρτιση εκπαιδευτικών και εκπαιδευτών: α) Μερίδιο των εκπαιδευτικών και των εκπαιδευτών που συμμετέχουν σε περαιτέρω κατάρτιση β) Ποσό των κονδυλίων που επενδύονται</p>	<p>Υπουργείο Παιδείας, Εθνικό Συμβούλιο για τη Διά βίου Επαγγελματική Κατάρτιση</p>	<p>Η τοποθέτηση των εκπαιδευτικών σε δημόσιες υπηρεσίες και στο δημόσιο τομέα, εξαρτάται από τις ανάγκες των διαφόρων επαγγελματικών πεδίων και πραγματοποιείται συνήθως με σύστημα εξετάσεων. Ωστόσο δεν τεκμηριώνεται ότι ο συγκεκριμένος δείκτης εφαρμόζεται.</p>
<p>Αριθμός 3</p>		
<p>Ποσοστό συμμετοχής προγραμμάτων ΕΕΚ: Αριθμός συμμετεχόντων σε προγράμματα ΕΕΚ (1), σύμφωνα με τον τύπο του προγράμματος και τα επιμέρους κριτήρια (2)</p>	<p>Υπουργείο Παιδείας, Εθνικό Συμβούλιο για τη Διά βίου Επαγγελματική Κατάρτιση</p>	<p>Δεν είναι σαφές ότι ο συγκεκριμένος δείκτης χρησιμοποιείται ως δείκτης διασφάλισης της ποιότητας για την ΕΕΚ. Ωστόσο όπως ισχύει και για τους προηγούμενους δείκτες το PôleEmploi έχει πρόσβαση σε στοιχεία που αφορούν αριθμούς και ποσοστά στην ΑΕΕΚ και ΣΕΕΚ, όπως εξάλλου και το Εθνικό Συμβούλιο για τη Διά βίου Επαγγελματική Κατάρτιση. Τα στατιστικά στοιχεία για αυτόν τον δείκτη σε ότι αφορά τον αριθμό και το ποσοστό των εμπλεκόμενων ατόμων, παρέχονται από το Γαλλικό Εθνικό Ινστιτούτο Στατιστικών και Οικονομικών Σπουδών.</p>
<p>Αριθμός 4</p>		
<p>Ποσοστό ολοκλήρωσης στα προγράμματα ΕΕΚ: Αριθμός προσώπων που ολοκλήρωσαν επιτυχώς/ εγκατέλειψαν προγράμματα ΕΕΚ, σύμφωνα με τον τύπο του προγράμματος</p>	<p>Υπουργείο Παιδείας, Εθνικό Συμβούλιο για τη Διά βίου Επαγγελματική Κατάρτιση</p>	<p>Ο συγκεκριμένος δείκτης για την επιτυχή ολοκλήρωση των προγραμμάτων κατάρτισης είναι υπό την ευθύνη του Υπουργείου Παιδείας και του Εθνικού Συμβουλίου για τη</p>

και τα επιμέρους κριτήρια		Διά βίου Επαγγελματική Κατάρτιση. Και οι δύο φορείς έχουν την δυνατότητα να παρέχουν ακριβή στατιστικά στοιχεία μέσω του δικτύου επαφών σε παρόχους και οργανισμούς που διαθέτουν, σε όλες τις γεωγραφικές περιφέρειες.
Αριθμός 5		
Ποσοστό εξεύρεσης εργασίας σε προγράμματα ΕΕΚ: α) Προορισμός των εκπαιδευομένων ΕΕΚ σε ορισμένη χρονική στιγμή μετά την ολοκλήρωση της κατάρτισης, σύμφωνα με τον τύπο του προγράμματος και τα επιμέρους κριτήρια (3). β) Μερίδιο απασχολούμενων εκπαιδευομένων σε ορισμένη χρονική στιγμή μετά την ολοκλήρωση της κατάρτισης, σύμφωνα με τον τύπο του προγράμματος και τα επιμέρους κριτήρια.	Υπουργείο Παιδείας, Εθνικό Συμβούλιο για τη Διά βίου Επαγγελματική Κατάρτιση	Δεν είναι σαφές ότι ο συγκεκριμένος δείκτης χρησιμοποιείται ως δείκτης διασφάλισης της ποιότητας για την ΕΕΚ
Αριθμός 6		
Χρήση των δεξιοτήτων στο χώρο εργασίας: α) Στοιχεία σχετικά με τη θέση εργασίας που απέκτησαν τα άτομα μετά την ολοκλήρωση της κατάρτισης, σύμφωνα με τον τύπο του προγράμματος και τα επιμέρους κριτήρια β) Ποσοστό ικανοποίησης των εργαζομένων και των εργοδοτών σε σχέση με τις δεξιότητες και τις ικανότητες που αποκτήθηκαν	Υπουργείο Παιδείας, Εθνικό Συμβούλιο για τη Διά βίου Επαγγελματική Κατάρτιση	Οι αποκτηθείσες δεξιότητες στο χώρο εργασίας είναι ένα ζήτημα που αξιολογείται από το Εθνικό Συμβούλιο για τη Διά βίου Επαγγελματική Κατάρτιση σε συνεργασία με το Υπουργείο Παιδείας. Το Υπουργείο είναι υπεύθυνο για την επεξεργασία και εφαρμογή των συστημάτων κατάρτισης και των δομών. Δεν είναι σαφές ωστόσο φανερό ότι ο συγκεκριμένος δείκτης

		χρησιμοποιείται ως δείκτης διασφάλισης της ποιότητας για την ΕΕΚ
Αριθμός 7		
Ποσοστό ανεργίας (4) σύμφωνα με επιμέρους κριτήρια	Υπουργείο Παιδείας, Εθνικό Συμβούλιο για τη Διά βίου Επαγγελματική Κατάρτιση	Το επίπεδο ανεργίας των διαφορετικών ομάδων και τα αντίστοιχα στατιστικά στοιχεία παρέχονται από το Γαλλικό Εθνικό Ινστιτούτο Στατιστικών και Οικονομικών Σπουδών και τη EUROSTAT. Ο τρόπος αντιμετώπισης των διαφορετικών ομάδων μέσω της ΕΕΚ και η κοινωνική ενσωμάτωση άπτεται του RôleEmploi και του DSS (DecisionSupportSystem), του Γαλλικού Τμήματος Κοινωνικής Ασφάλισης που διαχειρίζεται όλους τους οργανισμούς συμπεριλαμβανομένων και των ανεξάρτητων επαγγελματιών και ειδικών περιπτώσεων.
Αριθμός 8		
Επικράτηση ευάλωτων ομάδων: α) Ποσοστό των συμμετεχόντων στην ΕΕΚ που έχουν ταξινομηθεί ως μειονεκτικές ομάδες (σε καθορισμένη περιφέρεια ή σε συγκεκριμένο χώρο απασχόλησης) με βάση την ηλικία και το φύλο β) Ποσοστό επιτυχίας μειονεκτικών ομάδων με βάση την ηλικία και το φύλο	Υπουργείο Παιδείας, Εθνικό Συμβούλιο για τη Διά βίου Επαγγελματική Κατάρτιση	Στο συγκεκριμένο δείκτη το RôleEmploi έχει πρόσβαση μέσω του αριθμού των ατόμων δέχονται τις υπηρεσίες του και βρίσκονται σε δύσκολες καταστάσεις (πχ μακροχρόνια ανεργία) και από το Εθνικό Συμβούλιο για τη Διά βίου Επαγγελματική Κατάρτιση. Δεδομένου ότι πρόκειται για δείκτη που άπτεται κοινωνικών θεμάτων, τα στατιστικά στοιχεία και τα ποσοστά των ατόμων από διαφορετικές ευάλωτες ομάδες παρέχονται

		από το Γαλλικό Εθνικό Ινστιτούτο Στατιστικών και Οικονομικών Σπουδών. Ωστόσο, δεν είναι σαφές ότι ο συγκεκριμένος δείκτης χρησιμοποιείται ως δείκτης διασφάλισης της ποιότητας για την ΕΕΚ
Αριθμός 9		
Μηχανισμοί για τον καθορισμό των αναγκών κατάρτισης στην αγορά εργασίας: α) Στοιχεία σχετικά με τους μηχανισμούς για τον εντοπισμό των μεταβαλλόμενων απαιτήσεων σε διάφορα επίπεδα. β) Απόδειξη της αποτελεσματικότητάς τους		Δεν είναι σαφές ότι ο συγκεκριμένος δείκτης χρησιμοποιείται ως δείκτης διασφάλισης της ποιότητας για την ΕΕΚ
Αριθμός 10		
Συστήματα για την προώθηση καλύτερης πρόσβασης στην ΕΕΚ: α) Στοιχεία για τα υφιστάμενα συστήματα σε διάφορα επίπεδα β) Απόδειξη της αποτελεσματικότητάς τους	Υπουργείο Παιδείας, Εθνικό Συμβούλιο για τη Διά βίου Επαγγελματική Κατάρτιση	Οι συγκεκριμένοι δείκτες βρίσκονται υπό επεξεργασία. Δίνεται ιδιαίτερη βαρύτητα Στα προγράμματα μαθητείας ως τμήμα της εκπαίδευσης, του συστήματος και των μεγάλων επιχειρήσεων, καθώς επίσης και στα ποσοστά διαρροής και το ποσοστό αναγνωρισμένων προσόντων. Δεν υπάρχουν στοιχεία που να αποδεικνύουν ότι χρησιμοποιείται ως δείκτης διασφάλισης της ποιότητας.

Η Γαλλία, διαθέτει ένα κεντρικό σύστημα συνεχούς αξιολόγησης (contrôleencours de formation) ως προς τα προσόντα ΕΕΚ, τα τελευταία χρόνια ωστόσο παρατηρείται μια προσπάθεια κατανομής των αρμοδιοτήτων στις περιφερειακές δομές. Αντίστοιχα το εκπαιδευτικό της σύστημα παρέχει στους παρόχους περισσότερη αυτονομία σε ό, τι αφορά στο σχεδιασμό και την επιλογή των καταστάσεων αξιολόγησης από το σύστημα των τελικών εξετάσεων. Η εξέλιξη αυτή

στο γαλλικό σύστημα είχε ως κίνητρο την επιθυμία να φιλοξενήσει την ποικιλία των πλαισίων διδασκαλίας και τοπικές απαιτήσεις και να καταστεί δυνατή η on-the-job αξιολόγηση και άλλες εξετάσεις οι οποίες σχετίζονται πιο στενά με την επαγγελματική δραστηριότητα, και ως εκ τούτου δύνανται να ενδυναμώσουν το κύρος της αξιολόγησης (φέροντας την πιο κοντά στις πραγματικές συνθήκες της απασχόλησης)(CEDEFOP, 2009).

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 3^Ο: ΕΡΕΥΝΗΤΙΚΗ ΜΕΘΟΔΟΛΟΓΙΑ

3.1 Μεθοδολογία

Η επιστημονική μέθοδος που θα χρησιμοποιηθεί είναι η Ανάλυση Περιεχομένου (content analysis). Η ανάλυση περιεχομένου αναφέρεται «στη συστηματική περιγραφή των περιεχομένων γραπτών κειμένων» (Anderson, 1992). Μετατρέπει δευτερογενές υλικό ποιοτικής φύσης σε μορφή ποσοτικών δεδομένων. Έχει χαρακτηριστεί ως «μια ερευνητική τεχνική για την αντικειμενική, συστηματική και ποσοτική περιγραφή του προφανούς περιεχομένου της επικοινωνίας» από το θεμελιωτή της ανάλυσης περιεχομένου ως επιστημονικής μεθόδου Berelson (1952). Κατά τον Weber (1990), η ανάλυση περιεχομένου είναι «ερευνητική μέθοδος που χρησιμοποιεί συγκεκριμένους κανόνες για την εξαγωγή έγκυρων συμπερασμάτων [...] από την ανάλυση γραπτών κειμένων. Οι κανόνες αυτής της διαδικασίας διαφέρουν ανάλογα με το θεωρητικό υπόβαθρο και το υπό έρευνα θέμα». Σε αντίθεση με την απλή ανάγνωση κειμένου, η ανάλυση περιεχομένου επιτρέπει τη συστηματική διερεύνηση του κειμένου. Συνεπώς (Κυριαζή, 1999): (α) το κείμενο εξετάζεται στην ολότητά του και όχι επιλεκτικά. (β) οι κατηγορίες που χρησιμοποιούνται για την ταξινόμηση των δεδομένων ορίζονται με σαφήνεια ώστε να είναι δυνατός ο επανέλεγχος από άλλους ερευνητές και (γ) τα χαρακτηριστικά που εμφανίζονται στο κείμενο δύνανται να ποσοτικοποιηθούν, ώστε να διαπιστωθεί η σημασία που φέρουν σε αυτό το κείμενο σε σύγκριση με άλλα (Sellitzetal., 1976). Ως τύπος ανάλυσης περιεχομένου για την εργασία επιλέχθηκε η ποιοτική μέθοδος, επειδή στηρίζεται στην αξία που παρουσιάζει η ενότητα ανάλυσης σε σχέση με το σκοπό της έρευνας (Βάμβουκας, 2007).

Μολονότι, όπως είπαμε, θα χρησιμοποιήσουμε ως βασικό εργαλείο τη μέθοδο ανάλυσης περιεχομένου, θα χρειαστούμε τη συμπληρωματική βοήθεια της συγκριτικής προσέγγισης. Η παρουσίαση, των αποτελεσμάτων γίνεται σύμφωνα με τις μεθόδους της συγκριτικής, όπως αυτή θεμελιώθηκε από τους MichaelSadler (1900), IsaacKandel (1955) και NicholasHans (1959) οι οποίοι ανήκουν στη λεγόμενη κλασική ή παραδοσιακή ιστορική προσέγγιση της Συγκριτικής Παιδαγωγικής (Καλογιαννάκη, 1998). Η μέθοδος της κατηγοριοποίησης αποτελεί κύριο στοιχείο της ανάλυσης περιεχομένου και η επιτυχία της εξαρτάται από τις κατηγορίες που

διαμορφώνονται με βάση το σκοπό της έρευνας (Κυριαζή, 1999). Τα θετικά στοιχεία της ανάλυσης περιεχομένου είναι το χαμηλό κόστος της έρευνας, γιατί τα στοιχεία υπάρχουν σε προσβάσιμη μορφή, πριν την έναρξη της έρευνας, και γι' αυτό το λόγο ο ερευνητής δεν επηρεάζεται με την παρουσία του περιεχόμενου του υλικού. Τα κείμενα που θα αναλύσουμε είναι τα εξής:

1. Καρατζογιάννης, Σ., Πανταζή, Σ.(2014). Η επαγγελματική εκπαίδευση και κατάρτιση στην Ελλάδα. Αδυναμίες, δυνατότητες και προοπτικές. ΙΜΕ ΓΣΕΒΕΕ.
2. Επαγγελματική Εκπαίδευση και Κατάρτιση στην Ελλάδα, CEDEFOP, 2014.
3. Cedefop (2015). Stronger VET for better lives: Cedefop's monitoring report on vocational education and training policies 2010-14. Luxembourg: Publications Office. Cedefop reference series.
4. Έκθεση ΟΟΣΑ (2018). Έκθεση παρακολούθησης και κατάρτισης 2018 Ελλάδα.

3.2 Λόγοι επιλογής της μεθοδολογίας

Η χρήση της ποιοτικής μεθόδου ενδείκνυται στην εργασία αυτή για τους παρακάτω λόγους: α) Οι πηγές είναι γνωστές και αξιόλογες και βοηθούν στον εντοπισμό των εσωτερικών στοιχείων του εκπαιδευτικού λόγου των διεθνών οργανισμών, β) Η ίδια η ανάλυση των κειμένων αναδεικνύει τα χαρακτηριστικά του περιεχομένου των εκπαιδευτικών τους θέσεων, με αποτέλεσμα μέσα από την ποιοτική ανάλυση να εντοπίζονται τα βαθύτερα νοήματα του περιεχομένου (Duverger, 1978). Η σπουδή των δεδομένων θα γίνει με βάση το σύστημα κατηγοριοποίησης αυτών. Έτσι, καθώς στην εργασία αυτή πρόκειται να μελετηθούν οι θέσεις των διεθνών οργανισμών και ο τρόπος που επηρεάζουν την ελληνική εκπαιδευτική πολιτική με κύριο άξονα την αξιολόγηση του εκπαιδευτικού έργου, η μέθοδος της ανάλυσης του περιεχομένου θεωρείται σημαντική και κατάλληλη για την υλοποίησή της.

Επιλέχθηκαν, εκτός από την ιστορική περιοδοποίηση, η οργάνωση, η διοίκηση, οι δομές και το θεσμικό πλαίσιο που περιγράφουν την επαγγελματική εκπαίδευση, λόγω της μεγάλης σημασίας που έχουν στην αποτελεσματικότητα και την ποιότητα του εκπαιδευτικού συστήματος (Hallinger, 2003; Walks, 2007). Η σύγκριση έγινε μεταξύ Γαλλίας και Ελλάδας για τους εξής λόγους: α) Η Ελλάδα είναι η χώρα καταγωγής μου, β) η Γαλλία εκπροσωπεί τη δυτική Ευρώπη και έχει αναπτύξει

πολιτιστικούς, οικονομικούς, πολιτικούς και κοινωνικούς δεσμούς με την Ελλάδα, γ) είναι κράτη-μέλη της Ευρωπαϊκής Ένωσης, με διαφορετικά συστήματα οργάνωσης της εκπαίδευσης, δ) το ελληνικό εκπαιδευτικό σύστημα έχει επηρεαστεί ως προς τη φιλοσοφία και τους στόχους του από το γαλλικό μοντέλο, ε) είναι χώρες στις οποίες οι εκπαιδευτικές μεταρρυθμίσεις έχουν μεγάλη σημασία.

Σύμφωνα με τον Χαραλάμπους, (2007), η εκπαιδευτική πολιτική διαμορφώνεται όχι μόνο με βάση τις οδηγίες των διεθνών οργανισμών αλλά και σύμφωνα με τη γενικότερη κουλτούρα που χαρακτηρίζει το κάθε κράτος. Παράλληλα, η διερεύνηση των εκπαιδευτικών διαδικασιών των τελευταίων δεκαετιών στην Ελλάδα μπορεί να ωφεληθεί θεωρητικά και μεθοδολογικά από τη συστηματική μελέτη των αντίστοιχων διαδικασιών σε ευρωπαϊκό πλαίσιο.

Συμπερασματικά, με επιστημονικά εργαλεία την ανάλυση περιεχομένου, και τη συγκριτική μέθοδο, θα προσεγγίσουμε το χώρο της ευρωπαϊκής (Γαλλικής-Ελληνικής) εκπαιδευτικής πολιτικής, και συγκεκριμένα ως προς την επαγγελματική εκπαίδευση.

Η σύγκριση θα πραγματοποιηθεί με βάση τους άξονες προτεραιότητας, τους στόχους, και τις διαφορές μεταξύ της Ελλάδας και της Γαλλίας. Έτσι, καθώς στην εργασία αυτή πρόκειται να μελετηθούν τα αντίστοιχα εκπαιδευτικά συστήματα με κύριο άξονα την επαγγελματική εκπαίδευση, η μέθοδος της ανάλυσης του περιεχομένου θεωρείται σημαντική και κατάλληλη για την υλοποίησή της.

3.3 Συγκριτική προσέγγιση γαλλικού και ελληνικού εκπαιδευτικού συστήματος

Οι κύριοι στρατηγικοί άξονες πολιτικής και των δυο εκπαιδευτικών συστημάτων από το 2010 στον τομέα της επαγγελματικής κατάρτισης, αφορούν αλλαγές στη νομοθεσία και έχουν στόχο την προσαρμογή των υφιστάμενων ή την εισαγωγή νέων προγραμμάτων, επιλογών και προσόντων.

- Προτεραιότητα συνιστά η βελτίωση της ποιότητας και η ενίσχυση της ελκυστικότητας της επαγγελματικής εκπαίδευσης και κατάρτισης.
- Η μέτρηση της προόδου επικεντρώνεται σε τέσσερις στρατηγικούς στόχους:
 1. Πιο ελκυστική κατάρτιση, προαγωγή ποιότητας και αποτελεσματικότητας. Η δυνατότητα μάθησης στο χώρο εργασίας βελτιώνει την αποτελεσματικότητα της αγοράς εργασίας και ενισχύει το θεσμό της μαθητείας.
 2. Υλοποίηση της διά βίου μάθησης και της κινητικότητας μέσω κατάρτισης.

Η ανάπτυξη εθνικών πλαισίων επαγγελματικών προσόντων (ΕΘΠΕΠ) με στόχο τη σύνδεσή τους με το ευρωπαϊκό πλαίσιο επαγγελματικών προσόντων (ΕΠΕΠ/EQF) δρομολογεί ευρείες μεταρρυθμίσεις. Η υποστήριξη της κινητικότητας και η σύγκριση των προσόντων που αποκτώνται σε άλλες χώρες είναι απαραίτητα για τη βελτίωση της πρόσβασης στη μάθηση, καθώς και για την εξατομίκευση των μαθησιακών διαδρομών σε όλους τους τομείς της εκπαίδευσης, περιλαμβανομένης της τριτοβάθμιας. Τα ΕΘΠΕΠ έχουν υποστηρίξει τη δημιουργία συστημάτων επικύρωσης της μη τυπικής και άτυπης μάθησης. Στη Γαλλία, η επικύρωση της επαγγελματικής εμπειρίας υποστηρίζει την πρόσβαση στην ανώτερη επαγγελματική κατάρτιση.

3. Η επαγγελματική κατάρτιση ενθαρρύνει δημιουργικότητα, καινοτομία και επιχειρηματικότητα.

Η Γαλλία δημιουργεί κέντρα εκπαίδευσης τα οποία συνδέουν ιδρύματα ΕΕΚ, επιχειρήσεις και ερευνητικά ιδρύματα, που δραστηριοποιούνται σε διάφορους κλάδους της οικονομίας και συμβάλλουν στη δημιουργία θέσεων απασχόλησης και στην καλλιέργεια της καινοτομίας. Τα δίκτυα και οι συνεργασίες μεταξύ εκπαιδευτικών φορέων και επιχειρήσεων με σκοπό την αποτελεσματικότητα και ποιότητα της τεχνολογίας που χρησιμοποιείται στον τομέα της κατάρτισης, ή την παροχή σχετικών κινήτρων, εξακολουθούν στη χώρα μας να σπανίζουν. Η επιχειρηματικότητα τείνει να γίνει θεμελιώδης αρχή της ΕΕΚ, ενώ οι δεσμοί μεταξύ κατάρτισης και των επιχειρήσεων διαρκώς διευρύνονται. Η Γαλλία, έχει εισαγάγει την επιχειρηματικότητα ως μαθησιακή ενότητα ή ως μάθημα στα οικεία προγράμματα σπουδών, όμως υπάρχουν ακόμη περιθώρια ενίσχυσης της υποστήριξης προς τους καινοτόμους επιχειρηματίες. Υπάρχουν επίσης περιθώρια περαιτέρω υποστήριξης προς τους εκπαιδευτικούς και τους εκπαιδευτές του τομέα της ΕΕΚ για την απόκτηση συναφών με την επιχειρηματικότητα δεξιοτήτων. Τα μέτρα για την προστασία των ομάδων που διατρέχουν κίνδυνο αποκλεισμού, όπως είναι τα άτομα χαμηλής ειδίκευσης και όσοι εγκαταλείπουν πρόωρα την εκπαίδευση, επεκτείνονται και γίνονται πιο ολοκληρωμένα. Έτσι, παρέχονται κίνητρα σε εκπαιδευόμενους, επιχειρήσεις και ιδρύματα επαγγελματικής εκπαίδευσης και κατάρτισης για την παροχή συνδρομής σε ομάδες που διατρέχουν κίνδυνο αποκλεισμού, ενώ υπάρχει ο στόχος για μείωση του ποσοστού της πρόωρης εγκατάλειψης της εκπαίδευσης στο 10% ή και λιγότερο έως το 2020. Επίσης, δεν έχουν αξιοποιηθεί πλήρως οι δυνατότητες μάθησης τις οποίες παρέχει η τεχνολογία πληροφορίας και επικοινωνίας

(ΤΠΕ) στις ομάδες που διατρέχουν κίνδυνο αποκλεισμού – όμως σημειώνεται πρόοδος.

4. Συνέχιση των μεταρρυθμίσεων που υπηρετούν τον άνθρωπο.

Οι μεταρρυθμίσεις των συστημάτων επαγγελματικής εκπαίδευσης και κατάρτισης, βάσει του προαιρετικού πλαισίου της διαδικασίας της Κοπεγχάγης και του ανακοινωθέντος της Μπριζ, ενίσχυσαν τον τομέα της κατάρτισης στην Ευρώπη. Όμως τα συστήματα επικύρωσης της μη τυπικής και της άτυπης μάθησης προχωρούν με αργό ρυθμό. Περισσότερο πλέον τονίζεται η δημιουργία συστημάτων κατάρτισης σε άτομα χαμηλής ειδίκευσης και σε ομάδες που διατρέχουν κίνδυνο αποκλεισμού. Για τη μεταρρύθμιση των εθνικών συστημάτων κατάρτισης είναι πολύ χρήσιμη η συνεργασία των φορέων χάραξης πολιτικής. Η ενισχυμένη συνεργασία, όπως η πρωτοβουλία «Ευρωπαϊκή Συμμαχία για Θέσεις Μαθητείας» ή η χρήση των ευρωπαϊκών εργαλείων, συμβάλλει σε αυτό. Ωστόσο, η επαγγελματική εκπαίδευση και κατάρτιση δεν πρέπει να αντιμετωπίζεται αυτοτελώς. Αποτελεί τμήμα τόσο των συστημάτων μάθησης όσο και του οικονομικού και κοινωνικού ιστού κάθε χώρας. Είναι σημαντικό να μπορεί η ΕΕΚ να βελτιώνει τη ζωή των πολιτών, να δίνει ευκαιρίες για ικανοποιητική σταδιοδρομία και να διασφαλίζει αξιοπρεπή ποιότητα ζωής, ενώ παράλληλα να συνδράμει τις επιχειρήσεις στην ανάπτυξη ικανοτήτων, ώστε να είναι όσο το δυνατόν πιο ισχυρές και ανταγωνιστικές. Η αξιοποίηση των μέχρι τούδε μεταρρυθμίσεων προϋποθέτει να τις γνωρίζουν τόσο τα άτομα όσο και οι επιχειρήσεις. Πρέπει συνεπώς να προβάλλονται και στα μεν και στις δε τα πλεονεκτήματα της επαγγελματικής εκπαίδευσης και κατάρτισης κατά τον καλύτερο δυνατό τρόπο. Η εκπαίδευση και η κατάρτιση έχουν ουσιώδη σημασία για την επίτευξη των στόχων της Στρατηγικής «Ευρώπη 2020». Προς τούτο, επείγει η αποτελεσματική επένδυση σε υψηλής ποιότητας, σύγχρονη εκπαίδευση και κατάρτιση η οποία θα θέσει τα θεμέλια της μακροπρόθεσμης ευημερίας στην Ευρώπη και θα διευκολύνει βραχυπρόθεσμα την αντιμετώπιση των επιπτώσεων της κρίσης.

Για την Ελλάδα ιδιαίτερα, η βελτίωση της ποιότητας στην εκπαίδευση και τη δια βίου μάθηση, αποτελεί στρατηγική προτεραιότητα στην χάραξη και την υλοποίηση της πολιτικής ώστε να επιτευχθούν υψηλά επίπεδα βιώσιμης οικονομικής και κοινωνικής ανάπτυξης στη χώρα, προάγοντας παράλληλα την προσωπική ανάπτυξη και την ενεργό συμμετοχή των πολιτών στα κοινά.

Οι στόχοι που καλείται να αντιμετωπίσει το ελληνικό αλλά και το γαλλικό σύστημα επαγγελματικής εκπαίδευσης και κατάρτισης είναι (CEDEFOP, 2010β):

- i. Στενότερη σύνδεση με την αγορά εργασίας και την οικονομία,
- ii. Ισχυρότερη συμμετοχή των κοινωνικών εταίρων,
- iii. Αντίληψη της κοινωνικής συνευθύνης και συναίνεσης για θέματα επαγγελματικής κατάρτισης,
- iv. Αποκέντρωση και ενίσχυση της σχολικής αυτονομίας,
- v. Μεγαλύτερη προσέλκυση των νέων στην επαγγελματική εκπαίδευση και κατάρτιση,
- vi. Βελτίωση της ποιότητας και
- vii. Στενότερη διασύνδεση της αρχικής με τη συνεχιζόμενη επαγγελματική εκπαίδευση και κατάρτιση (Ioannidou, Stavrou, 2013).

Οι πολιτικές που προτείνονται για το συνδυασμό της προσφοράς και ζήτησης δεξιοτήτων είναι:

- i. Συστηματική συλλογή στοιχείων σχετικά με τις απαιτούμενες δεξιότητες νέων ειδικοτήτων και τομέων της οικονομίας, αλλά και με τις δεξιότητες που προσφέρει η επαγγελματική εκπαίδευση και κατάρτιση.
- ii. Έμφαση στα μαθησιακά αποτελέσματα και στην ανάπτυξη δεξιοτήτων που πιστοποιούνται.
- iii. Αύξηση προγραμμάτων εκπαίδευσης και κατάρτισης βασισμένων στην εργασία.
- iv. Ανάπτυξη των δεξιοτήτων των εργαζομένων υποστηριζόμενη από το κράτος και τις επιχειρήσεις, συμπεριλαμβάνοντας τη δυνατότητα αναγνώρισης και πιστοποίησής τους.
- v. Ενίσχυση της ανάπτυξης νέων δεξιοτήτων : επίλυσης προβλημάτων, επικοινωνίας, πράσινων δεξιοτήτων, δια βίου διαχείρισης σταδιοδρομίας και επιχειρηματικότητας.

Το εκπαιδευτικό σύστημα της Ελλάδας και της Γαλλίας είναι συγκεντρωτικό με τάσεις να εξελίσσεται προς ένα αποκεντρωτικό μοντέλο (Πασιαρδής, 2004). Επιπρόσθετα, στην περίπτωση της Ελλάδας, το σύστημα Μαθητείας έχει επηρεαστεί από το γερμανικό μοντέλο. Ωστόσο, παρά τη θέσπιση μέτρων αποκέντρωσης, το κράτος έχει τον κύριο ρόλο καθώς το υπουργείο παιδείας ασκεί την εκπαιδευτική πολιτική. Η διοίκηση των δυο εκπαιδευτικών συστημάτων γίνεται στην Ελλάδα με τις Περιφερειακές Διευθύνσεις Εκπαίδευσης και τις Διευθύνσεις/Γραφεία Εκπαίδευσης

και στην Γαλλία με τις Ακαδημίες και τα Εκπαιδευτικά Διαμερίσματα. Το εκπαιδευτικό σύστημα της Γαλλίας ακολουθεί το ρυθμιστικό μοντέλο που διαθέτει ένα κεντρικό σύστημα συνεχούς αξιολόγησης ως προς τα προσόντα ΕΕΚ, αν και τα τελευταία χρόνια γίνεται προσπάθεια κατανομής των αρμοδιοτήτων στις περιφερειακές δομές. Στο μοντέλο αυτό, οι φορείς παροχής κατάρτισης (επαγγελματικές σχολές, εργοδότες) μπορούν να αποτελούν και φορείς πιστοποίησης και να χορηγούν πιστοποιητικά επαγγελματικών προσόντων, αναλαμβάνοντας και την ευθύνη διασφάλισης όλων των πτυχών της διαδικασίας πιστοποίησης, χωρίς να αναφέρονται σε κανέναν ανώτερο κυβερνητικό οργανισμό. Στόχος αυτής της εξέλιξης ήταν η υιοθέτηση μεγαλύτερου εύρους πλαισίων διδασκαλίας που να είναι σύμφωνες και με τις τοπικές απαιτήσεις και να γίνει δυνατή η αξιολόγηση με τρόπο που να ανταποκρίνεται περισσότερο στις πραγματικές συνθήκες της απασχόλησης. Επίσης, πολλές αρμοδιότητες έχουν μεταφερθεί στην τοπική αυτοδιοίκηση, ενώ παράλληλα, οι σχολικές μονάδες ορίζουν τις μεθόδους που θα ακολουθήσουν για να ανταποκριθούν στους εθνικούς στόχους.

Στην Ελλάδα η παροχή επαγγελματικής εκπαίδευσης και κατάρτισης ενισχύθηκε από το διευρυνόμενο σύστημα μαθητείας, ενώ η εκπαίδευση ενηλίκων παραμένει ανεπαρκής, ιδιαίτερα η κατάρτιση των εργαζομένων στις εταιρείες (ΟΟΣΑ 2018). Στην αρχική επαγγελματική εκπαίδευση και κατάρτιση (ΑΕΕΚ), η αγωγή του πολίτη διδάσκεται σε πολύ μικρότερο βαθμό τόσο ως ενσωματωμένο όσο και ως ξεχωριστό περιεχόμενο (Ευρωπαϊκή Επιτροπή, 2018α). Το εθνικό στρατηγικό πλαίσιο για την ΕΕΚ έχει τεθεί σε ισχύ, αλλά η διασφάλιση της ελκυστικότητας του τομέα εξακολουθεί να αποτελεί πρόκληση. Το ποσοστό των σπουδαστών (στο επίπεδο ISCED 3) της ανώτερης δευτεροβάθμιας ΕΕΚ παραμένει σταθερά γύρω στο 30%, αλλά είναι πολύ χαμηλότερο από το μέσο όρο της ΕΕ (47,3%). Το ποσοστό απασχόλησης των νέων αποφοίτων επαγγελματικής εκπαίδευσης και κατάρτισης παραμένει πολύ χαμηλότερο από το μέσο όρο της ΕΕ (76,6%) και πολύ χαμηλότερο από το συνολικό ποσοστό απασχόλησης στην Ελλάδα (56,2%), παρά το γεγονός ότι αυξήθηκε στο 40,7% το 2016. Κοινά πλαίσια ποιότητας για τις μαθητείες και για τα προγράμματα σπουδών της επαγγελματικής εκπαίδευσης και κατάρτισης θεσπίστηκαν το 2017.

Επιπλέον, δύο φορείς υποστηρίζουν το εθνικό στρατηγικό πλαίσιο, συγκεκριμένα: (i) το Εθνικό Συμβούλιο Εκπαίδευσης και Ανάπτυξης Ανθρώπινου Δυναμικού, το οποίο παρέχει συμβουλές και επιστημονικές οδηγίες για τη χάραξη

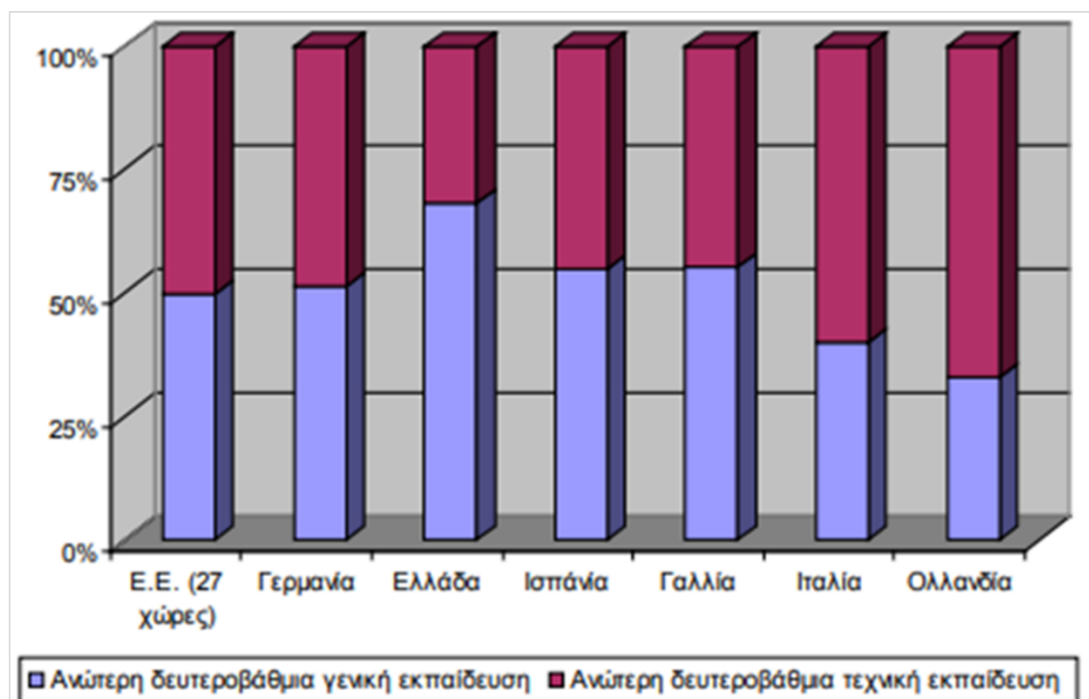
πολιτικής, μεταξύ άλλων για την αποτελεσματική σύνδεση με την αγορά εργασίας, και (ii) η νέα Εθνική Επιτροπή για την Επαγγελματική Εκπαίδευση και Κατάρτιση, η οποία παρακολουθεί την εφαρμογή των δράσεων του πλαισίου. Η Ελλάδα συνέχισε να διευρύνει το σύστημα μαθητείας. Ένα προαιρετικό τέταρτο έτος μαθητείας για αποφοίτους της ανώτερης δευτεροβάθμιας επαγγελματικής εκπαίδευσης και κατάρτισης εισήχθη με την υποστήριξη του ΕΚΤ. Ταυτόχρονα υπάρχει και ένα διπλό σχήμα στην ανώτερη δευτεροβάθμια ΕΕΚ που υλοποιείται από τον ΟΑΕΔ στις επαγγελματικές του σχολές, (Ε.Ε., 2018).

Από το 2008, το γαλλικό κράτος βρίσκεται σε διαδικασία αναμόρφωσης της επαγγελματικής εκπαίδευσης και κατάρτισης για τον ιδιωτικό τομέα και τους αυτοαπασχολούμενους. Μελετά συγκεκριμένες οπτικές του συστήματος και εστιάζει σε συγκεκριμένους βασικούς στόχους: να δώσει στα άτομα περισσότερη ασφάλεια σχετικά με τις προοπτικές της εργασίας τους, να μπορέσει να εντάξει γρήγορα στην αγορά εργασίας αυτούς που τώρα εισέρχονται σε αυτή ή όσους έχασαν τη θέση τους, να επιβλέπει τη χρηματοδότηση της εκπαίδευσης και κατάρτισης για τους εργαζομένους μειώνοντας τον αριθμό των δομών που λαμβάνουν επιδοτήσεις και να δημιουργήσει ένα «ταμείο» επαγγελματικής εκπαίδευσης και κατάρτισης, βασισμένο στο άμεσα μεταβαλλόμενο ατομικό δικαίωμα στην επαγγελματική εκπαίδευση και κατάρτιση.

Στη Γαλλία, η αξιολόγηση πραγματοποιείται από τη Διεύθυνση Αξιολόγησης, Διερεύνησης και Επίδοσης του Υπουργείου Παιδείας. Στην Ελλάδα, θεσμοθετήθηκε, αλλά παρέμεινε ανενεργή μέχρι το Ν.3848/2010 (CEDEFOP, 2009). Για την πιστοποίηση προσόντων και την εναρμόνιση με τα ευρωπαϊκά δεδομένα, έχει υιοθετηθεί το Ευρωπαϊκό Πλαίσιο Προσόντων (EQF). Το τελευταίο εμπεριέχει οκτώ επίπεδα, όπου εντάσσονται τίτλοι σπουδών από την τυπική εκπαίδευση αλλά και η κατάρτιση και η άτυπη μάθηση, κατόπιν σχετική πιστοποίησης. Ο ΕΟΠΠΕΠ έχει μεν αδειοδοτήσει ορισμένες εταιρείες πιστοποίησης, αλλά δεν τους έχει δώσει το δικαίωμα να διενεργούν εξετάσεις πιστοποίησης, με εξαίρεση τις ξένες γλώσσες και τις σπουδές πληροφορικής. Το αποτέλεσμα είναι να δυσκολεύεται η αναγνώριση των προσόντων των Ελλήνων εργαζομένων στο εξωτερικό. Οι ελληνικές επιχειρήσεις δεν ενδιαφέρονται για την υλοποίηση προγραμμάτων κατάρτισης, σε ποσοστό 21%, κατατάσσοντας την Ελλάδα στις τελευταίες θέσεις της ΕΕ, ενώ αντίθετα στη Γαλλία το ποσοστό είναι 74%.

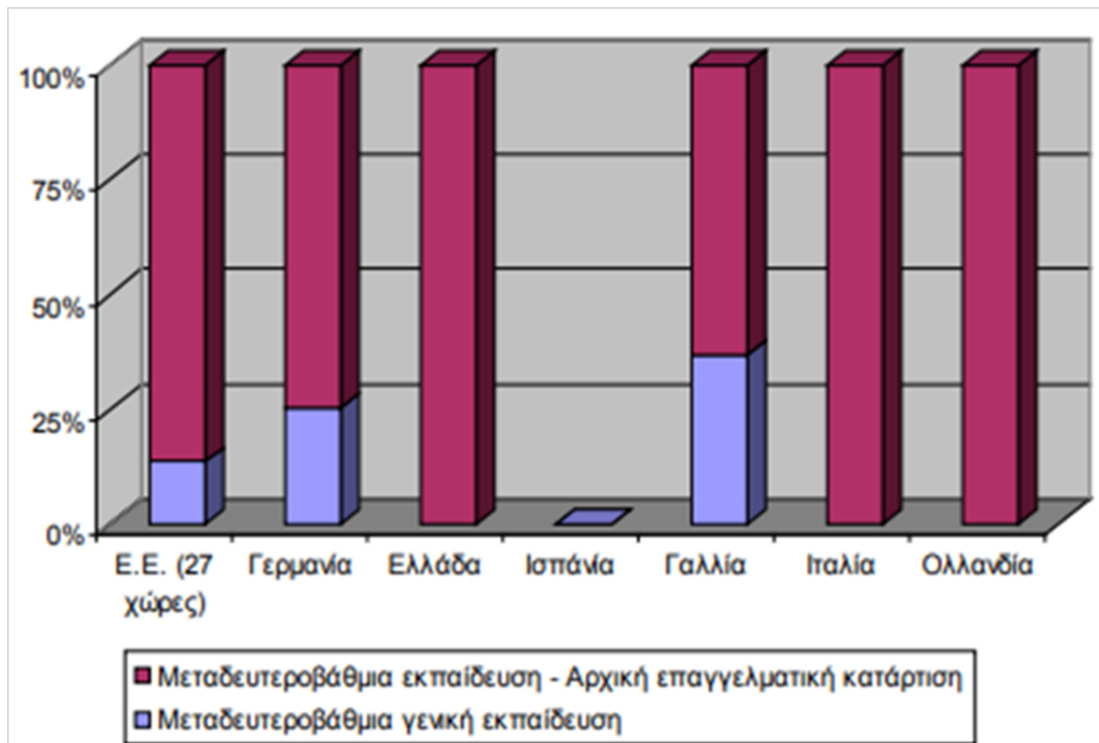
Για την αντιστοίχιση των επαγγελματικών προσόντων κατά τη διακίνηση εργαζομένων στην Ευρωπαϊκή Ένωση και την ανάπτυξη στρατηγικών σε διευρωπαϊκό επίπεδο αλλά και δείκτη επιτυχίας και αποτελεσματικότητας της επαγγελματικής εκπαίδευσης χρήσιμα είναι τα ποσοστά συμμετοχής των νέων σε κάθε χώρα, σε σχέση με την αντίστοιχη συμμετοχή σε εκπαίδευση γενικής κατεύθυνσης (Διαγράμματα 1, 2) (Ηλιάδης, 2004: 128). Στην περίπτωση της Γαλλίας το 55% των νέων κατευθύνονται στη γενική κατεύθυνση και το 45% στην επαγγελματική/τεχνική. Η Ελλάδα, αντίθετα, έχει το χαμηλότερο ποσοστό συμμετοχής στην επαγγελματική/τεχνική εκπαίδευση, (32%), όταν ο μέσος όρος στην Ευρώπη για τις δυο κατευθύνσεις ισομοιράζεται (Eurostat, 2011).

Στο διάγραμμα 1, παρουσιάζονται τα ποσοστά συμμετοχής των νέων στην ανώτερη δευτεροβάθμια γενική και επαγγελματική εκπαίδευση ανά χώρα (Γερμανία, Ελλάδα, Ισπανία, Γαλλία, Ιταλία, Ολλανδία) και του συνόλου των χωρών της Ευρωπαϊκής Ένωσης.

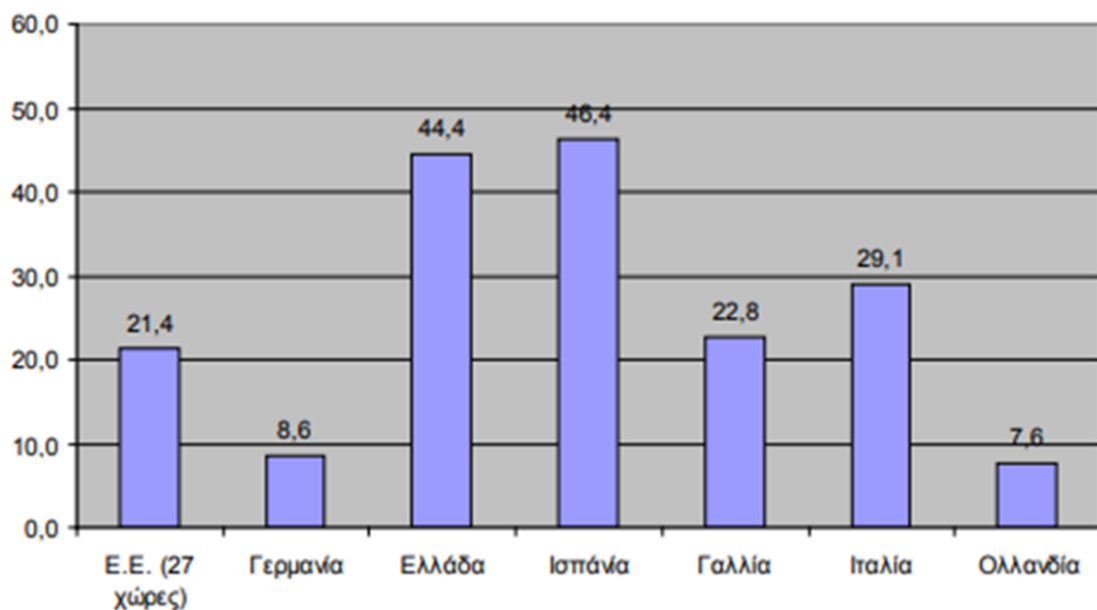
Διάγραμμα 1: Ποσοστό συμμετοχής στην ανώτερη δευτεροβάθμια γενική/τεχνική (επαγγελματική) εκπαίδευση

Στο διάγραμμα 2, παρουσιάζονται τα ποσοστά συμμετοχής των νέων στη μεταδευτεροβάθμια επαγγελματική/τεχνική και γενική εκπαίδευση ανά χώρα (Γερμανία, Ελλάδα, Ισπανία, Γαλλία, Ιταλία, Ολλανδία) και του συνόλου των χωρών της Ευρωπαϊκής Ένωσης.

Διάγραμμα 2: Ποσοστό συμμετοχής στη μεταδευτεροβάθμια τεχνική (επαγγελματική)/γενική εκπαίδευση

Τα ποσοστά συμμετοχής στη γενική ή επαγγελματική εκπαίδευση σε συνδυασμό με τα επίπεδα ανεργίας στις ίδιες χώρες, είναι ενδεικτικά της αποτελεσματικότητας της επαγγελματικής εκπαίδευσης (Διάγραμμα, 3) (Eurostat, 2011).

Διάγραμμα 3: Ποσοστό ανεργίας νέων (μέχρι 25 ετών) στην Ελλάδα και την Ευρώπη (2011)

Γίνεται φανερό πως χώρες με μεγάλα ποσοστά συμμετοχής των νέων στην τεχνική επαγγελματική εκπαίδευση διαθέτουν τα χαμηλότερα ποσοστά ανεργίας. Η Γαλλία με ποσοστό συμμετοχής στην ανώτερη τεχνική εκπαίδευση 45% και 63% στη μεταδευτεροβάθμια εμφανίζει ανεργία στους νέους σε ποσοστό 22,8%. Η Ελλάδα και υπό τις συνθήκες της οικονομικής κρίσης παρουσιάζει ποσοστό 44,4% στη ανεργία των νέων. Η ανεργία των νέων σε κάποιο βαθμό φαίνεται να συνδέεται με την επιλογή της τεχνικής επαγγελματικής εκπαίδευσης και παράλληλα, θα μπορούσε αντίστοιχα να συναχθεί κάποιος βαθμός (αρνητικής) συσχέτισης μεταξύ του υψηλού ποσοστού της συμμετοχής των νέων σε τεχνικές κατευθύνσεις και του ποσοστού της ανεργίας των νέων ηλικίας έως 25 ετών. Σημειώνεται, ωστόσο, ότι το ζήτημα της ανεργίας είναι πολυπαραγοντικό και επηρεάζεται από πλήθος μεταβλητών, εκτός από την επάρκεια και την αξιοπιστία των συστημάτων εκπαίδευσης και κατάρτισης.

Σε επίπεδο εκπαιδευτικού συστήματος οι διαφορές που παρουσιάζουν η Ελλάδα με τη Γαλλία είναι οι παρακάτω:

- i. Κύριος στόχος του γαλλικού εκπαιδευτικού συστήματος είναι η προσπάθεια εκδημοκρατισμού της παιδείας. Στη Γαλλία η προσχολική εκπαίδευση ξεκινά στην ηλικία των 2 ετών ενώ στην Ελλάδα στην ηλικία των 5 ετών και το νηπιαγωγείο έχει διαφορετική χρονική αρχή.
- ii. Στη γαλλική εκπαίδευση είναι συνηθισμένο φαινόμενο η επανάληψη της τάξης μέχρι να ολοκληρώσει ο μαθητής την υποχρεωτική του εκπαίδευση. Επίσης δίνεται έμφαση στις σπουδές λογοτεχνίας, στην ανάλυση κειμένων και στην έκθεση. Τα σχολεία συναγωνίζονται μεταξύ τους με βάση τα αποτελέσματα των γραπτών εξετάσεων.
- iii. Το δημοτικό έχει κοινή αφετηρία αλλά διαφορετική χρονική λήξη. Στη Γαλλία η πρωτοβάθμια εκπαίδευση ολοκληρώνεται στην ηλικία των 11 ετών ενώ στην Ελλάδα στην ηλικία των 12 ετών.
- iv. Το γυμνάσιο έχει διαφορετική χρονική αφετηρία. Στη Γαλλία οι μαθητές ξεκινούν να φοιτούν σε αυτό στην ηλικία των 11 ετών ενώ στην Ελλάδα στην ηλικία των 12 ετών. Παρόλο αυτά έχουν κοινή λήξη.
- v. Στην Ελλάδα η ανώτατη εκπαίδευση είναι μόνο δημόσια και παρέχεται δωρεάν, σε αντίθεση με τη Γαλλία. Στην Ελλάδα αντί για τους τρεις τύπους ιδρυμάτων της Γαλλίας υπάρχουν μόνο δυο: τα πανεπιστήμια (ΑΕΙ) και τα τεχνολογικά εκπαιδευτικά ιδρύματα (ΤΕΙ). Τα κριτήρια εισαγωγής των μαθητών στους διάφορους τύπους ιδρυμάτων της ανώτατης εκπαίδευσης

διαφέρουν στις δυο χώρες .Στην Ελλάδα οι μαθητές εισάγονται στα ιδρύματα είτε με εξετάσεις που είναι κοινός τρόπος εισαγωγής για όλα τα ιδρύματα είτε καθ' υπέρβαση (για κάποιες ειδικές κατηγορίες π.χ. πολύτεκνοι , άτομα με αναπηρία , άτομα από το εξωτερικό κ.α.) . Στη Γαλλία οι τρόποι εισαγωγής είναι δυο : είτε άμεσα (κατευθείαν από το λύκειο στο πανεπιστήμιο) είτε με εξετάσεις . Οι εξετάσεις δεν είναι κοινές για όλα τα ιδρύματα.

- vi. Εκτός από το κρατικό εκπαιδευτικό σύστημα στη Γαλλία, οργανώνεται και ένα αντίστοιχο σύστημα εκπαίδευσης από την καθολική Εκκλησία που όμως θεωρείται εναλλακτικό και όχι ιδιωτικό. Ωστόσο υπάρχει και η ιδιωτική εκπαίδευση που έχει μεγάλη παράδοση.
- vii. Στην περίπτωση της επαγγελματικής εκπαίδευσης κα με τη νομοθετική ρύθμιση του 2005, κάθε γαλλική επιχείρηση που απασχολεί μαθητευόμενους, δικαιούται κάθε οικονομικό έτος φορολογική απαλλαγή ύψους 1600 ευρώ ανά μαθητεία. Το ποσό αυτό αυξάνει εάν ο μαθητευόμενος είναι άτομο με ειδικές ανάγκες ή προέρχεται από τις ευπαθείς ομάδες του πληθυσμού (E.C., 2007).

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 4: ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑΤΑ ΚΑΙ ΕΠΙΛΟΓΟΣ

4.1 Συμπεράσματα

Στην Ευρωπαϊκή Ένωση αν και αρχικά η επαγγελματική εκπαίδευση και η κατάρτιση χρησιμοποιήθηκε ως το μέσο για την οικονομική ανάπτυξη της Ένωσης, στη συνέχεια συνειδητοποιήθηκε η σημασία της εκπαίδευσης γενικότερα για τη δημιουργία μιας Ευρωπαϊκής κοινωνίας γνώσης. Σταδιακά, οι Ευρωπαϊκές πολιτικές εστίασαν στην επαγγελματική εκπαίδευση και κατάρτιση θέτοντας τη δια βίου μάθηση ως κεντρικό άξονα των στρατηγικών ανάπτυξης της Ένωσης (Ευρωπαϊκά Συμβούλια Λισσαβόνας 2000 και Βαρκελώνης 2002; Ευρωπαϊκή Επιτροπή, 2001).

Τα προβλήματα που συνάντησαν τα κράτη μέλη της ΕΕ αφορούσαν: (α) στην πρόσβαση στην κατάρτιση, (β) στον εκσυγχρονισμό της κατάρτισης, ώστε να καταστεί επαγγελματικό δικαίωμα και να παρέχει εναλλακτικές δυνατότητες επιπέδων και διαδρομών που θα οδηγούν σε πιστοποιημένα επαγγελματικά προσόντα, και (γ) στη δυνατότητα πρόσβασης σε τίτλους και αναγνωρισμένα προσόντα μέσα από την επαγγελματική κατάρτιση (Fundación Tripartita, 2005).

Σε ευρωπαϊκό επίπεδο, οι επιτυχίες που σημειώθηκαν αφορούν: στη δημιουργία εθνικών ή κλαδικών ταμείων χρηματοδότησης της επαγγελματικής κατάρτισης, σε συμφωνίες απασχόλησης και βελτίωσης του αριθμού των ωρών εργασίας για τη διευκόλυνση συμμετοχής στην κατάρτιση, σε συμφωνίες πρόσβασης σε ενέργειες κατάρτισης και σε συστήματα εξατομικευμένης αξιολόγησης των δυνατοτήτων κατάρτισης, στη δημιουργία δομών ή κλαδικών διμερών οργανισμών για τη διασφάλιση του δικαιώματος επαγγελματικής κατάρτισης και πιστοποίησης, σε συστήματα προσανατολισμού και εξατομικευμένου σχεδιασμού της κατάρτισης, σε ρήτρες προστασίας της απασχόλησης, στις περιπτώσεις τεχνολογικής αναδιάρθρωσης, με τη συμμετοχή των εργαζομένων σε ενέργειες κατάρτισης για αλλαγή του αντικειμένου εργασίας ή της ειδικότητας, σε ατομικές άδειες ή δικαιώματα συμμετοχής σε προγράμματα κατάρτισης που οδηγούν σε επίσημους τίτλους και καθορίζονται σε τριμερείς συμφωνίες και σε προϋποθέσεις χρηματοδότησης της ατομικής κατάρτισης, που αποτελούν αντικείμενο κλαδικών και επιχειρησιακών ΣΣΕ (Fundación Tripartita, 2005). Στην Ελλάδα, επιτυχία θεωρείται η ΕΓΣΣΕ, που περιλαμβάνει μέτρα κατάρτισης υπέρ των εργαζομένων και των

ανέργων, με πρωτεύοντα το ρόλο του ΛΑΕΚ που διαχειρίζονται οι κοινωνικοί εταίροι και η διεπιχειρησιακή συλλογική σύμβαση εργασίας στη Γαλλία για την πρόσβαση στην επαγγελματική κατάρτιση και τη δια βίου μάθηση μέσα από την παροχή εργαλείων για τη διαμόρφωση και την ενίσχυση του ατομικού δικαιώματος στην κατάρτιση (EC, 2006β).

Στην παρούσα εργασία πραγματοποιήθηκε μια διεξοδική προσέγγιση των πολιτικών παρεμβάσεων και των μεταρρυθμίσεων που έχουν λάβει χώρα τόσο σε Ευρωπαϊκό όσο και σε εθνικό επίπεδο σε ότι αφορά την επαγγελματική εκπαίδευση και κατάρτιση.

Η Ελλάδα στην προσπάθεια να συμπορευτεί με τις πολιτικές της εκπαίδευσης και κατάρτισης, καθώς και της δια βίου μάθησης της Ευρωπαϊκής Ένωσης, θέσπισε νόμους και μεταρρυθμίσεις με σκοπό την εφαρμογή μέτρων επαγγελματικής εκπαίδευσης και κατάρτισης. Αποτέλεσμα των μεταρρυθμίσεων αυτών ήταν η μείωση της πρόωρης εγκατάλειψης της εκπαίδευσης στην ηλικιακή ομάδα 18-24 ετών, η οποία μάλιστα είναι μεγαλύτερη από τη μείωση που παρατηρήθηκε στην υπόλοιπη Ευρωπαϊκή Ένωση.

Η μικρή συμμετοχή των νέων στην επαγγελματική εκπαίδευση φανερώνει τα προβλήματα που αντιμετωπίζει στην Ελλάδα η επαγγελματική εκπαίδευση και αφορούν την ασυμβατότητα των προγραμμάτων σπουδών με τα επαγγελματικά περιγράμματα, την επαγγελματική απαξίωση των επαγγελματικών σχολείων, την ελλιπή επιμόρφωση των καθηγητών και το ξεπερασμένο τεχνολογικά εργαστηριακό υλικό που είναι σήμερα διαθέσιμο. Τα προβλήματα αυτά σε συνδυασμό με την μειωμένη κρατική χρηματοδότηση της εκπαίδευσης λόγω κρίσης καθιστούν το έργο των εκπαιδευτικών των επαγγελματικών λυκείων δύσκολο, ενώ ταυτόχρονα αναδεικνύουν την ανάγκη για την ανάλυση του αν πρέπει τελικά ή όχι να εφαρμοστούν επιπλέον μεταρρυθμίσεις.

Οι αλλαγές που κατευθύνονται από την Ευρώπη και αφορούν την Ελλάδα, αναφέρονται στα εξής:

- i. Ενσωμάτωση της καινοτομίας στην επαγγελματική εκπαίδευση.
- ii. Ένταξη όλων των φορέων εκπαίδευσης και κατάρτισης της επαγγελματικής εκπαίδευσης σε ένα ενιαίο σύστημα.
- iii. Αναγνώριση και συστηματική υποστήριξη του κοινωνικού ρόλου της επαγγελματικής εκπαίδευσης (παιδαγωγική υποστήριξη - ενθάρρυνση

μαθητών από χαμηλότερα κοινωνικά στρώματα και προετοιμασία τους ώστε να γίνουν ενεργοί πολίτες).

- iv. Αναβάθμιση του επιπέδου σπουδών με σαφή και εφικτά επαγγελματικά προσόντα και διεύρυνση δυνατοτήτων επανένταξης και επανεκπαίδευσης για μείωση των νέων ατόμων εκτός εκπαίδευσης, κατάρτισης και εργασίας (NEET's -Not in Education, Employment or Training), αλλά και τη βελτίωση του επιπέδου εκπαίδευσης του ελληνικού εργατικού δυναμικού.
- v. Προσαρμογή των προγραμμάτων και των ειδικοτήτων στις πραγματικές ανάγκες της ελληνικής οικονομίας, με προοπτική βελτίωσής της, στο πλαίσιο μιας παραγωγικής ανασυγκρότησης της χώρας, βασισμένης στην ποιότητα, στην ανάπτυξη των θέσεων εργασίας, στην καινοτομία, στην αξιοποίηση της σύγχρονης τεχνολογίας και οργάνωσης, μέσα από ένα αποκεντρωμένο μοντέλο εκπαιδευτικής διοίκησης.
- vi. Δημιουργία τομέων και ειδικοτήτων στην επαγγελματική εκπαίδευση με γνωστικά αντικείμενα που να προσφέρουν ευρεία διέξοδο στην ελληνική αγορά εργασίας αλλά και δυνατότητες πρόσβασης στην ευρωπαϊκή και διεθνή αγορά εργασίας.
- vii. Βελτίωση της αναλογίας διδασκόντων – διδασκομένων.
- viii. Σύνδεση της επαγγελματικής εκπαίδευσης και κατάρτισης με την κοινωνία και την εργασία για τη βιωματική και ασφαλή προετοιμασία των μαθητών/ καταρτιζόμενων ως πολιτών και ως εργαζόμενων. Σημαντικό ρόλο σε αυτή την κατεύθυνση θα παίζει η μαθητεία με αυξημένο ρόλο των εκπαιδευτικών δομών και ενεργό συμμετοχή των εκπαιδευτικών, για τον περιορισμό αρνητικών επιδράσεων που προέρχονται από την οικονομική κρίση, την τεχνολογική και οργανωτική υστέρηση και το μικρό μέγεθος των ελληνικών επιχειρήσεων.

Κριτήρια για τις παραπάνω προσπάθειες είναι: α) η αναγνώριση των αναγκών της αγοράς που θα διαμορφώσουν τις κατάλληλες ειδικότητες και θα καλλιεργήσουν τα ανάλογα προσόντα, β) η επιπλέον προσφορά εκπαίδευσης, στο χώρο εργασίας, γ) η συμπερίληψη των εθνικών και τοπικών αναγκών στην εφαρμογή των διεθνών οδηγιών, δ) αναλυτικά προγράμματα που να λαμβάνουν υπόψη τους την προσέγγιση των μαθησιακών αποτελεσμάτων, τις κατευθύνσεις του ευρωπαϊκού συστήματος πιστωτικών μονάδων για την επαγγελματική εκπαίδευση και κατάρτιση (European

credit system for vocational education and training, ECVET), σε συνδυασμό με τα επαγγελματικά περιγράμματα που πιστοποιούνται από τον Εθνικό Οργανισμό Πιστοποίησης Προσόντων και Επαγγελματικού Προσανατολισμού (Ε.Ο.Π.Π.Ε.Π.). Επιπρόσθετα, σημαντικό είναι να εφαρμοστεί η αποκέντρωση στη διοίκηση στις σχολικές μονάδες ώστε να ενδυναμωθούν οι τελευταίες και να είναι σε θέση να επιτύχουν τη βελτίωση στην αποτελεσματικότητα και απόδοσή τους με βάση τα διεθνή κριτήρια.

Συνοψίζοντας, η ελληνική επαγγελματική εκπαίδευση οφείλει να ανταπεξέλθει στους εξής στόχους:

- i. Άνοιγμα της επαγγελματικής εκπαίδευσης προς το χώρο της εργασίας,
- ii. Ουσιαστική συμμετοχή των κοινωνικών εταίρων,
- iii. Αποκέντρωση και ενίσχυση της σχολικής αυτονομίας,
- iv. Αύξηση της ελκυστικότητας,
- v. Βελτίωση της ποιότητας.
- vi. Σύνδεση της αρχικής με τη συνεχιζόμενη εκπαίδευση.

4.2 Επίλογος

Η Ελλάδα, αντίθετα με τις υπόλοιπες χώρες της Ευρώπης, εξακολουθεί να έχει ένα από τα πιο συγκεντρωτικά μοντέλα στην εκπαίδευση, έχοντας πραγματοποιήσει ελάχιστα βήματα προς την κατεύθυνση αποκέντρωσης αρμοδιοτήτων.

Ο ρόλος της επαγγελματικής εκπαίδευσης και κατάρτισης είναι ιδιαίτερα κρίσιμος κατά την περίοδο της οικονομικής ύφεσης που διανύουμε κατά την οποία η ανεργία των νέων διογκώνεται, αλλά και οι διεθνείς στατιστικές προβλέπουν αύξηση της ζήτησης των νέων με μεσαίου τύπου επαγγελματικά προσόντα από την αγορά εργασίας. Η χρησιμότητά της επιβεβαιώνεται σε σημαντικό βαθμό από τη διεθνή εμπειρία, καθώς παρατηρείται ότι στις χώρες που η επαγγελματική εκπαίδευση είναι ευρύτερα διαδεδομένη, τα ποσοστά ανεργίας των νέων είναι χαμηλότερα.

Τα παραδείγματα των επιτυχημένων ευρωπαϊκών πρακτικών που μέχρι σήμερα υιοθετήθηκαν δεν είχαν τα αναμενόμενα αποτελέσματα. Καταλήγουμε επομένως πως η βελτίωση της επαγγελματικής εκπαίδευσης προϋποθέτει την εποικοδομητική συνεργασία όλων των συμμετεχόντων (φορέων κεντρικής διοίκησης, εκπαιδευτικών, μαθητών, τοπικών παραγόντων, κοινωνικών εταίρων) και να λαμβάνει υπόψη τις τοπικές, πολιτικές και οικονομικές ιδιαιτερότητες της χώρας, μελετώντας τα επιτυχημένα εκπαιδευτικά μοντέλα των ευρωπαϊκών κρατών και μαθαίνοντας από

αυτά. Για να εξισωθεί η επαγγελματική εκπαίδευση με τη γενική και να εξασφαλιστεί η ισότιμη συμμετοχή των παιδιών στην κοινωνία της γνώσης και η δυνατότητα να ενταχθούν στην αγορά εργασίας, κρίσιμη παράμετρος είναι το επίπεδο 5 του Ευρωπαϊκού Πλαισίου Επαγγελματικών Προσόντων (ΕΠΕΠ). Πρόκειται για το επίπεδο εκπαίδευσης που προσφέρει πολλές προοπτικές και σε διάφορα πεδία: άμεση απασχόληση, επαγγελματική εξέλιξη, νέες ευκαιρίες μάθησης. Αυτό τονίζει το γεγονός ότι η μαθησιακή εξέλιξη μπορεί να ακολουθήσει διάφορες κατευθύνσεις, από γενική σε επαγγελματική εκπαίδευση, από μία μορφή επαγγελματικής εκπαίδευσης σε άλλη, από την εργασία προς την εξειδίκευση.

Βιβλιογραφία

Ελληνική

Βάμβουκας Μ. (2007). Εισαγωγή στην ψυχοπαιδαγωγική έρευνα και μεθοδολογία, Η Έκδοση, Αθήνα: Γρηγόρης.

Γενική Γραμματεία Διά Βίου Μάθησης και Υπουργείο Παιδείας και Θρησκευμάτων Πολιτισμού και Αθλητισμού (2013). Εθνικό Πρόγραμμα Διά Βίου Μάθησης (2013-2015): Στρατηγικό Πλαίσιο, Ιούνιος, Διαθέσιμο στο: http://www.gsae.edu.gr/images/publications/ETHNIKO_PROGRAMMA_2013_2015.pdf.

Γκόβαρης, Χ. και Ρουσσάκης, Ι. (2008). Ευρωπαϊκή Ένωση. Πολιτικές στην Εκπαίδευση. Υπουργείο Εθνικής Παιδείας και Θρησκευμάτων. Παιδαγωγικό Ινστιτούτο.

Γκότσης, Η. (2008). Η Αξιοποίηση των Απόψεων του Μιχαήλ Μπαχτίν σε Αντιπαράθεση με τη Μονολογική Φύση της Εξάρτησης. Μετάλογος, 14: 6-22.

Δημητρόπουλος, Α. (2006). Η Ανώτατη Παιδεία στην Ελλάδα σε Συγκριτική Προοπτική: Ιρλανδία, Πορτογαλία, Σουηδία, Τουρκία, Φιλανδία. Έρευνα του ΕΑΙΑΜΕΠ για την Πανεπιστημιακή Εκπαίδευση στην Ελλάδα. Αθήνα: ΕΑΙΑΜΕΠ.

Εθνικό Στρατηγικό Πλαίσιο για την Αναβάθμιση της Επαγγελματικής Εκπαίδευσης και Κατάρτισης και της Μαθητείας. (2016). Υπουργείο Παιδείας, Έρευνας & Θρησκευμάτων.

Ελεγκτικό Συνέδριο. (1995). Ετήσια έκθεση σχετικά με την ΕΚΑΧ (για το οικονομικό έτος 1994). (95/C 329/01). Άρθρο 88 του δημοσιονομικού κανονισμού της 21ης Δεκεμβρίου 1977 όπως τροποποιήθηκε τελευταία από τον κανονισμό (ΕΚ, Ευρατόμ, ΕΚΑΧ) αριθ. 2335/95 του Συμβουλίου, της 18ης Σεπτεμβρίου / 995. EUR-Lex.

Επίσημη Εφημερίδα C 119. (2009). Συμπεράσματα του Συμβουλίου, της 12ης Μαΐου 2009, σχετικά με ένα στρατηγικό πλαίσιο για την ευρωπαϊκή συνεργασία στον τομέα της εκπαίδευσης και της κατάρτισης (ΕΚ 2020).

Επιτροπή των Ευρωπαϊκών Κοινοτήτων. (2005). Εκσυγχρονισμός της εκπαίδευσης και της κατάρτισης: μια συμβολή ζωτικής σημασίας στην ευημερία και στην κοινωνική συνοχή στην Ευρώπη Σχέδιο κοινής έκθεσης προόδου του Συμβουλίου και της Επιτροπής για το 2006 σχετικά με την εφαρμογή του προγράμματος εργασίας

«Εκπαίδευση και Κατάρτιση 2010» {SEC(2005) 1415}. Επιτροπή των Ευρωπαϊκών Κοινοτήτων.

Επιτροπή των Περιφερειών. (1997). Γνωμοδότηση της Επιτροπής των Περιφερειών για την «Μάθηση στην κοινωνία των πληροφοριών - Σχέδιο δράσης για ευρωπαϊκή εκπαιδευτική πρωτοβουλία (1996-1998)» (97/0 116/12). Eur-Lex.

Επιτροπή των Ευρωπαϊκών Κοινοτήτων. (2008). Πρόταση απόφασης του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου σχετικά με το Ευρωπαϊκό Έτος Δημιουργικότητας και Καινοτομίας (2009). COM (2008) 159 τελικό. Επιτροπή των Ευρωπαϊκών Κοινοτήτων.

Ευρωπαϊκή Επιτροπή Δελτίο Τύπου Βρυξέλλες / Λειψία, 2 Ιουλ (2013). Έναρξη της ευρωπαϊκής συμμαχίας για την μαθητεία.

Ευρωπαϊκή Επιτροπή. (2011). Σχέδιο κοινής έκθεσης του Συμβουλίου και της Επιτροπής του 2012 σχετικά με την εφαρμογή του στρατηγικού πλαισίου για την ευρωπαϊκή συνεργασία στον τομέα της εκπαίδευσης και της κατάρτισης (ΕΚ 2020). Εκπαίδευση και κατάρτιση σε μια έξυπνη, βιώσιμη και χωρίς αποκλεισμούς Ευρώπη. COM(2011) 902 τελικό. Ευρωπαϊκή Επιτροπή.

Ευρωπαϊκή Επιτροπή. (2017). CEDEFOP, Skillspanorama. <http://skillspanorama.cedefop.europa.eu/en/countries/Greece>.

Ευρωπαϊκή Επιτροπή. (2018). Έκθεση παρακολούθησης της εκπαίδευσης και κατάρτισης, Ελλάδα. https://ec.europa.eu/education/sites/education/files/document-library-docs/et-monitor-report-2018-greece_el.pdf.

Ευρωπαϊκή Επιτροπή Eurydice (2018α). Citizenship Education at School in Europe 2017 (Η αγωγή του πολίτη στο σχολείο στην Ευρώπη 2017). <https://publications.europa.eu/en/publication-detail/-/publication/6b50c5b0-d651-11e7-a506-01aa75ed71a1/language-en/format-PDF/source-56573425>.

Ευρωπαϊκή Επιτροπή (2018β). Digital Economy and Society Index (DESI). Country Report Greece (Δείκτης ψηφιακής οικονομίας και κοινωνίας (DESI). Έκθεση χώρας για το 2018, Ελλάδα). http://ec.europa.eu/information_society/newsroom/image/document/2018-20/el-desi_2018-country-profile_eng_B43FFD54-01E0-8E08-F2E10DCA6B668AAE_52218.pdf.

Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο. (2007). Πρόγραμμα δράσης «Νεολαία» 2000-2006. Διαθέσιμο στην: <http://eur-lex.europa.eu/legal-content/CS/ALL/?uri=uriserv:c11603>.

Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο, Συμβούλιο της Ευρωπαϊκής Ένωσης. (2008). Σύσταση του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου της 23ης Απριλίου 2008 σχετικά με τη θέσπιση του ευρωπαϊκού πλαισίου επαγγελματικών προσόντων για τη διά βίου μάθηση (Κείμενο που παρουσιάζει ενδιαφέρον για τον ΕΟΧ). (2008/C 111/01). Eur-Lex.

Ευρωπαϊκό Συμβούλιο και Συμβούλιο της Ευρωπαϊκής Ένωσης. (2006). Σύσταση του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου της 18ης Δεκεμβρίου 2006 σχετικά με τις βασικές ικανότητες της δια βίου μάθησης. (2006/962/EK). Eur-Lex.

Ινστιτούτο Μικρών Επιχειρήσεων ΓΣΕΒΕΕ και Ινστιτούτο Εργασίας ΓΣΕΕ (ΙΜΕ ΓΣΕΒΕΕ και ΙΝΕ ΓΣΕΕ). (2017). Διά βίου μάθηση, επαγγελματική κατάρτιση, απασχόληση και οικονομία: Νέα δεδομένα, προτεραιότητες και προκλήσεις. Επιμέλεια – Εισαγωγή: Χρήστος Γούλας και Παρασκευάς Λιντζέρης.

Ιωαννίδου, Α., Σταύρου, Σ. (2013). Προοπτικές μεταρρύθμισης της επαγγελματικής εκπαίδευσης στην Ελλάδα. Διεθνής Πολιτική Ανάλυση. Ίδρυμα Friedrich-Ebert.

Κυριαζή Ν. (1999). Η κοινωνιολογική έρευνα. Κριτική επισκόπηση των μεθόδων και των τεχνικών. Αθήνα: Ελληνικά Γράμματα.

ΟΟΣΑ (2018). Education for a BrightFuture in Greece (Εκπαίδευση για ένα λαμπρό μέλλον στην Ελλάδα).<http://dx.doi.org/10.1787/9789264298750-en>.

ΟΟΣΑ (2018). Έκθεση παρακολούθησης της εκπαίδευσης και κατάρτισης 2018 Ελλάδα. Ανακτήθηκε από:

https://ec.europa.eu/education/sites/education/files/document-library-docs/et-monitor-report-2018-greece_el.pdf.

Παιδαγωγικό Ινστιτούτο (2011α). Τεχνολογικό Λύκειο. Η πρόταση για την Τεχνική Επαγγελματική Εκπαίδευση. Αθήνα: ΥΠΔΒΜΘ.

Παιδαγωγικό Ινστιτούτο (2011β). Αποτύπωση της υφιστάμενης κατάστασης στα ΕΠΑΛ-ΕΠΑΣ με την ανάπτυξη και αξιοποίηση εργαλείων ΤΠΕ στο πλαίσιο εφαρμογής των εκπαιδευτικών πολιτικών & παρεμβάσεων του Υπουργείου Παιδείας, Δια Βίου Μάθησης και Θρησκευμάτων. Ενότητα Εργασίας 2, Επιστημονική σχεδίαση και διενέργεια έρευνας, Παραδοτέο Π2.3 Τελική Έκθεση, Ινστιτούτο Τεχνολογίας Υπολογιστών και Εκδόσεων «ΔΙΟΦΑΝΤΟΣ» (ΙΤΥΕ «ΔΙΟΦΑΝΤΟΣ»), Επιχειρησιακό Πρόγραμμα «ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗ ΚΑΙ ΔΙΑ ΒΙΟΥ ΜΑΘΗΣΗ» 2007-2013. Αθήνα: ΥΠΔΒΜΘ.

Παϊδούση, Χ. (2014). Δυϊκό σύστημα επαγγελματικής εκπαίδευσης: Η γερμανική «αφήγηση» για τη σύνδεση εκπαίδευσης και αγοράς εργασίας, Αθήνα, ΕΙΕΑΔ.

- Παϊδούση, Χ. (2016) Ελκυστικότητα της επαγγελματικής εκπαίδευσης: κοινωνικές και έμφυλες διαστάσεις, Αθήνα, ΕΙΕΑΔ .
- Πασιαρδής, Π. (2004). Εκπαιδευτική ηγεσία: από την περίοδο της ευμενούς αδιαφορίας στη σύγχρονη εποχή. Αθήνα: Μεταίχμιο.
- Συμβούλιο Παιδείας. (2006). Οι συγκεκριμένοι μελλοντικοί στόχοι των εκπαιδευτικών συστημάτων. Διαθέσιμο στην: <http://eur-lex.europa.eu/legal-content/EL/TXT/?uri=URISERV%3Ac11049>.
- Συμβούλιο της Ευρωπαϊκής Ένωσης. (1963). Απόφαση του Συμβουλίου της 2ας Απριλίου 1963 περί θεσπίσεως των γενικών αρχών για την εφαρμογή κοινής πολιτικής επαγγελματικής κατάρτισεως (63/266/ΕΟΚ). Eur-Lex.
- Συμβούλιο των Ευρωπαϊκών Κοινοτήτων και Επιτροπή των Ευρωπαϊκών Κοινοτήτων. (1992). Συνθήκη για την Ευρωπαϊκή Ένωση. ΕΚΑΧ-ΕΟΚ.-ΕΚΑΕ.
- Συμβούλιο της Ευρωπαϊκής Ένωσης. (2002). Λεπτομερές πρόγραμμα των επακολουθών εργασιών σχετικά με τους στόχους των συστημάτων εκπαίδευσης και κατάρτισης στην Ευρώπη (2002/C 142/01). Eur-Lex.
- Συμβούλιο της Ευρωπαϊκής Ένωσης. (2007). Ευρωπαϊκό Συμβούλιο των Βρυξελλών. Συμπεράσματα της Προεδρίας. Συμβούλιο της Ευρωπαϊκής Ένωσης.
- Συμβούλιο της Ευρωπαϊκής Ένωσης. (2009). Συμπεράσματα του Συμβουλίου και των αντιπροσώπων των κυβερνήσεων των κρατών μελών συνερχομένων στο πλαίσιο του Συμβουλίου, στις 26 Νοεμβρίου 2009, σχετικά με την ανάπτυξη του ρόλου της εκπαίδευσης σε ένα πλήρως λειτουργικό τρίγωνο γνώσης. (2009/C 302/03). Eur-Lex.
- Συμβούλιο της Ευρωπαϊκής Ένωσης. (2010). Ανακοινώσεις και Πληροφορίες C 327. Eur-Lex.
- Στυλιανίδης, Μ. (2008). Το σχολείο του μέλλοντος. Αθήνα : Γρηγόρης.
- Υπουργείο Παιδείας, Δια Βίου Μάθησης και Θρησκευμάτων (2011α). Αποτύπωση της υφιστάμενης κατάστασης σε ΕΠΑΛ-ΕΠΑΣ με την ανάπτυξη εργαλείων ΤΠΕ, Αθήνα.
- Χαραλάμπους, Δ. (2007). Μεταπολεμική και μεταπολιτευτική εκπαιδευτική πολιτική: από την ασυνέχεια στη συνέχεια. Στο Δ. Χαραλάμπους (Ed.), Μεταπολίτευση και εκπαιδευτική πολιτική (pp. 121-144). Αθήνα: Ελληνικά Γράμματα.

Ξενογλώσση

Aho, E., Pitkanen, K., & Sahlberg, P. (2006). Policy development and reform principles of basic and secondary education in Finland since 1968. Washington, DC: World Bank.

Alasoini T, Heikkilä A, Ramstad E, Ylitalo P. (2008) High- involvement innovation practices at Finnish workplaces. *International Journal of Productivity and Performance Management*, 57(6), 449–59.

Anderson G. (1994). *Fundamentals of Educational Research*. London: Falmer Press.

CEDEFOP (2015). *Ενημερωτικό Σημείωμα: Καλύτερη επαγγελματική κατάρτιση, καλύτερη ποιότητα ζωής*, Θεσσαλονίκη.

Apple, M., Ball, S. και Gandin, L. (2010). *The Routledge international handbook of the sociology of education*. Routledge.

Caforio, A. και Zygouritsas, N. (2013). Greece. Διαθέσιμο στην: <http://www.virtualschoolsandcolleges.eu/index.php/Greece>.

Cedefop, (2009). The relationship between quality assurance and VET certification in EU Member States, Luxembourg, σελ. 32, 37-42.

Cedefop, (2012a). From education to working life: the labour market outcomes from vocational education and training. Cedefop Reference series. http://www.cedefop.europa.eu/EN/Files/3063_en.pdf.

Cedefop, (2014). *Terminology of European education and training policy, A selection of 130 key terms, Second Edition*, Luxembourg: Publications office of the European Union.

Cedefop, (2015). *Stronger VET for better lives: Cedefop's monitoring report on vocational education and training policies 2010-14*. Luxembourg: Publications Office. Cedefop reference series.

Commission of the European Communities. (1993). *Growth, competitiveness and employment: the challenges and ways forward into the 21st century*. European Union.

Haller, M. (2001). *The Making of the European Union: Contributions of the Social Sciences*. Springer.

CORDIS. (2005). SOCRATES, 1995-1999. Διαθέσιμο στην: http://cordis.europa.eu/programme/rcn/450_en.html.

CORDIS. (2007). LEONARDO DA VINCI programme launched. Διαθέσιμο στην: http://cordis.europa.eu/news/rcn/3827_en.html.

Council of the European Union. (1971). General guidelines for drawing up a Community programme on vocational training (adopted at the 162nd session of the Council held on 26 July 1971). Eur-Lex.

Council of the European Union. (1974). Resolution of the ministers of education, meeting within the Council, of 6 June 1974 on cooperation in the field of education. Eur-Lex.

Dehmel, A. (2005). The Role of Vocational Education and Training in Promoting Lifelong Learning in Germany and England. Symposium Books Ltd.

Ertl, H. (2003). European Union programmes for education and vocational training: development and impact. SKOPE Research Paper No.42. SKOPE Publications.

European Commission. (1997). Bulletin of the European Union: 11-1997: 1.3.106. European Communities.

European Commission. (1999). Bulletin of the European Union: 12- 1999: 1.2.139. European Communities.

European Commission. (2000). Agenda 2000: for a stronger and wider Union. Διαθέσιμο στην: <http://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/?uri=uriserv:l60001>.

European Commission. (2001). Bulletin of the European Union: 3-2001: 1.3.86. European Communities.

European Commission. (2006 α). Netd@ys Europe. Διαθέσιμο στην: <http://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/?uri=URISERV%3Ac11045>.

European Commission. (2006 β). The history of European cooperation in education and training. Europe in the making — an example. European Communities.

European Commission (2007). Commission staff working document, accompanying to the 2008 Joint Progress Report of the Council and the Commission on the Implementation of the E & T 2010 Work programme. Brussels: DG EAC (SEC 2007/1484).

European Commission (2008). Indicators on civic skills and active citizenship. Brussels: Working paper-document 2-B1 for the 25th SCIB Meeting.

[http://www.consilium.europa.eu/uedocs/cms_data/docs/pressdata/en/educ/119282.pdf].

European Commission, (2010). EUROPE 2020. A strategy for smart, sustainable and inclusive growth COM(2010) 2020 final. Eur-Lex.

European Commission. (2017). Strategic framework – Education & Training 2020. Διαθέσιμο στην: http://ec.europa.eu/education/policy/strategic-framework_en.

- European Observatory. (2001). SOCRATES II General guidelines. Cooperation in the field of education (2000-2006). European Observatory.
- Fundación Tripartita para la Formación en el Empleo, (2005). Analisis documental de los sistemas de formación continua y de su relación con la negociación colectiva en España y en Europa, Madrid, Edita Fundación Tripartita para la Formación en el Empleo, Colección Estudios 3-vo. 1.
- Global Employment Trends for Youth, (2013). A generation at risk. ΔΟΕ 2013. (Παγκόσμιες τάσεις απασχόλησης για τη νεολαία 2013. Μια χαμένη γενιά).
- Gori, G. (2001). Towards an EU right to education. Kluwer.
- Guruz, K. (2011). Higher education and international student mobility in the global knowledge economy: Revised and Updated Second Edition. State University of New York Press.
- Hallinger, P. (2003). Leading Educational Change: Reflections on the Practice of Instructional and ... Hallinger, Philip. Cambridge Journal of Education, v33 n3 p329-351.
- Hopker, L. (2013). The Chances of Success of the Europe 2020 Strategy – An Analysis against the Background of the Lisbon Strategy. Study Paper No 4/13. Europa-Kolleg Hamburg, Institute for European Integration.
- Korhonen, V. (2010). Cross-cultural lifelong learning. Tampere University Press.
- Lawn, M. και Grek, S. (2012). Europeanizing Education: governing a new policy space. Symposium Books.
- Leinhardt, G. (2012). Finnish Patience, Educational Researcher, 41(7), 271-273, doi: 10.3102/0013189X12454452.
- Lyytinen, H.K. (2002). Why are Finnish students doing so well in PISA? Paris: OECD.
- Marlier, E. και Natali, D. (2010). Europe 2020: Towards a More Social EU?. P.I.E. Peter Lang.
- McCoshan, A., McDonald, N., Santos, R. και Hall, N. (2008). Joint Report on the Final Evaluation of Socrates II, Leonardo da Vinci II and eLearning A Final Report to the Directorate General for Education and Culture of the European Commission. ECOTEC and ECORYS.
- Normand, R. και Derouet, J. (2017). A European Politics of Education: Perspectives from Sociology, Policy Studies and Politics. Routledge.

